

gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan

Hoge Kempen fase 1

in de gemeenten As, Dilsen-Stokkem, Genk,
Lanaken, Maasmechelen en Zutendaal

startnota

Vlaamse
overheid

DEPARTEMENT
OMGEVING

1	Leeswijzer	6
2	Situering, doelstelling, reikwijdte en detailleringsgraad	7
2.1	Situering.....	7
2.2	Plandoelstelling	8
2.3	Reikwijdte en detailleringsgraad	8
3	Relatie met beleidsplannen en onderzoeken.....	9
3.1	Relatie met het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen.....	9
3.1.1	De bindende bepalingen	9
3.1.2	Het richtinggevend gedeelte.....	9
3.1.3	Het planningsproces voor de afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur	10
3.2	Relatie met andere planningsprocessen of beslissingen waar het plan uitvoering aan geeft	14
3.2.1	Relatie met de instandhoudingsdoelstellingen voor de speciale beschermingszones	15
3.2.2	Vlaams Ecologisch Netwerk	16
3.2.3	Natuurrichtplan Hoge Kempen	17
3.2.4	Nationaal Park Hoge Kempen	19
3.2.5	Vastgestelde landschapsatlas en onroerenderfgoedrichtplannen	21
3.2.6	Herbestemming van militaire domeinen	24
3.2.7	Complex project Industrierrein Op de Berg.....	25
3.2.8	Project fietssnelwegen.....	25
3.2.9	Spartacus-plan	26
3.2.10	Leidingstraat Antwerpen-Ruhr	27
3.3	Relatie met gemeentelijke en provinciale ruimtelijke structuurplannen en uitvoeringsplannen	28
3.3.1	Provinciaal ruimtelijk structuurplan Limburg	28
3.3.2	Gemeentelijk ruimtelijk structuurplan Zutendaal.....	30
3.3.3	Gemeentelijk ruimtelijk structuurplan Lanaken	30
3.3.4	Gemeentelijk ruimtelijk structuurplan Maasmechelen	30
3.3.5	Gemeentelijk ruimtelijk structuurplan Dilsen-Stokkem.....	30
3.3.6	Gemeentelijk ruimtelijk structuurplan Genk	30
4	Bestaande juridische toestand.....	31
5	Bestaande feitelijke toestand.....	32
5.1	Discipline Bodem	32
5.1.1	Bodemgesteldheid	32
5.1.2	Hoogteligging	33
5.1.3	Bodemkwaliteit	35
5.2	Discipline Water	35
5.2.1	Oppervlaktewater	35
5.2.2	Grondwater.....	41

5.3	Discipline Biodiversiteit	42
5.3.1	Beschermde natuurgebieden	42
5.3.2	Biologische waardering	44
5.3.3	Faunistisch belangrijke gebieden	47
5.4	Discipline Landschap, bouwkundig erfgoed en archeologie.....	49
5.4.1	Ontstaangeschiedenis.....	49
5.4.2	Actuele toestand	51
5.5	Discipline Mens.....	55
6	Het planvoornemen en planalternatieven	59
6.1	Het voorgenomen plan	59
6.1.1	Natuurgebied Mosselhuis De Berg	60
6.1.2	Natuurgebied Mechelse Heide-noord	61
6.1.3	Bosgebied Op de Berg (met uitdovende bestemming industriegebied)	63
6.1.4	Bosgebied Mechels Bos-noord	64
6.1.5	Natuurgebied Mechelse Heide-zuid	66
6.1.6	Bosgebied Mechels Bos-zuid.....	68
6.1.7	Bosgebied Grote Heide	68
6.1.8	Bosgebied en gebied voor gemeenschapsvoorzieningen Wevelsmoer.....	69
6.1.9	Natuurgebied Kikbeek	72
6.1.10	Natuurgebied Molenberg	72
6.2	De overwogen alternatieven	74
7	Scoping en aanzet m.e.r.-methodologie	75
7.1	Inleiding	75
7.1.1	Juridisch kader	75
7.1.2	Wat is een milieueffectenonderzoek?	75
7.2	Planingrepen.....	76
7.3	Referentiesituaties en ontwikkelingsscenario's	77
7.3.1	Referentiesituaties.....	77
7.3.2	Ontwikkelingsscenario's	77
7.4	Waardeschaal en effectbeoordeling	78
7.5	Te verwachten effecten.....	78
7.6	Overzicht te onderzoeken disciplines en effectgroepen	83
7.6.1	Studiegebied	83
7.6.2	Relevante effectgroepen Bodem	83
7.6.3	Relevante effectgroepen Water	84
7.6.4	Relevante effectgroepen Biodiversiteit	85
7.6.5	Relevante effectgroepen Landschap, bouwkundig erfgoed en archeologie	87
7.6.6	Relevante effectgroepen Mens – ruimte	88
7.7	Overige elementen plan-MER	89
8	Ruimtelijke veiligheidsrapportage.....	91
9	In te zetten instrumenten	92

1 Leeswijzer

Voorliggend document is een startnota voor de opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan in de zin van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening.

De Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening stelt dat een ruimtelijk uitvoeringsplan het resultaat is van een ruimtelijk planningsproces waarbij de effectbeoordelingen procedureel en inhoudelijk geïntegreerd worden in het proces, het zgn. geïntegreerd planningsproces. Die integratie houdt in dat de effectbeoordelingen plaatsvinden tijdens het proces voor de opmaak van het ruimtelijk uitvoeringsplan. De effectbeoordelingen leveren gegevens over de mogelijke effecten van het voorgenomen ruimtelijk uitvoeringsplan. Die gegevens worden verwerkt in het planningsproces voor het voorgenomen ruimtelijk uitvoeringsplan.

Het geïntegreerde planningsproces bestaat uit vijf fasen, waarbij het resultaat telkens geconsolideerd wordt in een van de volgende documenten:

- 1° de startnota;
- 2° de scopingnota;
- 3° het voorontwerp van ruimtelijk uitvoeringsplan;
- 4° het ontwerp van ruimtelijk uitvoeringsplan;
- 5° het definitieve ruimtelijk uitvoeringsplan.

De startnota bevat:

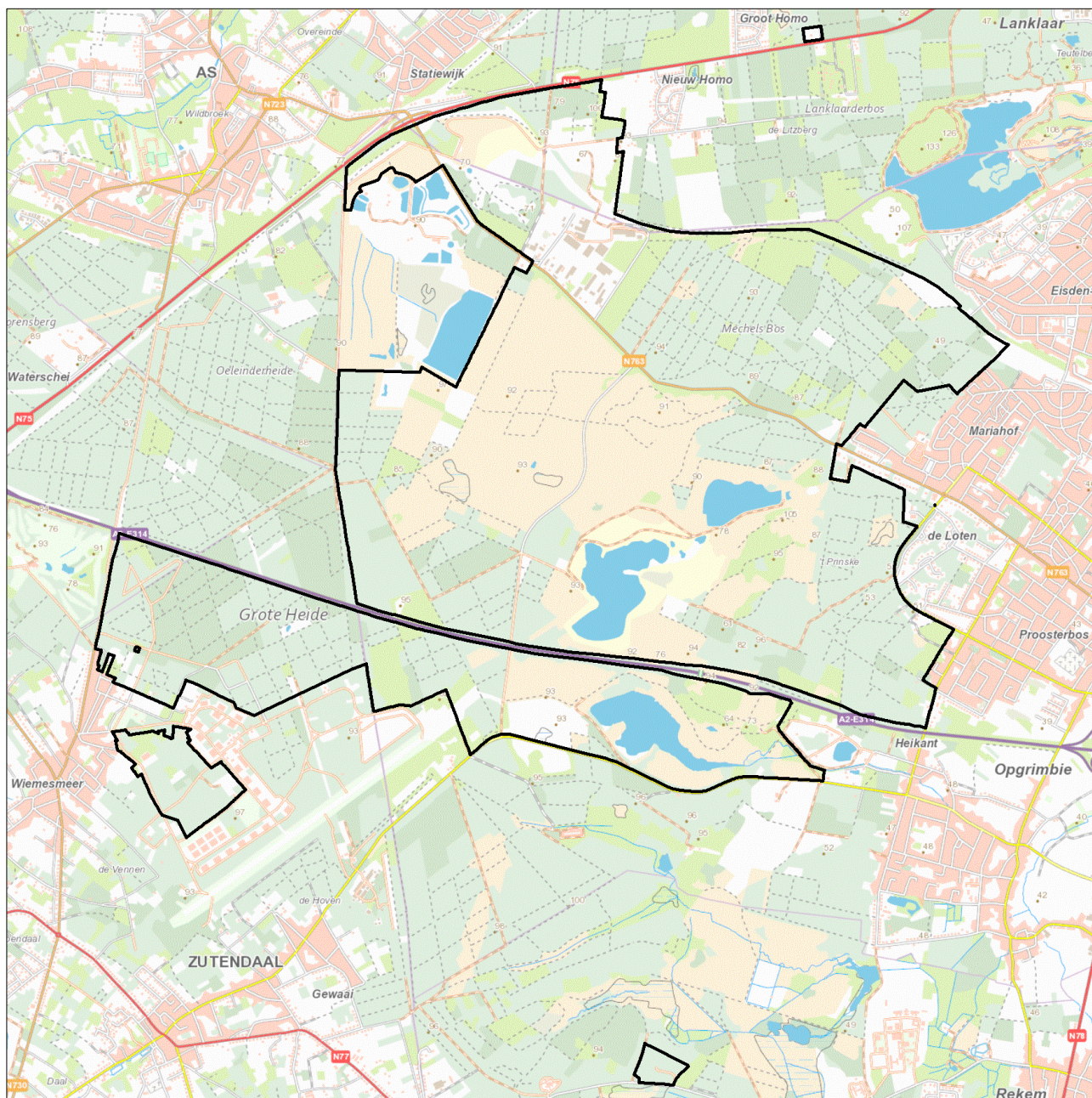
- 1° een beschrijving en verduidelijking van de doelstellingen van het voorgenomen ruimtelijk uitvoeringsplan;
- 2° een afbakening van het gebied of de gebieden waarop het plan betrekking heeft;
- 3° een beknopte beschrijving van de alternatieven voor het ontwerpplan of voor onderdelen ervan, die de initiatiefnemer heeft overwogen, en een beknopte beschrijving van de voor- en nadelen van de verschillende alternatieven;
- 4° een beschrijving van de reikwijdte en het detailleringsniveau van het voorgenomen ruimtelijk uitvoeringsplan en daaraan gekoppeld de reikwijdte en het detailleringsniveau van de te voeren effectonderzoeken zoals in die fase gekend;
- 5° de relatie met het ruimtelijk structuurplan en, in voorkomend geval, met andere relevante beleidsplannen;
- 6° de beschrijving van de te onderzoeken effecten en van de inhoudelijke aanpak van de effectbeoordelingen, met inbegrip van de methodologie, zoals bepaald door de wetgeving van de op te maken effectbeoordelingen en van andere onderzoeken die nodig zijn voor het plan. In voorkomend geval bevat de startnota ook een weergave van de gedane analyse, vermeld in artikel 4.2.6, § 1, 5°, en artikel 4.4.1 van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, met inbegrip van de redenen waarom geen planmilieueffectrapport, respectievelijk ruimtelijk veiligheidsrapport moet worden opgemaakt;
- 7° in voorkomend geval, relevante gegevens uit vorige effectbeoordelingen of uit de goedgekeurde rapporten die daaruit zijn voortgekomen;
- 8° in voorkomend geval, de impact of het effect dat het geïntegreerde planningsproces kan hebben op mens of milieu in een ander gewest of land of op de gebieden die onder de federale bevoegdheid vallen;
- 9° een overzicht van instrumenten die samen met het voorgenomen ruimtelijk uitvoeringsplan ingezet kunnen worden, als die al bekend zijn in deze fase.

2 Situering, doelstelling, reikwijdte en detailleringsgraad

2.1 Situering

Het plangebied omvat een aantal onderdelen van de natuurgebieden van de 'Hoge Kempen' op grondgebied van de gemeenten As, Dilsen-Stokkem, Genk, Lanaken, Maasmechelen en Zutendaal.

Figuur 2-1. Situering plangebied

Het plan omvat twee grote aaneengesloten complexen van natuur- en bosgebieden ten noorden en ten zuiden van de E314, zijnde de Mechelse Heide en het Mechelsbos ten noorden van de E314 en de bos- en natuurgebieden Grote Heide en Kikbeek ten zuiden van de E314. Bijkomend worden nog drie kleinere gebieden afzonderlijk opgenomen: het gebied Kwartier Wevelsmeer, het gebied Molenberg en het gebied Mosselhuis De Berg.

2.2 Plandoelstelling

Doelstellingen van het plan is het realiseren van een grote aaneengesloten natuur- en boskern in de Hoge Kempen. Specifiek worden in het plan een aantal zogenaamde 'enclaves' en 'anomalieën' die gelegen zijn in of aansluitend bij het Nationaal Park Hoge Kempen herbestemd naar natuurgebied zodat deze op termijn deel uit kunnen gaan maken van de grote eenheid natuur.

Het plan geeft daarmee uitvoering aan de richtinggevende en bindende bepalingen van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen over de afbakening van de gebieden van de natuurlijk en agrarische structuur én aan de gebiedsgerichte en geïntegreerde ruimtelijke visie op landbouw, natuur en bos die voor de regio Limburgse Kempen en Maasland is uitgewerkt. In deze ruimtelijke visie is het ontwikkelen van het Nationaal Park Hoge Kempen als een groot, aaneengesloten natuur- en landschapscomplex als doelstelling is opgenomen.

Het plan zal daarvoor de noodzakelijke bestemmingswijzigingen op perceelsniveau doorvoeren. De bestemmingen van het ruimtelijk uitvoeringsplan zullen de bestemmingen van de geldende plannen van aanleg (i.c. het gewestplan) en ruimtelijke uitvoeringsplannen vervangen.

Op 4 juni 2021 besliste de Vlaamse Regering om de op dat ogenblik lopende gewestelijke planningsinitiatieven in het gebied (zijnde het complex project Op de Berg én de opmaak van het GRUP Enclaves Hoge Kempen) stop te zetten en een nieuw planningsproces volgens de procedure van het geïntegreerd planningsproces op te starten voor de Hoge Kempen. De Vlaamse Regering gelaste de minister van Omgeving een startnota voor dit geïntegreerd planningsproces voor te leggen aan de Vlaamse Regering.

2.3 Reikwijdte en detailleringsgraad

Het plan zal bestemmingen vastleggen op perceelsniveau. De reikwijdte van het voorgenomen plan betreft dus maatregelen in de ruimtelijke ordening, in casu het wijzigen van de bestemming van gebieden die bijdragen tot de doelstelling. De bestemmingen van het ruimtelijk uitvoeringsplan zullen de bestemmingen van de geldende plannen van aanleg (i.c. het gewestplan) en ruimtelijke uitvoeringsplannen vervangen.

3 Relatie met beleidsplannen en onderzoeken

3.1 Relatie met het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen

Het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan wordt opgemaakt in uitvoering van de richtinggevende en bindende bepalingen van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen.

3.1.1 De bindende bepalingen¹

Het Vlaams Gewest bakent de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur als volgt af in gewestplannen of gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen:

- 125.000 ha grote eenheden natuur of grote eenheden natuur in ontwikkeling (in overdruk) Daarvoor is een toename van 38.000 ha natuur- en reservaatgebied (t.o.v. 1994) tot een totaal van 150.000 ha natuur- en reservaatgebied nodig.
- 750.000 ha agrarisch gebied, ruimtelijk bestemd voor de beroepslandbouw.
- 10.000 ha bijkomend bosgebied of bosuitbreidingsgebied, tot een totaal van 53.000 ha bosgebied.
- 80.000 ha natuurverwevingsgebied (in overdruk) op niet groene bestemmingen.

3.1.2 Het richtinggevend gedeelte

Ruimtelijke visie op de ontwikkeling van Vlaanderen: 'Vlaanderen open en stedelijk'

Met de metafoer 'Vlaanderen, open en stedelijk' wil het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) een trendbreuk realiseren met betrekking tot de ruimtelijke ontwikkeling. Deze trendbreuk beoogt de versterking van het buitengebied en het tegengaan van de versnippering door een optimaler gebruik en beheer van de stedelijke structuur.

Daarom wordt de ruimtelijk structurerende werking van het fysisch systeem als principe vooropgesteld. Het fysisch systeem is ruimtelijk structurerend voor de natuurlijke structuur (inclusief de bosstructuur), de agrarische structuur, de nederzettingsstructuur en het landschap. Ruimtelijk structurerend betekent dat de huidige, intrinsieke kenmerken van het bestaand fysisch systeem het richtinggevend kader zijn voor de ruimtelijke ontwikkeling van de structuurbepalende functies natuur, bos, landbouw en wonen en werken op het niveau van het buitengebied.

In Vlaanderen wordt de ruimtelijke structuur van het buitengebied vandaag bepaald door het samenhangend geheel (netwerk) van rivier- en beekvalleien, grote en aaneengesloten natuur- en boscomplexen, belangrijke landbouwgebieden, de nederzettingsstructuur, het landschap en de infrastructuur...

Inbedden van landbouw, natuur en bos in goed gestructureerde gehelen

Elk van de drie voor het buitengebied structuurbepalende functies – landbouw, natuur en bos – kan slechts op een duurzame wijze functioneren indien de gebieden die aan deze functie worden toegewezen, ingebed zijn in een goed gestructureerd geheel. Daarom wordt het buitengebiedbeleid gedifferentieerd naar een beleid voor de natuurlijke structuur, de agrarische structuur en de nederzettingsstructuur. De natuurlijke en de agrarische structuur kunnen elkaar in bepaalde gebieden (natuurverwevingsgebieden) overlappen.

Het afbakenen van de gebieden van de natuurlijke en de agrarische structuur in ruimtelijke uitvoeringsplannen moet daarom gelijktijdig en op gelijkwaardige basis gebeuren. De natuurlijke structuur kan in bepaalde gebieden ook overlappen met andere functies (recreatie, overige functies...).

---

¹ Besluit van de Vlaamse Regering van 23 september 1997 houdende de definitieve vaststelling van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, bekrachtigd bij het decreet van 17 december 1997 wat de bindende bepalingen betreft, en de besluiten van de Vlaamse Regering van 12 december 2003 en 17 december 2010 houdende de definitieve vaststelling van een herziening van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, bekrachtigd bij de decreten van 19 maart 2004 respectievelijk 25 februari 2011 wat de bindende bepalingen betreft.

3.1.3 Het planningsproces voor de afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur

Van 2004 tot 2009 werkte de Vlaamse overheid in overleg met gemeenten, provincies en belangengroepen een ruimtelijke visie uit op landbouw, natuur en bos, voor dertien buitengebiedregio's. De visie geeft op hoofdlijnen aan welke gebieden behouden blijven voor landbouw en waar er ruimte kan zijn voor natuurontwikkeling of bosuitbreiding. Ze vormt de basis voor de opmaak van gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen, die de bestemmingen op perceelsniveau vastleggen.

Voor elk van de dertien regio's heeft de Vlaamse Regering de visievormingsprocessen afgerond met een beslissing over het actieprogramma voor de op te maken ruimtelijke uitvoeringsplannen. Voor de landbouwgebieden waar de bestemming van het gewestplan zeker behouden kan blijven, besliste de regering om de bestaande agrarische bestemmingen te herbevestigen. Op die manier is midden 2009 ca. 538.000 hectare agrarisch gebied vastgelegd. De resultaten van deze overlegprocessen zijn consulteerbaar op www.vlaanderen.be/agnas.

Op 7 mei 2010 besliste de Vlaamse Regering over de verdere voortgang van het afbakeningsproces. Er is een coördinatieplatform opgericht met o.m. vertegenwoordigers van de verschillende beleidsvelden en de natuur- en landbouworganisaties. Dit platform volgt de uitvoering van de afbakening op. Het bekijkt voor welke gebieden gestart kan worden met de opmaak van ruimtelijke uitvoeringsplannen en bewaakt de gelijktijdige voortgang van de realisatie van de doelen voor landbouw, natuur én bos. De Vlaamse overheid stelde een administratieoverschrijdend team samen dat deze plannen voorbereidt en het vooroverleg met de betrokken lokale besturen en middenveldorganisaties organiseert. Het coördinatieplatform bepaalt sinds 2010 jaarlijks in een 'gebiedsgericht programma' voor welke concrete gebieden er een planningsproces opstart.

Het afbakeningsproces in de regio Limburgse Kempen en Maasland

Voor de buitengebiedregio Limburgse Kempen en Maasland werd het afbakeningsproces voor de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur opgestart in 2006.

Op 12 december 2008 keurde de Vlaamse Regering de beleidsmatige herbevestiging van de bestaande gewestplannen voor ca. 16.600 ha agrarisch gebied in de regio Limburgse Kempen en Maasland goed, volgens de werkwijze vastgelegd in de beslissing van 3 juni 2005. Daarnaast werd op basis van een inventarisatie en verwerking van alle adviezen die uitgebracht werden door de actoren over het eindvoorstel van gewenste ruimtelijke structuur en uitvoeringsprogramma een operationeel uitvoeringsprogramma opgesteld waarin de Vlaamse Regering de beleidsmatige prioriteiten voor het opstarten van de uitvoeringsacties bepaalde.

Het plangebied ligt binnen de deelruimte 'Hoge Kempen'. De Hoge Kempen, gelegen op het hoogste deel van het Kempens Plateau, omvat de twee grote natuur- en boscomplexen Park Midden-Limburg en Park Hoge Kempen met tussenliggend stedelijk gebied van Genk en het open ruimte gebied van de Bosbeekvallei. Omvangrijke bos- en natuurgebieden en de steilrand van het Kempens Plateau vormen de grens van deze deelruimte.

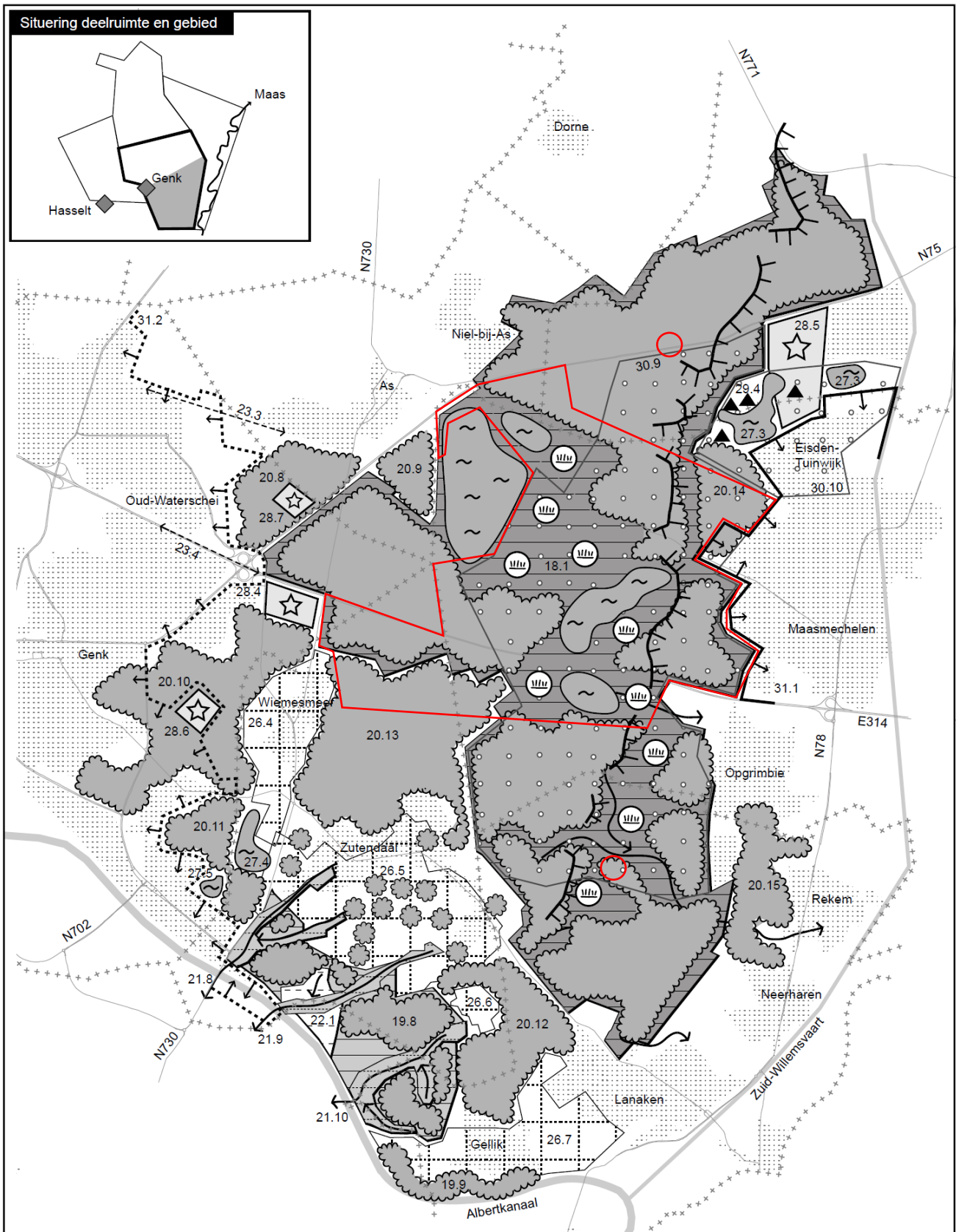
De bos- en heidecomplexen met aansluitende waardevolle beekvalleien van de Hoge Kempen behoren tot de grootste aaneengesloten natuurgebieden van Vlaanderen. In de ruimtelijke visie is opgenomen dat het aaneengesloten karakter moet worden behouden en versterkt door verdere versnippering tegen te gaan, intensieve functies binnen deze gebieden af te bouwen en waardevolle bos- en natuurgebieden in te bedden binnen samenhangende gehelen. Onderlinge natuurverbindingen en unieke hydrologische relaties worden behouden, hersteld en ontwikkeld. Toerisme is een belangrijke nevenfunctie die binnen het ecologische en landschappelijke kader verder kan worden ontwikkeld.

De gewenste ruimtelijke structuur voor de deelruimte Hoge Kempen is opgebouwd uit een aantal ruimtelijke concepten. Deze ruimtelijke concepten vormen de legende eenheden bij de bijbehorende structuurschetsen. De nummering van gebieden per ruimtelijk concept verwijst naar de nummers op de structuurschetsen.

De voor het ruimtelijk uitvoeringsplan relevante ruimtelijke concepten en visie-elementen worden hieronder aangegeven.

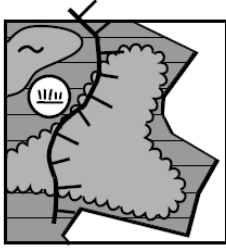

Figuur 3-1. Uitsnede gewenste ruimtelijke structuur regio Limburgse Kempen en Maasland

Kaart 8: Gewenste ruimtelijke structuur Hoge Kempen Gebied B3: zuidoostelijk deel

Nationaal Park Hoge Kempen en aangrenzende bos- en natuurcomplexen verder ontwikkelen als groot, aaneengesloten natuur- en landschapcomplex

Het Nationaal Park Hoge Kempen koppelt de bescherming en herstel van grote bos- en heidegebieden aan de economische ontwikkeling van de streek als toeristische bestemming.

Binnen de perimeter van het Nationaal Park staat herstel en ontwikkeling van een groot, aaneengesloten natuurgebied met bossen, samenhangende heidecomplexen, vennen, ingesneden valleisystemen (Asbeek, Ziepbeek, Kikbeek) en natuurlijk heringerichte zand- en grindgroeven met open waterpartijen, natuur heide en moeraszones centraal. Voor een aantal zeer waardevolle boscomplexen (Dilserbos, Platte Lindenberg) grenzend aan het Nationaal Park staat eveneens behoud en ontwikkeling van de natuurfunctie voorop. Lokaal heideherstel en/of ontwikkeling van een meer natuurlijk loofbos is hier gewenst. Het geheel van gebieden maakt onderdeel uit van het Vlaams Ecologisch Netwerk.

De werking van dit gebied als belangrijk infiltratie- en brongebied voor verschillende waardevolle beek- en kwelssystemen wordt behouden en waar mogelijk hersteld.

De steilrand van het Kempens Plateau is een te behouden structuurbepalende reliëfcomponent. Langs de voet komen waardevolle aaneengesloten kwelzones met natte heide, veenbossen en laagveen voor. De natuurlijke hydrologie in deze zones dient behouden te blijven.

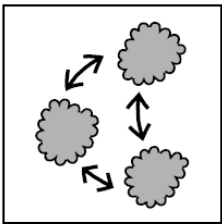
Voor enclaves met intensief landgebruik (ontginningen, industrieterreinen, crosscircuits, intensieve landbouw) wordt op lange termijn gestreefd naar een uitdoving van deze functies en herstel van natuurlijke biotopen.

Een aantal recreatieve poorten aan de rand van het Nationaal Park staat in voor de opvang van recreanten en dient als vertrekpunt voor een goed uitgebouwde infrastructuur voor zachte vormen van recreatie, afgestemd op de hoge ecologische waarden in het Nationaal Park.

Het deelconcept is van toepassing op volgende gebieden:

18.1 Nationaal Park Hoge Kempen en aangrenzende noordelijke boscomplexen (Dilserbos, Platte Lindenberg)

Behouden en versterken van samenhangende boscomplexen

Rondom en in aansluiting op de omvangrijke en ecologisch zeer waardevolle bossen natuurcomplexen liggen tal van boscomplexen met een lagere natuurwaarde. Een deel van deze bossen wordt opgenomen in natuurverwevingsgebied. Gebiedsgericht en in afweging met andere bosfuncties kunnen op bepaalde functies (natuur, landschap, cultuurhistorie, bosbouw, recreatie, ...) accenten worden gelegd.

Landschapsecologische relaties tussen deze bossen en de aangrenzende omvangrijke en ecologisch zeer waardevolle bos- en natuurcomplexen worden behouden en versterkt. Een kwalitatieve versterking, gericht op een meer gevarieerde bosstructuur, is gewenst.

(...)

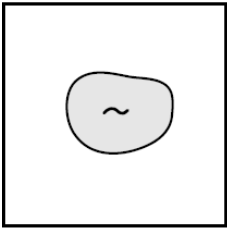
De bossen rondom het Nationaal Park Hoge Kempen kunnen een rol vervullen in de spreiding van de recreatiedruk en als buffer voor de zeer waardevolle natuurcomplexen binnen het park.

Het deelconcept is van toepassing op volgende gebieden:

20.13 Militair domein van Zutendaal

20.14 Onder de Berg

Behoud (en ontwikkeling) van open water met ecologische en/of recreatieve waarde

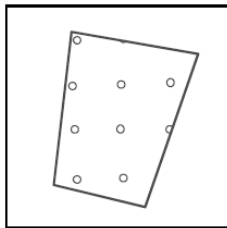
De diverse zand- en grindgroeven die zijn gelegen binnen structuurbepalende natuur- en boscomplexen worden na ontginning natuurlijk heringericht met open waterpartijen, natuur, heide en moeraszones.

(...)

Het deelconcept is van toepassing op volgende gebieden:

27.2 Zand- en grindgroeves binnen het Nationaal Park Hoge Kempen (gebied 18.1)

Vrijwaren en versterken van waardevolle landschappen en erfgoedwaarden

De grote bos- en heidecomplexen bezitten door het gevarieerde reliëf, de opeenvolging van gradiënten en afwisseling van open heide en gesloten boscomplexen met geleidelijke overgangen, een grote landschappelijke waarde.

(...)

Het ruimtelijk beleid ondersteunt het behoud en herstel van deze waarden in hun onderlinge samenhang.

Het deelconcept is van toepassing op volgende gebieden:

30.9 Lanklaarderbos – Mechelse Bos – Mechelse Heide – Molenberg

30.10 Mijnsite Eisden

Relevante elementen uit de acties uit het operationeel uitvoeringsprogramma Limburgse Kempen en Maasland:

- Actie 32. Land- en tuinbouwgebieden Nielerhei, Dornerheide en Driepaalhoeve omgeven met de uitlopers van het Park Hoge Kempen (Schootshei, Dilserbos, Platte Lindenberg). Opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor:
  - [...]
  - Het behouden en versterken van de zeer waardevolle boscomplexen Dilserbos, Platte Lindenberg (onderdeel van 18.1) en op te nemen binnen het Vlaams Ecologisch Netwerk. In dit deel van het gebied Nationaal Park Hoge Kempen (18.1) wordt voorzien in de mogelijkheid voor bosuitbreiding (richtcijfer 20 ha).
- Actie 33. Nationaal Park Hoge Kempen en aangrenzende samenhangende bosgebieden Oleinderheide, Militair domein van Zutendaal, Onder de Berg, Keestrobos en beekvalleien van Zutendaalbeek, Roelerbeek-Munsterbeek en omgeving (Asselberg, Grote Heide, Hoefaart). Opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor:
  - Het herstellen en ontwikkelen van een groot aaneengesloten Nationaal Park Hoge Kempen (18.1) in relatie met de economische ontwikkeling van de streek als toeristische bestemming. Dit houdt onder meer in het behoud en herstel van het gebied als belangrijk infiltratie- en brongebied voor verschillende waardevolle beek- en kwelssystemen, het behoud en herstel van de natuurlijke hydrologie van kwetsbare kwelzones aan de voet van de oostelijke steilrand, de uitwerking van een aantal recreatieve poorten aan de rand van het gebied, het behoud van de steilrand als structuurbepalende reliëfcomponent en de uitdoving op langere termijn van de enclaves van intensief landgebruik (ontginningen, industrieterreinen, crosscircuits, intensieve landbouw) en het herstel van de natuurlijke biotopen. Het geheel zal deel uitmaken van het Vlaams Ecologisch Netwerk.
  - Het behouden en kwalitatief versterken van de samenhangende bosgebieden Oeleinderheide (20.9), de Grote Kiewitheide (20.12), Militair domein van Zutendaal (20.13), Onder de Berg (20.14), Keestrobos (20.15) aan de randen van het Nationaal Park Hoge Kempen als buffer naar de zeer waardevolle natuurcomplexen binnen het Nationaal Park Hoge Kempen en voor de opvang en spreiding van de recreatiedruk. Hierbij staat het behoud en de versterking van de landschapsecologische relaties tussen deze gebieden en het Nationaal Park Hoge Kempen voorop.
  - Het behoud en het herstel van landschappelijke waardevolle overgangen en verbindingen (o.m. door middel van KLE's) in de kleinschalige open ruimte gebieden die de overgang vormen tussen het Nationaal Park Hoge Kempen (18.1), het aangrenzend samenhangende boscomplex Grote Kiewitheide (30.12), het Militair domein Zutendaal (20.13), de kernen van Zutendaal (26.5), Roelen

- (26.6) en Gellik (26.7) en de ecologisch waardevolle gebieden en beekvalleien. In dit deel van het NPHK wordt voorzien in de mogelijkheid voor bosuitbreiding (richtcijfer 45 ha)
- [...]

3.2 Beleidsplan Ruimte Vlaanderen

De Vlaamse Regering keurde op 20 juli 2018 de strategische visie van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV) goed. De strategische visie omvat een toekomstbeeld en een overzicht van beleidsopties op lange termijn, met name de strategische doelstellingen. De Vlaamse Regering heeft hiermee een beleidslijn uitgezet die een vernieuwde filosofie en aanpak in het ruimtelijke beleid wil inzetten. De strategische visie van het BRV heeft niet het statuut van een ontwerp van ruimtelijk beleidsplan, omdat er nog geen ontwerp-beleidskaders zijn goedgekeurd.

De strategische visie van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen zet in op een samenhangende en evenwichtige ontwikkeling van woonegelegenheden, werkplekken en voorzieningen door ze zoveel mogelijk te koppelen aan collectieve vervoersstromen, aan fietsinfrastructuur en bestaande concentraties van voorzieningen. Dat gebeurt maximaal door het ruimtelijk rendement te verhogen en kernen te versterken. Samenhangende ontwikkeling heeft als doel de multimodale toegankelijkheid en nabijheid van werkplekken en voorzieningen te bevorderen en zo de ruimtelijke voorwaarden te scheppen voor mobiliteitsbeheersing en basisbereikbaarheid, emissiereductie en het verminderen van geluidsoverlast, klimaatadaptatie, en logistieke en energie-efficiëntie. Het Vlaamse ruimtelijk beleid streeft ook naar een beperking van het ruimtebeslag. Dit kan door, waar mogelijk, het wegnemen van de bestaande verharding, een beperking van de ruimte inname, de optimalisering en het hergebruik van het bestaande ruimtebeslag en het compenseren van verharding door wegnemen van verharding op andere locaties.

Volgens de strategische visie beschikt Vlaanderen in 2050 over een robuuste en waar mogelijk multifunctioneel ingerichte open ruimte. De strategische openruimtevoorraden zijn bewaard. De ruimte biedt zo noodzakelijke maatschappelijke diensten zoals voedsel, (drink)water, klimaatregulering, schone lucht, biodiversiteit, energie, zachte recreatie, grondstoffen en landschapsbeleving. Door in te zetten op herontwikkeling van bestaande wijken en dorpen, is de druk op de open ruimte verdwenen. Het ritme van verharding is stelselmatig teruggebracht en de versnippering is actief teruggedrongen. Het landelijk gebied kenmerkt zich door grote aaneengesloten open ruimten waarin een netwerk van sterke dorpskernen functioneert als drager voor voorzieningen en ondernemerschap. Essentiële openruimtefuncties hebben toekomstperspectief. Er is duidelijkheid voor de gedifferentieerde bebouwingmogelijkheden en ontwikkelingsmogelijkheden voor niet-agrarische functies in de gebieden van de agrarische structuur.

De verhardingsgraad in de bestemmingen landbouw, natuur en bos is tegen 2050 minstens met 1/5 teruggedrongen ten opzichte van 2015. De totale bestemde oppervlakte voor de open ruimte bestemmingen zal in 2050 ca. 72,5% van de oppervlakte van Vlaanderen bedragen. Daarnaast wordt een beleid gevoerd zodat het aandeel landbouwgebied dat niet door de professionele landbouw wordt gebruikt in 2050 is afgenomen ten opzichte van 2015, en zodat in 2050 in de Speciale Beschermingszones alle maatregelen zijn genomen en ingrepen zijn uitgevoerd zodat de gunstige staat van instandhouding is bereikt en waarbij rekening is gehouden met socio-economische factoren. Er geldt een strikt kader voor het hergebruik van voormalige landbouwbedrijfsgebouwen of andere bestaande zonevreemde bebouwing en voor nieuwe zonevreemde ontwikkelingen in de open ruimte.

De ruimte heeft in 2050 een fijnmazig netwerk van groenblauwe aders dwars doorheen de open en bebouwde ruimte zodat de ruimte klimaatbestendig en meer leefbaar is. Stad en landelijk gebied functioneren in symbiose. Het fijnmazig groenblauwe netwerk van waterlopen en natuurlijke structuren doorheen open en verstedelijkte ruimte is multifunctioneel ingericht met het oog op waterbeheer, voedselproductie, biodiversiteit, gezond water, zuivere lucht, landschapsbeleving en recreatie. Het landelijk gebied geeft een meerwaarde aan de steden, bijvoorbeeld door in de nabijheid voedsel of stadsgroen te produceren. De stad geeft op haar beurt een meerwaarde aan het landelijk gebied bijvoorbeeld door voorzieningen te dragen. Een doordachte ontharding in de stad zorgt voor een betere waterinfiltratie en het voorkomen van riooloverstromingen bij hevige regenval.

3.3 Relatie met andere planningsprocessen of beslissingen waar het plan uitvoering aan geeft

3.3.1 Relatie met de instandhoudingsdoelstellingen voor de speciale beschermingszones

Algemene situering

De Europese Commissie verklaarde de habitatrictlijngebieden op 7 december 2004 van “communautair belang”. De Habitatrictlijn stelt dat de lidstaat vervolgens verplicht is om binnen de zes jaar over te gaan tot de “aanwijzing” van deze gebieden als speciale beschermingszone (SBZ), vergezeld van “prioriteiten”. De Vlaamse Overheid diende dus vóór eind 2010 alle in Vlaanderen vastgestelde habitatrictlijngebieden definitief aan te wijzen en prioriteiten vast te stellen voor het in een gunstige staat houden of brengen van de Europees te beschermen habitats en soorten. De Vogelrichtlijngebieden zijn reeds formele speciale beschermingszones (SBZ-V).

Op 3 april 2009 keurde de Vlaamse Regering het besluit met de procedure voor deze aanwijzing van speciale beschermingszones en de vaststelling van instandhoudingsdoelstellingen definitief goed. Op 23 juli 2010 heeft de Vlaamse Regering algemene doelen voor heel Vlaanderen vastgelegd: de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen of G-IHD. De G-IHD zijn verfijnd per speciale beschermingszone onder de vorm van specifieke instandhoudingsdoelstellingen (S-IHD).

Via de opmaak van instandhoudingsdoelstellingen geeft de Vlaamse Overheid invulling aan de verplichting tot definitieve aanwijzing van de speciale beschermingszones en de vaststelling van de instandhoudingsdoelstellingen. De lidstaten zijn er vervolgens toe verplicht de nodige maatregelen te nemen om deze instandhoudingsdoelstellingen te realiseren. Deze plicht gaat zowel over het nemen van positieve beschermingsmaatregelen zowel als tot het nemen van maatregelen die verslechtering of verstoring tegengaan. Deze instandhoudingsmaatregelen “behelzen zo nodig passende, specifieke of van ruimtelijke ordeningsplannen deel uitmakende beheersplannen en passende, wettelijke, bestuursrechtelijke of op een overeenkomst berustende maatregelen”. Bij het nemen van die maatregelen dient rekening gehouden te worden met “de vereisten op economisch, sociaal en cultureel vlak en met de regionale en lokale bijzonderheden”.

Naast de opmaak van instandhoudingsdoelstellingen en het treffen van geschikte instandhoudingsmaatregelen moet er ook omzichtig omgegaan worden bij het beoordelen en toestaan van projecten, plannen of programma's in of in de omgeving van speciale beschermingszones die effecten kunnen hebben op deze gebieden.

Gebiedsspecifieke situering

Grote delen van de Hoge Kempen zijn aangeduid als een Europese speciale beschermingszone. Het gaat om het habitatrictlijngebied “BE2200035 Mechelse Heide en de Vallei van de Ziepbeek” en het gelijknamige vogelrichtlijngebied “BE2200727 Mechelse Heide en de Vallei van de Ziepbeek”.

Het gebied bestaat uit een verzameling natuur- en bosreservaten en domeinbossen, zoals: Platte Ledeberg, Lanklaerderbos-Saenhoeve, Mechelse Heide, Kikbeekbron, Ziepbeekvallei, Neerharerheide en Pietersheimbos. Door variatie aan bossen, droge en natte heiden, vennen, vennen en andere waterpartijen is de dieren- en plantenrijkdom er heel hoog. Het landschap van het Nationaal Park Hoge Kempen wordt gedomineerd door uitgestrekte heidevelden, omgeven door dichte dennenbossen.

De definitieve goedkeuring van de instandhoudingsdoelen en prioritaire inspanningen voor dit habitatrictlijngebied gebeurde op 23 april 2014, waarna de besluiten op 15 oktober werden gepubliceerd in het Belgisch staatsblad.

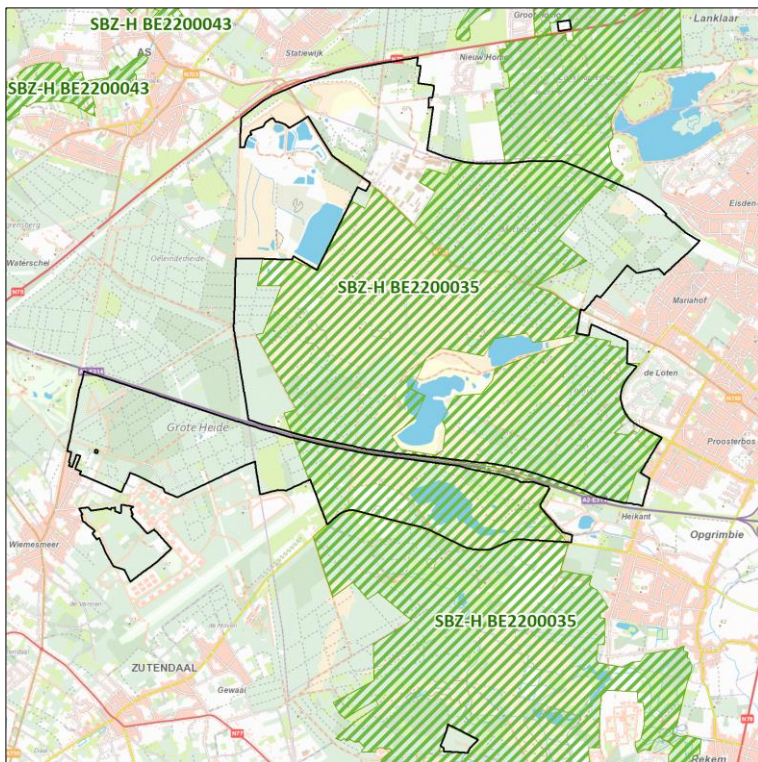
Er werden voor de speciale beschermingszone “BE2200035” prioritaire inspanningen geformuleerd die noodzakelijk zijn voor het bereiken van de doelen:

- PI1: creatie groot aaneengesloten heideareaal
- PI2: verbetering van de kwaliteit van vennen en maximaliseren droog-nat gradiënten
- PI3: omvorming van naaldbossen en voorzien van structuurrijke bosranden
- PI4: herstel soortenrijke graslanden en natuurakkers
- PI5: herstel en uitbreiding van broekbossen
- PI6: behoud en herstel Kempense bronbeken
- PI7: afstemming van recreatie op ecologische waarden
- PI8: afstemmen ontginning en natuurontwikkeling
- PI9: maken van afspraken over de lokale invulling van de Programmatorische Aanpak Stikstof (PAS)

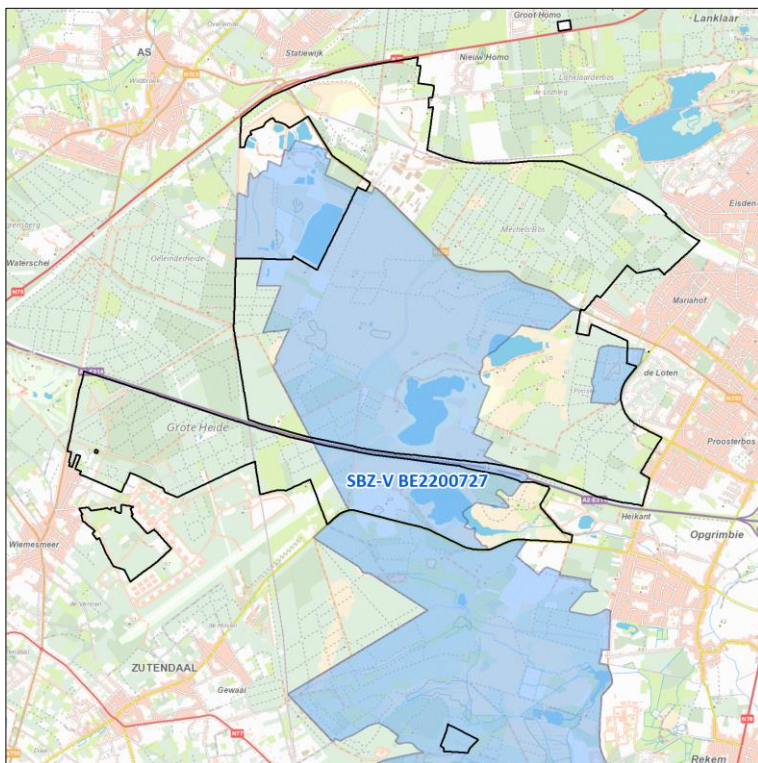

Voor elke inspanning werden ook meerdere acties geformuleerd.

Figuur 3-2. Habitatrichtlijngebieden

Figuur 3-3. Vogelrichtlijngebieden

3.3.2 Vlaams Ecologisch Netwerk

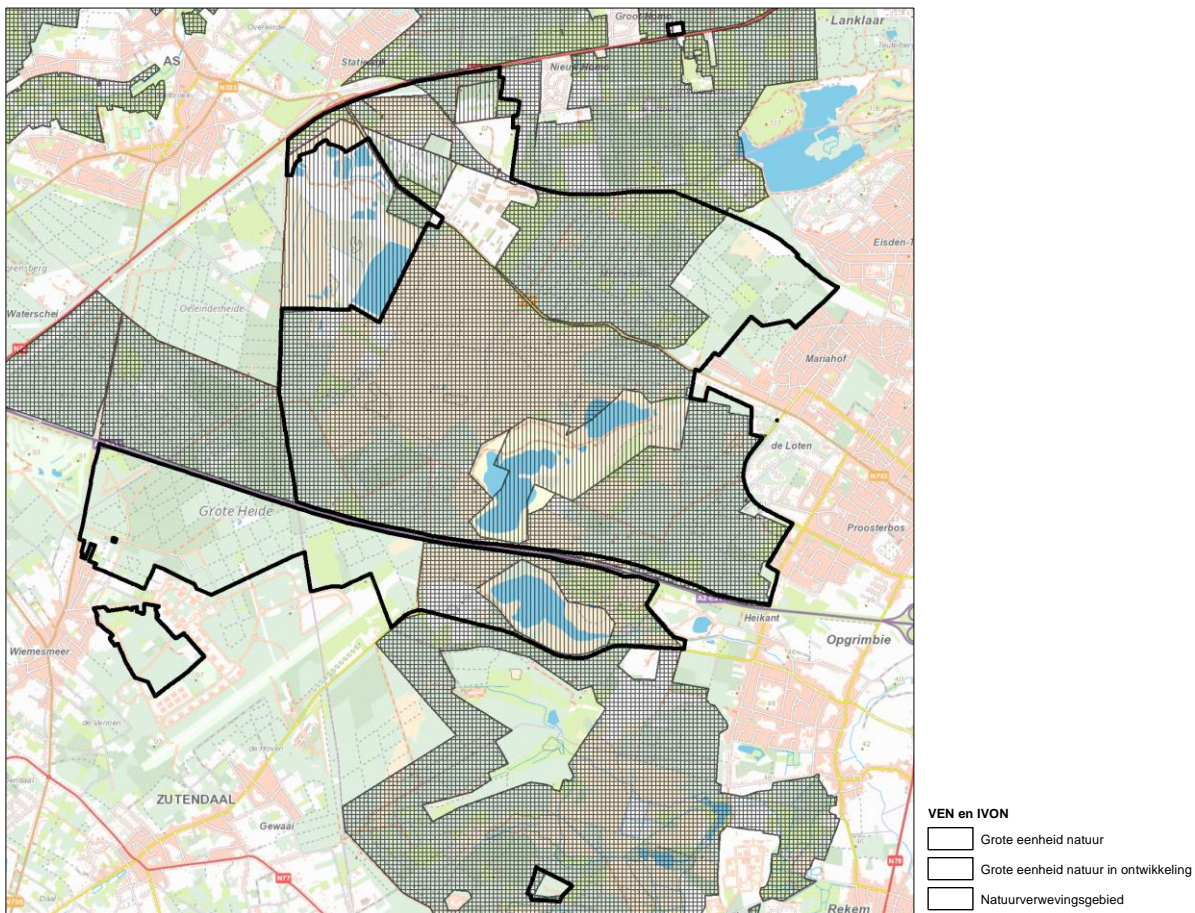
De Vlaamse Regering bakende in 2003 een eerste deel van het Vlaams Ecologisch Netwerk af en legde via het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Berggrindontginning Kempens Plateau'² in 2005 een aantal gebieden vast als

² <https://dsi.omgeving.vlaanderen.be/fiche-detail/5fb02072-0ba1-4c76-99fb-c53b22d787d9>

onderdeel van het Vlaams Ecologisch Netwerk. Grote delen van het plangebied zijn dus reeds opgenomen als grote eenheid natuur (GEN) of aangeduid als grote eenheid natuur in ontwikkeling (GENO) voor wat betreft een aantal ontginningsgebieden met nabestemming natuur.

Figuur 7. Vlaams Ecologisch Netwerk (GEN en GENO)

3.3.3 Natuurrichtplan Hoge Kempen

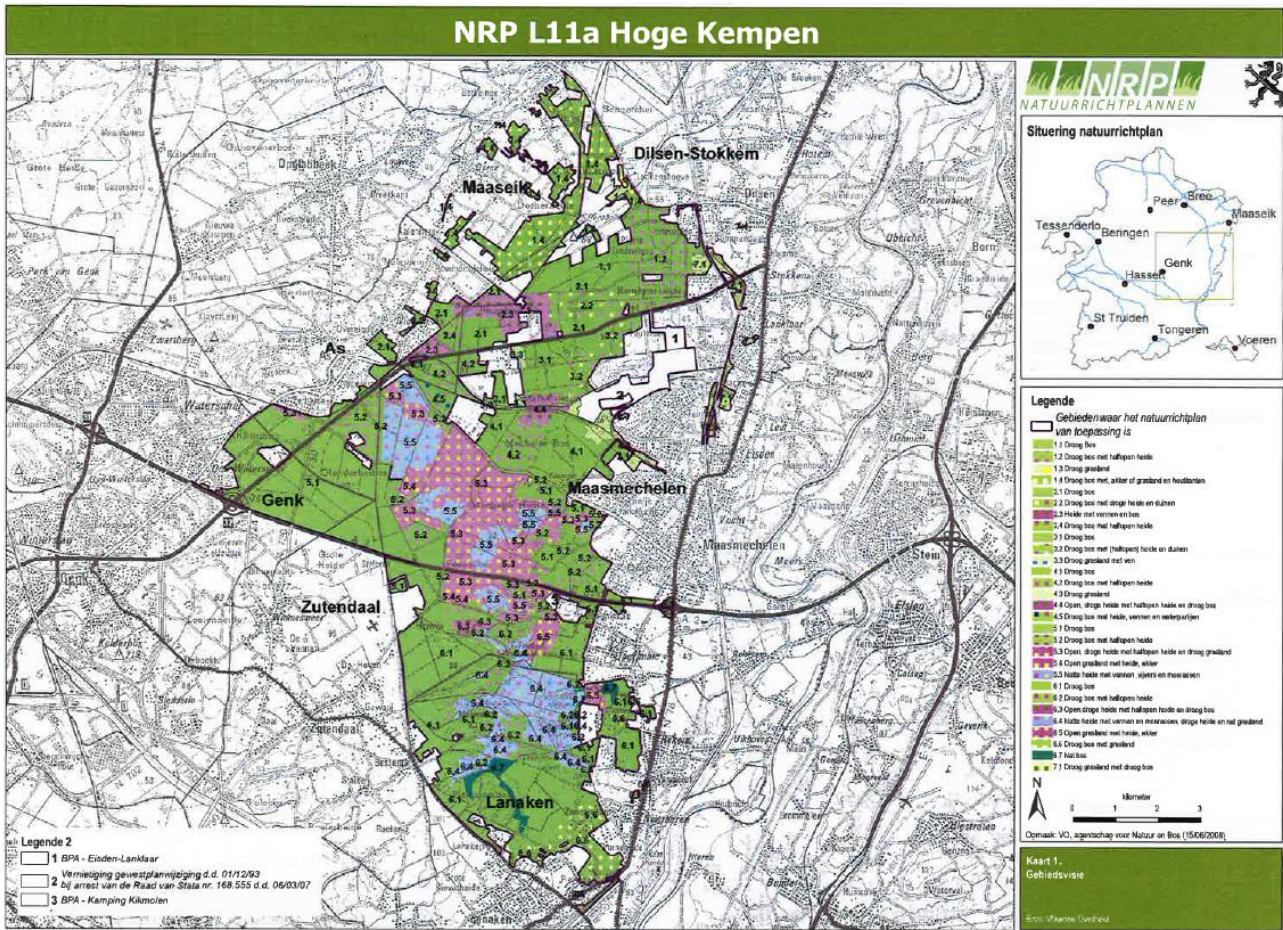
In 2008 is het Natuurrichtplan voor de VEN-gebieden, Speciale beschermingszones, groen-, park- en bosgebieden in de “Hoge Kempen” opgesteld door het Agentschap voor Natuur en Bos. Het betreft een plan voor heel de Hoge Kempen, voor een gebied dat dus groter is dan het huidige Nationaal Park. Voor een aantal van de enclaves is een natuurdoelstelling geformuleerd: Reihaag, Duivelsberg en Molenberg. Voor de gebieden Mosselhuis De Berg, industrieterrein op de Berg en militair domein Zutendaal doet het natuurrichtplan geen expliciete uitspraken. In dat geval kan de gewenste natuurontwikkeling afgeleid worden uit die van de aangrenzende gebieden.

Volgend op dit richtplan werden binnen de Natura 2000-gebieden de doelstellingen verder verfijnd voor de voorkomende habitats en soorten (zie de vastgestelde instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten van de speciale beschermingszone ‘Mechelse heide en vallei van de Ziepbeek’ met codes BE2200035 en BE2200727).

Centraal in het gebied moet een groot aaneengesloten heideareaal behouden blijven en gerealiseerd worden. De oppervlakte droge heide moet vergroot worden door verboste heide open te kappen en boomrijke heide te realiseren via het dunnen van bosranden én de grote heide-entiteiten opnieuw met elkaar te verbinden. Doelsoorten zijn grauwe klauwier, gladde slang maar ook andere habitattypische soorten zoals klapekster, veldleeuwerik, geelgors, kommvlinder, veldparelmoervlinder, kleine parelmoervlinder, heivlinder, heideblauwtje, veldkrekkel, jeneverbes en veel andere.

Figuur 3-4. Gebiedsvisie Natuurrichtplan Hoge Kempen

Tussen open heide en bos komen altijd brede overgangen voor. De bossen rond de centrale heide moeten structuurrijk, open gemengde bossen zijn, van het eikenberkenbostype, met veel grote open plekken met heide of schrale graslandontwikkeling. Ook de bossen tussen open gebieden, zoals tussen de Kikbeekvallei, het Koninklijk Domein en de Ziepbekvallei, en langs de steilrand vanaf het Mechels bos tot aan de Platte Ledeborg zijn gemengd inheemse bossen en/of halfopen heide. Alle vennen moeten rondom boomvrij gemaakt worden zodat windwerking invloed kan hebben. Al deze maatregelen moeten zeker een toename van de nachtzwaluw- en boomleeuwerikpopulatie tot gevolg hebben en een uitbreiding van andere kritische soorten zoals bruine eikenpage, kleine ijsvogelvinder, gladde slang, zadelsprinkhaan en rode dopheide enz. Voorwaarde is echter dat de maatregelen op de heide samen met maatregelen in het bos worden uitgevoerd.

De bestaande naaldhoutbossen worden systematisch omgevormd naar structuurrijke inheems gemengde bossen, met kernen van het eikenberkenbostype. Op de iets rijkere plaatsen zal zich de arme variant van het wintereiken-beukenbostype ontwikkelen. De omvorming gebeurt prioritair rond de bestaande kernen van loofhoutbos en de plaatsen waar vliegend hert is waargenomen. Langs boswegen, bosranden en open plekken moeten brede mantelzoomvegetaties worden ontwikkeld. Andere habitattypische soorten, die hiervan zullen profiteren zijn: wespandief, zwarte specht, grote weerschijnvlinder, kleine ijsvogelvinder, keizersmantel, bruine eikenpage, groentje en bont dikkopje.

In de Ziepbek- en de Asbeekvallei en het Daalbroekbos wordt het areaal oligotroof elzenbroekbos door vernatting vergroot. Deze vernatting is het gevolg van het opstuwen en gebruiken van gebiedseigen water, het kappen van bossen in de kwelzones en eventueel andere maatregelen voor de verhoging van de grondwatertafel. Deze vernatting zal eveneens een gunstige invloed hebben op het natte heidecomplex. De (natte-) heidegebieden tussen het Koninklijk Domein en de vallei van de Asbeek worden landschappelijk met elkaar verbonden door de tussenliggende bossen deels om te zetten in ijle bossen en deels in heide. De (gronden met potentie voor) natte heide, de overgangs- en trilvenen, de ven- en vijveroevers worden vrijgesteld van verbossing. De gageelstruwelen moeten behouden blijven, maar beheerd worden in functie van bijzondere soorten als beenbreek, heide- en veenorchijs, drijvende waterweegbree, blauwe knoop en draadzegge. De habitatstructuur van de vijvers en vennen wordt verbeterd en de aanwezige verstoring beperkt ten behoeve van de oligo- tot mesotrofe habitattypes met soorten als waterlobelia, kleine biesvaren en andere soorten uit de oeverkruidklasse. Andere habitattypische soorten die zullen profiteren van deze maatregelen zijn watersnip, blauwborst, hazelworm, levendbarende hagedis, verscheidene libellensoorten zoals

gevlekte witsnuitlibel, noordse- en venwitsnuitlibel, hoogveen-, gevlekte- en metaalglanslibel, vroege glazenmaker, glassnijder, beekoeverlibel, speerwaterjuffer, maanwaterjuffer, bruine winterjuffer, dagvlindersoorten als groentje en bont dikkopje en andere invertebraten als moeras- en zompsprinkhaan, veenmier, dopheidelantaarnspin e.v.a.

Het is vanuit deze context dat de enclaves die opgenomen worden in voorliggend ruimtelijk uitvoeringsplan hun natuurdoelstelling krijgen.

3.3.4 Nationaal Park Hoge Kempen

De Hoge Kempen is met zijn natuur- en bosgebied van meer dan 10.000 ha, één van de grote landschappelijke eenheden binnen de provincie Limburg. In de kern van dit groene gebied bevindt zich een aaneengesloten gebied van 6.000 ha dat sinds 2006 ontwikkeld en beheerd wordt als het Nationaal Park Hoge Kempen (NPHK).

Grote delen van het NPHK zijn onderdeel van het Europese Natura-2000-netwerk, met zowel Vogel- als Habitatrichtlijngebieden. In die hoedanigheid zijn ook grote delen van het NPHK opgenomen in de eerste fase van het Vlaams Ecologisch Netwerk. Deze speciale beschermingszones volgens de Vogel- en Habitatrichtlijn, vormden een belangrijk afwegingscriterium in de vastlegging van de perimeter van het Nationaal Park Hoge Kempen (NPHK) om zo een bijdrage te leveren aan de uitvoering van de beide Europese richtlijnen. Grote delen van het Nationaal Park hebben een groene bestemming op de gewestplannen of ruimtelijke uitvoeringsplannen.

Het Nationaal Park als natuurgebied wordt grotendeels beheerd door het Agentschap voor Natuur en Bos. Het Nationaal Park project wordt gecoördineerd door een projectbureau dat onderdeel is van het Regionaal Landschap Kempen en Maasland (RLKM).

Masterplan 2002

In 2000 gaf de Vlaamse Regering de opdracht aan het Regionaal Landschap Kempen en Maasland om in overleg met de betrokken administraties, de provincie en gemeenten een masterplan op te maken.

In het "Masterplan Nationaal Park Hoge Kempen" (2002), werd samen met het Vlaams Gewest, de Provincie Limburg en de zes direct betrokken gemeenten, een blauwdruk opgemaakt voor een ambitieus behoud, herstel en ontwikkeling van kwaliteitsvolle open ruimte. Dit liet toe een geïntegreerd beleid te voeren met veel oog voor innovatie op het vlak van bezoekersopvang, verknoping van natuurbehoud met lokale economie, natuurgericht toerisme, recreatief medegebruik, gebiedsbranding... Het masterplan voorzag in 2002 dat er gewerkt zou worden aan het herbestemmen en uitdoven van een hele reeks enclaves in het nationaal park. Verschillende initiatieven zijn daarvoor reeds genomen.

Op basis van dit masterplan ging de Vlaamse Regering op 19 juli 2002 over tot de oprichting van het nationaal park. Op 23 maart 2006 vond de officiële opening van het park plaats.

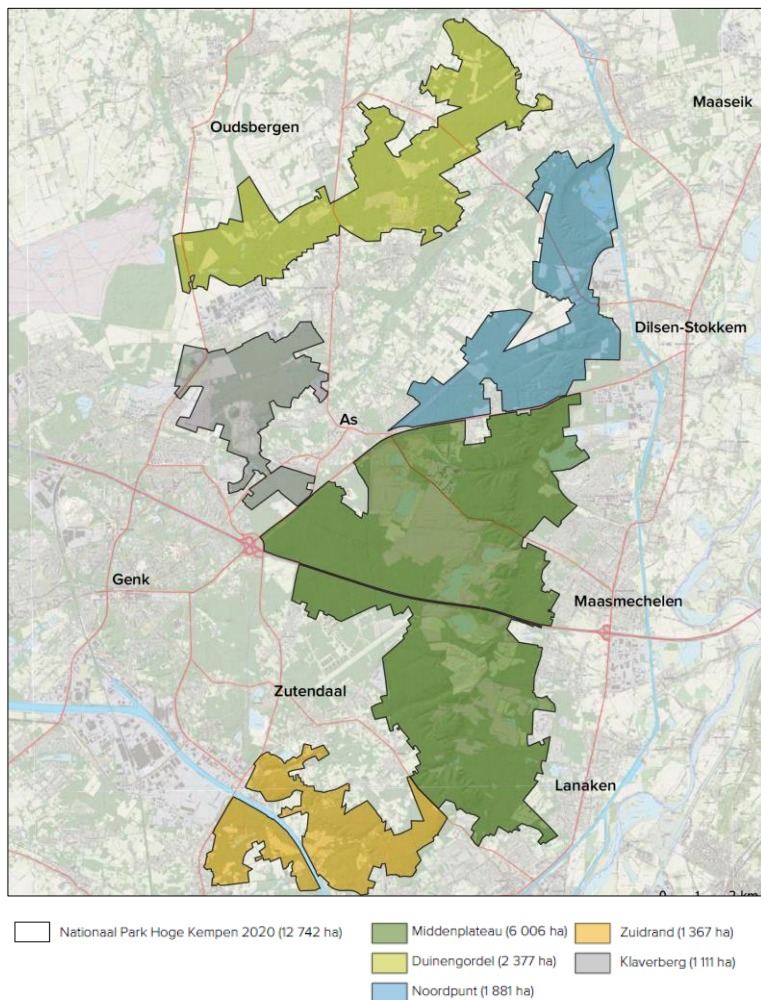
Masterplan 2020-2040

Naar aanleiding van de tiende verjaardag van het Nationaal Park Hoge Kempen in 2016 daagde de Vlaamse overheid de regio uit om het Nationaal Park twee keer zo groot, zo mooi en zo sterk te maken. De visie voor een dubbel zo groot Nationaal Park werd uitgewerkt in het masterplan 20-40 voor het Nationaal Park Hoge Kempen. Dit masterplan bevat bovenop de bestaande ambities van het masterplan dd. 2002 ook nieuwe ambities en doelstellingen voor een verdubbeling van het NPHK.

Naast enclaves werden ook anomalieën aangeduid. Dit zijn gebieden waarvan het gebruik in lijn is met het Nationaal Park Hoge Kempen, de juridisch planologische bestemming is dat niet. Een planologisch initiatief om deze anomalieën op te nemen werd nog niet opgestart.

Figuur 3-5. Deelgebieden Nationaal Park Hoge Kempen, Masterplan 2020-2040

Als onderdeel van het operationeel plan voor de uitvoering van het Masterplan 20-40 wordt gewerkt aan het wegwerken van een reeks enclaves binnen de perimeter van het nationaal park.

Het gaat om volgende enclaves:

1. Ontginningsgebied Groeve Mechelse Heide
2. Industriegebied Op de Berg
3. Ontginningsgebied Groeve ALGRI-Bormans
4. Ontginningsgebied Witzandgroeve Berg-zuid
5. Recreatiegebied rallycrosscircuit Duivelsberg
6. Gebied voor gemeenschapsvoorzieningen Asielcentrum Ter Dennen
7. Recreatiegebied Weekendverblijven Opglabbeek
8. Recreatiegebied Weekendverblijven Gruitroderbos
9. Ontginningsgebied Neerglabbeek-Solterheide
10. Landbouwenclave Driebeukenbos
11. Recreatiegebied Restaurant/Mosselhuis De Berg

Als onderdeel van het operationeel plan voor de uitvoering van het Masterplan 20-40 wordt gewerkt aan het wegwerken van een reeks anomalieën binnen de perimeter van het nationaal park.

Het gaat om volgende anomalieën:

1. Reihaag
2. Witzandgroeve Berg Noord
3. Kikbeekbron
4. Vml. Kinderdorp Molenberg
5. Bosgebieden Militair Domein Zutendaal
6. Mechelse Heide Zuid
7. Oude Grindgroeve LKW

8. Groeve Mechelse Heide Noord
9. Bufferzone (grenzend aan Kolenspoor)
10. Reservegebied recreatie Waterschei
11. Habitatrichtlijngebied 'Opglabbekerveld'
12. Vml. Groeve Solterheide
13. Vml. Landbouwgebied 'Driebeukenbos'
14. Vml. Landbouwgebied 'Dornerheide'

Figuur 3-6. Enclaves (links) en anomalieën (rechts) Nationaal Park Hoge Kempen, Masterplan 2020-2040

Een aantal van deze enclaves en anomalieën zullen worden opgenomen in voorliggend ruimtelijk uitvoeringsplan (zie verder).

3.3.5 Vastgestelde landschapsatlas en onroerendergoedrichtplannen

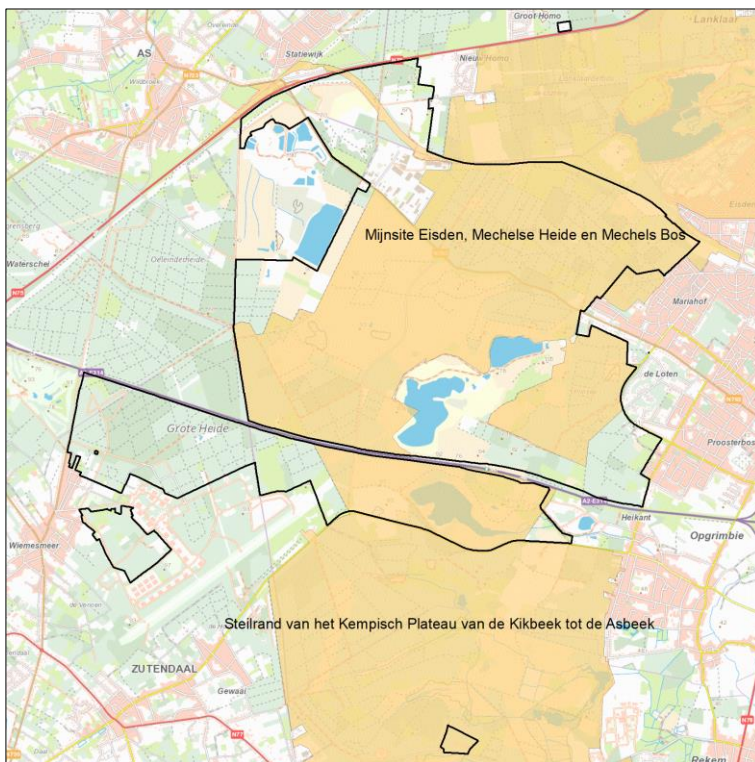
In de Hoge Kempen zijn twee ankerplaatsen definitief aangeduid. De waarden en de typische landschapskenmerken zijn omschreven in het ministerieel besluiten tot definitieve aanduiding van de ankerplaatsen:

- Mijnsite Eisden, Mechelse Heide en Mechels Bos (MB 12 februari 2014)
- Steilrand van het Kempisch Plateau van de Kikbeek tot de Asbeek (MB 12 februari 2014)

Deze aangeduide ankerplaatsen zijn volgens artikel 12.3.15 van het Onroerendergoeddecreet te beschouwen als een vaststelling van de ‘landschapsatlas’ en als ‘onroerendergoedrichtplan’ in de zin van dat decreet. De onroerendergoedrichtplannen zijn krachtens artikel 7.3.4 van het Onroerendergoeddecreet de sectorale voorstellen voor inrichtingsplannen en ruimtelijke uitvoeringsplannen.

Delen van deze vastgestelde landschapsatlasrelicten zullen in het ruimtelijk uitvoeringsplan opgenomen worden met de overdruk ‘erfgoedlandschap’ in de zin van artikel 6.5.1 van het Onroerendergoeddecreet.

Figuur 3-7. Vastgestelde landschapsatlasrelicten “Mijnsite Eisden, Mechelse Heide en Mechels Bos” en “Steilrand van het Kempisch Plateau van de Kikbeek tot de Asbeek”

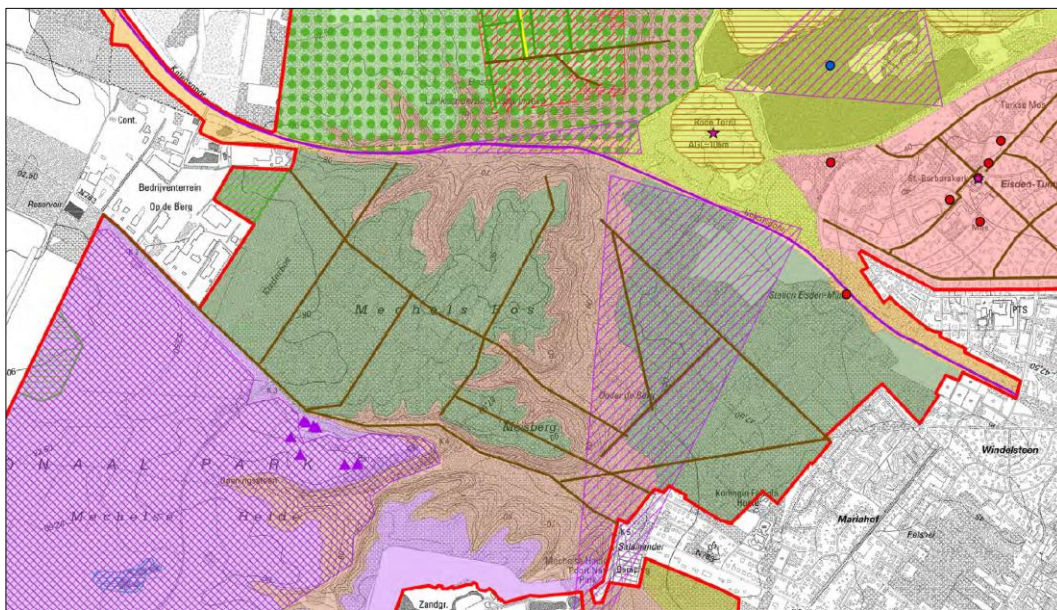

Mijnsite Eisden, Mechelse Heide en Mechels Bos

Deze ankerplaats ligt ten westen van de Zuid-Willemsvaart en Maasmechelen en wordt grotendeels doorsneden door de steilrand van het Kempisch Plateau. De ankerplaats omvat aaneengesloten heide- en boscomplexen die deels tot het landschapspark Nationaal Park Hoge Kempen behoren. Daarenboven omvat de ankerplaats ook de oude steenkoolmijnsite en tuinwijk van Eisden met het bijhorend Kolenspoor en station van As. De afbakening strekt zich uit over de gemeentelijke grondgebieden van As, Dilsen-Stokkem en Maasmechelen. De autoweg N75 Genk-Dilsen-Stokkem vormt een duidelijke grens in het noorden evenals de E314-A2 autosnelweg richting Genk in het zuiden. Moderne ontwikkelingen zoals industrieterreinen, de zandgroeve van Berg en woonuitbreidingsgebieden bepalen verder de afbakening in het oosten, zuidoosten en westen.

Figuur 3-8. Uitsnede kaart Landschapskenmerken vastgesteld landschapsatlasrelict "Mijnsite Eisden, Mechelse Heide en Mechels Bos"³

 Ankerplaats	Deelgebieden
▲ Bunker	 Eisden mijninfrastructuur en -terris
 Archeologische site	 Kolenspoor en stations van As en Eisden Mij
★ Baken	 Lanklaarderbos
● Bouwkundig erfgoed	 Mechels Bos
● Hydrografisch element	 Eisden Tuinwijk
 Dreef	 Bos Heiwijk
 Bomenrij	 Mechelse Heide
 Spoonweg	 Steilrand Kempisch Plateau
 Weg	 Ven Onder de Berg
 Heide	
 Hakhout winterrek	
 Bos sinds de 18de eeuw	
 Ven	
 Kasteelpark	
 Mijnteril	
 Knelpunt	
 Zichthoek	
 Zichtstandplaats	

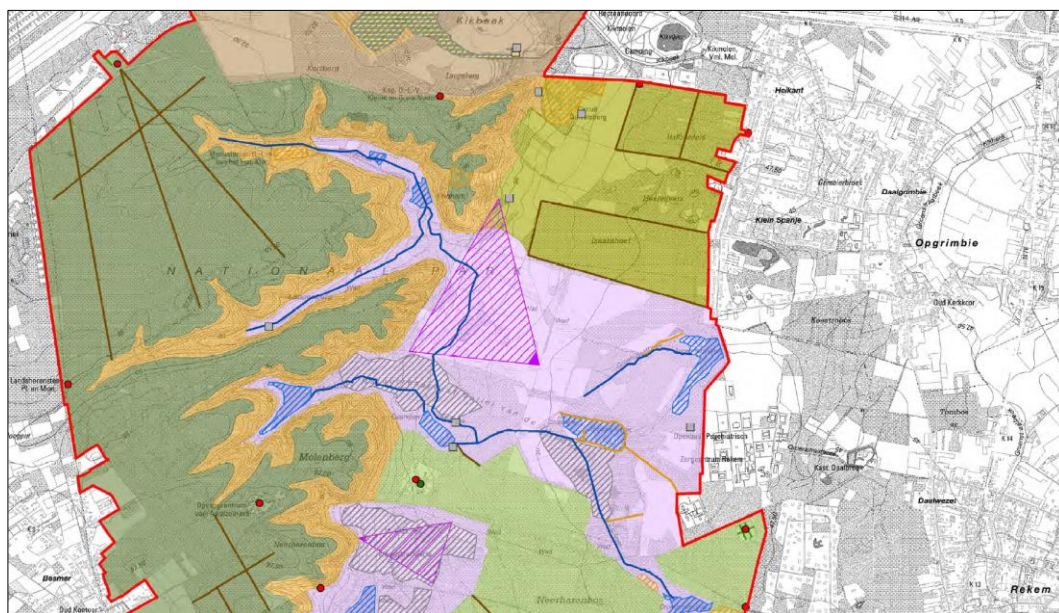
Steilrand van het Kempisch Plateau van de Kikbeek tot de Asbeek

Deze ankerplaats ligt ten westen van de Zuid-Willemsvaart en de deelgemeenten Opgrimbie, Rekem en Neerharen en wordt grotendeels doorsneden door de steilrand van het Kempisch Plateau. In de ankerplaats domineren grote aaneengesloten boscomplexen en kleinere zones (natte) heide die deels tot het landschapspark Nationaal Park Hoge Kempen behoren. Van west naar oost lopen de Heiwijkbeek, Ziepbek en Asbeek die de ankerplaats dwarsen. Daarenboven omvat de ankerplaats ook de historische burcht en het domein van Pietersheim. De afbakening strekt zich uit over de gemeentelijke grondgebieden van Maasmechelen en Lanaken.

De noordgrens van de ankerplaats wordt deels gevormd door de autoweg E314 en de rand van de Vallei van de Kikbeek. In het oosten wordt de grens gemarkeerd door de verkavelingen rondom kleine en grote verstedelijkte kernen zoals Neerharen, Opgrimbie en Rekem. In de zuidoostelijke hoek wordt de Molenbeek of Asbeek min of meer gevolgd. De zuidgrens ligt op de bebouwing rondom Lanaken en volgt de afloop van de Asbeek. De westgrens is minder eenduidig maar volgt hoofdzakelijk de hoofdbaan richting Zutendaal en de weg Zutendaal-Lanaken.

³ Zie <https://besluiten.onroerenderfgoed.be/besluiten/5340/bestanden/15749> voor de volledige kaart.

Figuur 3-9. Uitsnede kaart Landschapskenmerken vastgesteld landschapsatlasrelict "Steilrand van het Kempisch Plateau van de Kikbeek tot de Asbeek"⁴

3.3.6 Herbestemming van militaire domeinen

Op 23 april 2010 werd in een mededeling aan de leden van de Vlaamse Regering een plan van aanpak voorgelegd inzake de herbestemming van een aantal vrijgekomen militaire domeinen.

Het munitiedepot van Zutendaal is daarin opgenomen als terrein binnen categorie 2, zijnde terreinen waarvoor een herbestemming doorgevoerd kan worden op basis van reeds genomen beleidsopties. In het geval van het munitiedepot Zutendaal is dat de beslissing van de Vlaamse Regering van 12 december 2008 over de ruimtelijke visie op landbouw, natuur en bos in de regio Limburgse Kempen en Maasland. Deze visie levert het kader voor de herbestemming van het terrein.

Deze herbestemming kan aldus opgenomen worden in het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor de Hoge Kempen.

Defensie stelt ook een grondenruil met de gemeente Zutendaal voor voor onderdelen van het Kwartier Wevelsmeer. Door een herschikking van de eigendomstoestand zullen er geen niet-militaire eigendommen meer omsloten zijn door militair domein en als enclave in binnen de zone bestemd als militair domein liggen. Als gevolg van deze herschikking zal een zone aan de rand van het huidige militair domein in eigendom van de gemeente Zutendaal kunnen komen en

⁴ Zie <https://besluiten.onroerenderfgoed.be/besluiten/5341/bestanden/15750> voor de volledige kaart.

zullen ook een aantal private eigendommen niet langer omsloten zijn door militair domein. Gemeente Zutendaal startte in 2021 een herbestemmingsonderzoek voor deze zone.

Figuur 3-10. Suggesties herbestemming onderdelen Kwartier Wevelsmeer gemeente Zutendaal (Creosum, 2021)

3.3.7 Complex project Industrierrein Op de Berg

Voor bedrijventerrein Op de Berg is een uitdoving van de activiteiten gewenst. In het masterplan van het Nationaal Park Hoge Kempen dd. 2002 werd het industrieterrein “Op de Berg” aangeduid als één van de storende en op te heffen enclaves binnen het Nationaal Park Hoge Kempen. Om één aaneengesloten natuurgebied te creëren dienen de enclaves omgevormd te worden tot natuurgebied.

De uitdoving van Op de Berg werd beleidsmatig bevestigd in het Provinciaal Ruimtelijk Structuurplan Limburg, het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan Maasmechelen en in het provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan van de afbakening van het kleinstedelijk gebied Maasmechelen. Op 14 oktober 2016 werd door de Vlaamse Regering de startbeslissing genomen voor het complex project industrieterrein Op de Berg. Parallel aan het complex project werd een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (GRUP) Enclaves Hoge Kempen opgestart waarbij een deelplan voor bedrijventerrein Op de Berg werd opgemaakt.

Op 4 juni 2021 werd door de Vlaamse Regering beslist het complex project Op de Berg en het lopende planproces voor het GRUP Enclaves Hoge Kempen stop te zetten. De Vlaamse Regering blijft ten volle achter het lange termijn uitdoofscenario voor bedrijventerrein Op de Berg staan zoals voorzien in het masterplan dd. 2002 en het masterplan 2020-2040 van het Nationaal park Hoge Kempen. De Vlaamse Regering is van mening dat dit gebied na uitdoving maximaal ingezet moet worden voor de realisatie van de beleidsdoelstelling voor meer bos in Vlaanderen. De Vlaamse Regering opteert ervoor om de noodzakelijke herbestemmingen via voorliggend ruimtelijk uitvoeringsplan door te voeren. De bedrijfsactiviteiten dienen uiterlijk tegen 2040 uitgedoofd te zijn.

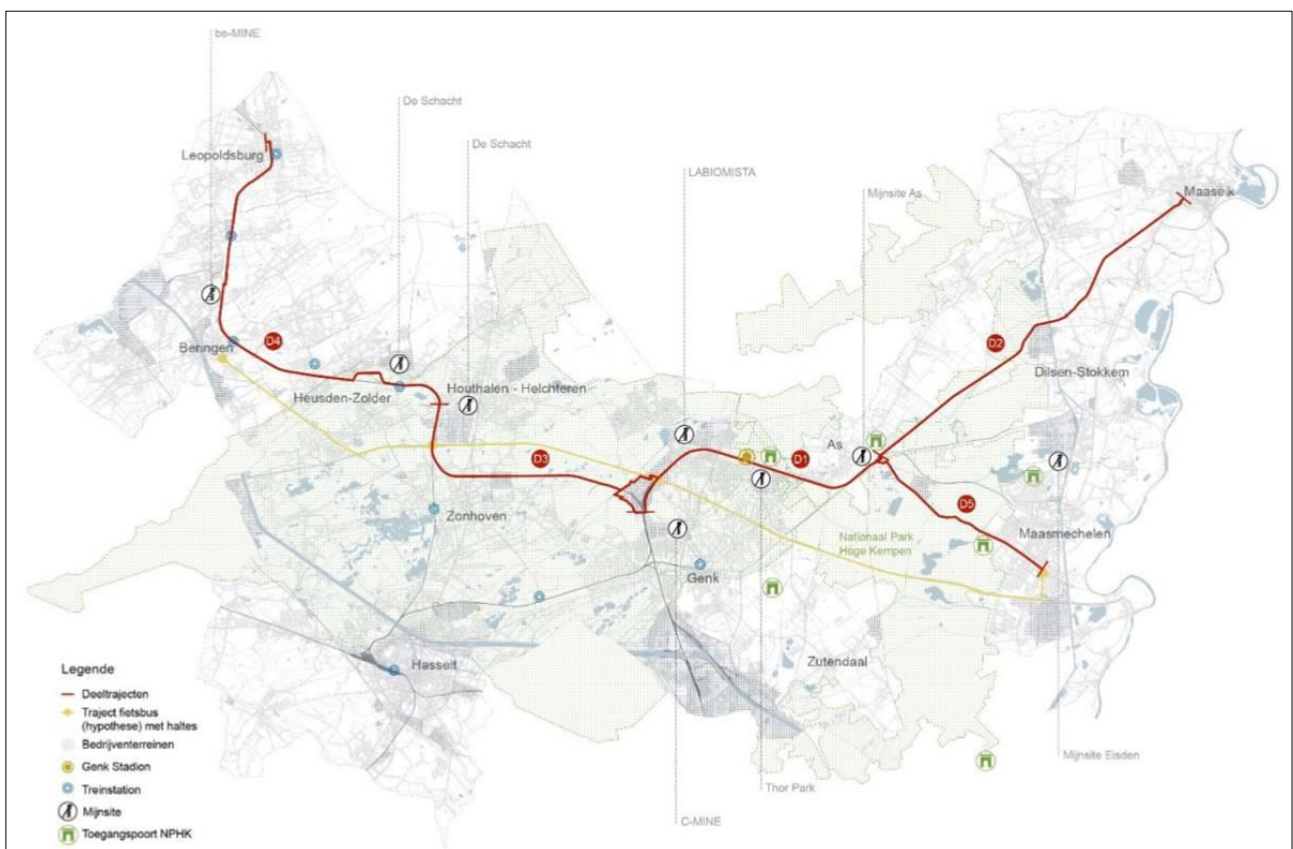
3.3.8 Project fietssnelwegen

Het Departement Mobiliteit en Openbare en de provincie Limburg bereiden de uitbouw van een fietssnelwegennetwerk voor dat de aanleg van een fietssnelweg tussen As en Maasmechelen voorziet. Voor dit segment zijn drie varianten onderzocht:

- Fietsroute Hoeveweg. De fietsroute Hoeveweg is een bestaande recent gerealiseerd fietsroute. Dit tracé loopt grotendeels parallel met de N75 en verbindt het station van As met Terhills en sluit ten noorden van Maasmechelen aan op het kanaal. Op dit tracé is een groot knelpunt aanwezig. Het bevat een steile helling, die onderaan gevolgd wordt door een bocht van 90°.
- Kolenspoor tracé. Net na het station van As buigt het oude kolenspoortracé af onder de N75 richting het Maasmechelen. Dit tracé loopt verder achter de oude zandgroeve. Vervolgens doorkruist het een bebost gebied van Nationaal park Hoge Kempen en loopt verder langst de zuidkant van Terhills en Connecterra tot aan het oude station van Eisden. Het grootste knelpunt op dit tracé is dat het Nationaal park doorkruist wordt, alsook het leefgebied van de gladde slang. Het voorzien van bijkomende verharding van 4 m breed is hier vanuit dit oogpunt niet wenselijk.
- N763 Steenweg op as. De N763 maakt de verbinding tussen het station van As en het centrum van Maasmechelen. De weg zorgt tevens voor de ontsluiting van de naastgelegen zandgroeves. Op termijn zal de ontginning stoppen. Naast de bestaande weg is reeds een vrijliggend dubbelrichtingsfietspad gelegen dat onderdeel uitmaakt van het recreatief fietsroutenetwerk. Op het westelijk segment is voldoende ruimte aanwezig om de fietspaden te verbreden tot een volwaardige fietssnelweg. Op dit moment is deze weg nog een lokale weg type I, maar op termijn wil de gemeente er een lokale weg type III van maken met een verbod voor vrachtverkeer tussen N75 en de Rijksweg.

Figuur 3-11. Voorstel fietssnelweg Kolenspoorroute

3.3.9 Spartacusplan

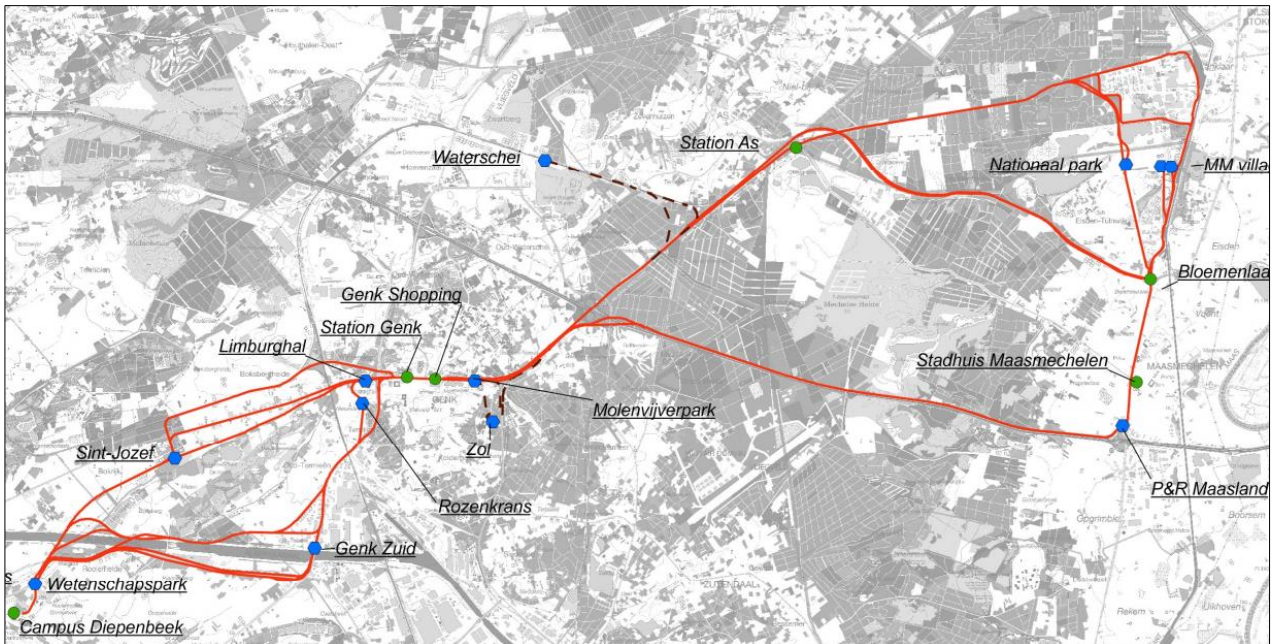
Het Spartacusplan is een plan opgesteld door De Lijn om het openbaar vervoer in Limburg te bevorderen. Het houdt de opening van oude spoorwegen en de aanleg van nieuwe tram- en snelbuslijnen in.

Voor de lijn Hasselt-Genk-Maasmechelen zijn in 2012 verschillende mogelijke trajecten onderzocht die het Nationaal Park Hoge Kempen en het plangebied van voorliggend RUP doorkruisen. Het gaat om:

- E314-tracé. Het tracé alternatief ligt aan de noordzijde van de E314. Ter hoogte van de ontginningsgroeve Berg bedraagt de kleinste afstand tussen de rand/grens van de autosnelweg E314 en de vergunningsgrens (volgens het afpalingsplan ontvangen van de gemeente ca. 55 m.
- Nationaalparktracé. Dit tracé volgt het tracé van het vml. kolenspoor As-Eisden.

In 2020 besliste de Vlaamse Regering⁵ om De Werkvennootschap te gelasten studies op te starten om de infrastructurele ingrepen te realiseren waarbij een tracé voor een trambus als hoogwaardig openbaar vervoer uitgewerkt wordt met oog op een versnelde ingebruikname (als opstap naar een sneltramtracé) voor lijn 2 Hasselt-Maasmechelen.

Figuur 3-12. Spartacus lijn Hasselt-Genk-Maasmechelen⁶

3.3.10 Leidingstraat Antwerpen-Ruhr

De Vlaamse Regering keurde op 18 december 2020 de startnota goed voor de opmaak van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan Leidingstraat Antwerpen-Ruhr. Het plan ligt op het grondgebied van 45 gemeenten in Antwerpen, Limburg en Vlaams-Brabant. Dit plan heeft als doel een reservatiestrook vast te leggen voor een ondergrondse leidingstraat tussen de haven van Antwerpen tot aan de grens met Nederland (Geleen) en verder door tot in het Ruhrgebied. Een leidingstraat is een zone waarin pijpleidingen gebundeld kunnen worden aangelegd.

Nu onderzoekt de Vlaamse Overheid (zowel vanuit Mobiliteit, Economie als Omgeving) samen met de haven van Antwerpen via de geïntegreerde planprocedure welk tracé tussen Antwerpen en Geleen (NL) het best geschikt is, om daarna het tracé vast te leggen d.m.v. een planologische reservatie.

Er wordt gestreefd naar het reserveren van een strook van 45 meter breed. Deze strook zal instaan voor een capaciteit van ongeveer 5 à 8 leidingen van nationaal belang (afhankelijk van de noodzakelijke tussenafstand), inclusief de wettelijke voorbehouden veiligheidszone van 5 meter breed. Gelet op de uitvoeringstechnieken, gangbare leidingdiameters en gekende behoeftes aan ondergronds te transporteren gassen en producten, dient rekening te worden gehouden met een tussenafstand tussen de leidingen variërend van 3 tot 9 meter. Evenwel betreft de minimale wettelijke tussenafstand 0,5 meter, en zullen de aangewezen tussenafstand en mogelijke bijkomende beschermingsmaatregelen, steeds per individuele leiding verder worden onderzocht en geconcretiseerd bij de concrete realisatie en in de fase van de omgevingsvergunning. Dit betekent dat er uitzonderlijk op lokaal niveau voor geopteerd kan worden om over een beperkte afstand een smallere breedte aan te houden en bijkomende beschermingsmaatregelen te nemen, op voorwaarde dat de totale vooropgestelde capaciteit behouden blijft.

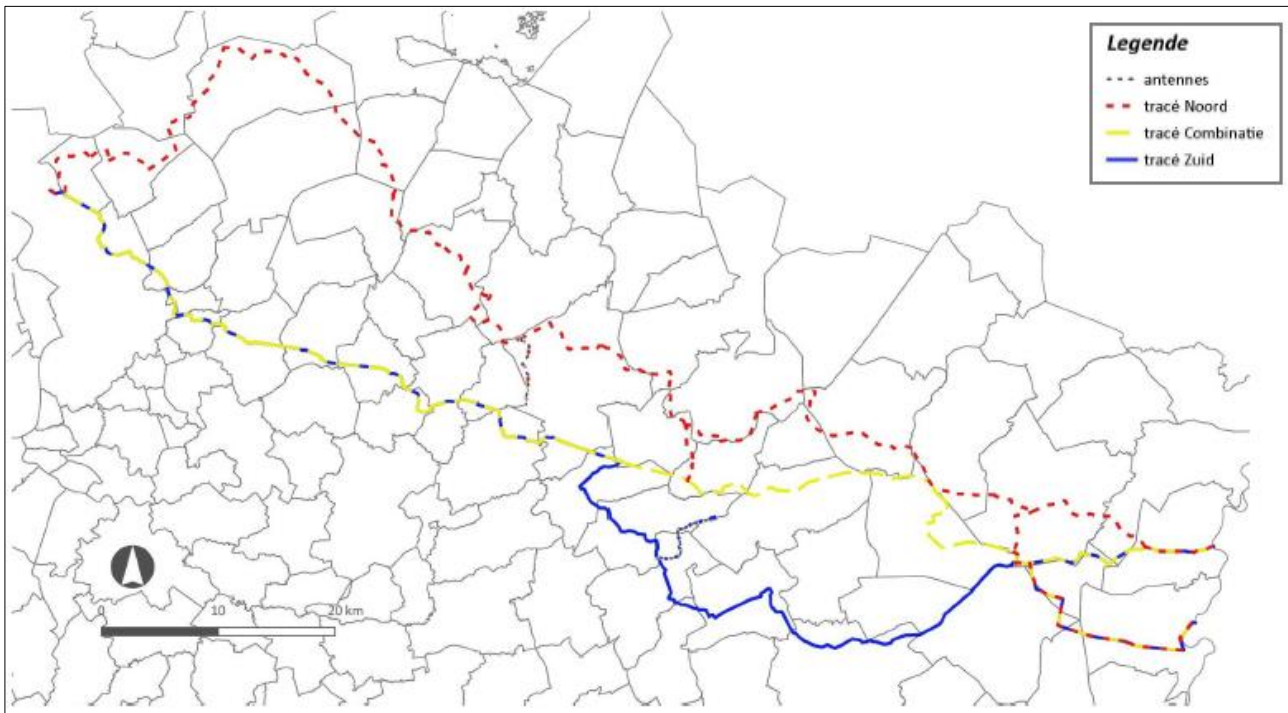
De aantakkingen of antennes naar de bestaande chemieclusters (Geel, Meerhout, Tessenderlo en Beringen) in het ENA gebeuren met een geclusterde aantakking (geen individuele aansluiting van bedrijven). Voor deze antennes wordt een reservatiestrook van 35 meter breedte voorzien.

Eén van de onderzochte alternatieven in de startnota loopt langs de noordzijde van de E314 door het plangebied van voorliggend ruimtelijk uitvoeringsplan.

⁵ <https://beslissingenvlaamse regering.vlaanderen.be/document-view/5EB54057FE23BF0080000EC>

⁶ <https://mer.lne.be/merdatabank/uploads/merntech2743.pdf>

Figuur 3-13. Alternatieven leidingstraat Antwerpen-Ruhr, startnota 18 december 2020.

3.4 Relatie met gemeentelijke en provinciale ruimtelijke structuurplannen en uitvoeringsplannen

3.4.1 Provinciaal ruimtelijk structuurplan Limburg

De Hoge Kempen maken in het provinciaal ruimtelijk structuurplan Limburg (herziening 23 juli 2012) deel uit van de deelruimte 'Drieparkengebied'. De drie Kempense parken (Lage Kempen, Midden-Limburg, Hoge Kempen) horen tot de grootste aaneengesloten natuurgebieden van Vlaanderen. Dat aaneengesloten karakter moet worden behouden en versterkt door verdere versnippering tegen te gaan en natuurverbindinggebieden te herstellen en toe te voegen.

Als ruimtelijk principe wordt voor de Hoge Kempen is: "Park Hoge Kempen als groen hart tussen het regionaalstedelijk gebied Hasselt-Genk, het Zuidelijk Maasland en de Bosbeekvallei met toeristische knooppunten aan de randen". De provincie streeft voor in dit gebied volgende ontwikkelingsperspectieven na:

- Bestaande bos- of natuurgrenzen zijn zoveel mogelijk harde grenzen van de open ruimte. Behoud en inbreiding van de grote aaneengesloten oppervlakte natuur zijn essentieel.
- De complexen zijn de prioritaire aanknopingspunten voor natuurverbindinggebieden.
- Het gebied wordt als een groot aaneengesloten natuurlijk complex beschouwd waarbij de bestaande barrières waar mogelijk worden opgeheven of gemilderd.
- Hoogdynamische en intensieve vormen van recreatie en verblijfsrecreatie worden langs de randen gesitueerd met 'toeristische polen' als voornaamste uitvalsbases. De toeristisch-recreatieve knooppunten vormen een inhoudelijke uitwerking van deze polen. Lawaaisporten worden zoveel mogelijk geweerd.

De provincie selecteert drie groepen van prioritaire natuurverbindingen vanuit de Hoge Kempen:

- II. verbinding tussen Park Hoge Kempen/Haspengouw en het Drielandenpark / Wallonië o.a. via Albertkanaal en Jekervallei;
- IV. verbinding tussen Park Hoge Kempen en Maasvallei, Stamprooierbroek via Kikbeek, Heiwickbeek en Asbeek in oostelijke richting
- V. verbinding tussen Park Hoge Kempen en Park Midden-Limburg over Bosbeek/Kolenspoor en Stiemerbeek in het noorden.

Specifiek selecteert het provinciaal structuurplan volgende natuurverbindinggebieden:

- Droge natuurverbinding 19 (Lanaken, Maasmechelen) verbindt Daalbroek (Maasvallei) en Ziepbeek tot natuurverbinding 53. Dit is een verbinding die intern de Limburgse natuurlijke structuur ontsnippert. De natuurverbinding bestaat uit KLE, bosjes, vijers, Tombos, overblijvende openruimteverbindingen, landbouwgebied... Doelsoorten zijn de roodborsttapuit, geelgors, kamsalamander en das.
- Natte natuurverbinding 52 (Maasmechelen) verbindt het Nationaal Park met de Maasvallei via de Kikbeek. Doelsoorten zijn boomarter, bunzing, eenkhoorn, otter, ree, levendbarende hagedis, waterspitsmuis, rugstreeppad.
- Natte natuurverbinding 53 (Lanaken, Maasmechelen) verbindt het Nationaal Park met de Maasvallei via de Ziepbeek. De Ziepbeek is een ecologisch interessante waterloop. Doelsoorten zijn roodborsttapuit, kamsalamander, boomklever, das, vissen.

Als markante terreinovergang selecteert de provincie:

- de oostelijke en zuidelijke bosrand van de Hoge Kempen.

Specifieke relevante elementen vanuit het provinciaal ruimtelijk beleid zijn:

- Industriegebied Op de Berg. In het richtinggevend gedeelte van het Provinciaal Structuurplan Limburg staat dat dit bedrijventerrein moet geschrapt worden: "Voor het bedrijventerrein 'Op de Berg' (ligging in het Park Hoge Kempen) is een uitdovingsbeleid gewenst. Door de ligging op het Kempens Plateau, de plannen voor een nationaal park Hoge Kempen en de hoge natuurwaarde van de omgeving kunnen de industriële activiteiten niet langer meer worden verzoend met de draagkracht van het gebied. Zij moeten op langere termijn verdwijnen. De Vlaamse overheid zal via een ruimtelijk uitvoeringsplan een nabestemming moeten geven aan het terrein." In de bindende bepalingen van de herziening van het PRSL van 2012 vraagt de provincie aan het Vlaams Gewest om een Gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan op te maken voor het bedrijventerrein "Op de Berg". Bij de afbakening van het kleinstedelijk gebied Maasmechelen (goedkeuring 2012) wordt het bedrijventerrein "Op de Berg" niet mee afgebakend in het kleinstedelijk gebied van Maasmechelen. De afbakening voorziet wel een nieuw bedrijventerrein (Nieuwe Bunders) naast Oude Bunders.
- Woonuitbreidingsgebied Reihaag. Het niet aangesneden woonuitbreidingsgebied Reihaag is niet opgenomen binnen de afbakening van het kleinstedelijk gebied Maasmechelen.

Figuur 3-14. Grens kleinstedelijk gebied Maasmechelen (PRUP 2013)

In 2019 startte de provincie Limburg een traject op voor de opmaak van een Beleidsplan Ruimte Limburg. In september 2021 stelde de deputatie het voorontwerp van het Beleidsplan Ruimte Limburg vast. De opmaak van het ontwerp beleidsplan is lopend. Het ontwerp beleidsplan is nog niet voorlopig vastgesteld.

3.4.2 Gemeentelijk ruimtelijk structuurplan Zutendaal

Het gemeentelijk structuurplan Zutendaal werd goedgekeurd in 2011.

Voor het Kempens Plateau op grondgebied Zutendaal geeft het structuurplan als ontwikkelingsperspectief het versterken van de natuurwaarde van het aaneengesloten bosgebied op de Grote Heide en Olenderheide. De gemeente Zutendaal geeft in het structuurplan aan dat het wenselijk is dat de voor vervreemding aan het Federaal Aankoopcomité overgedragen delen van het militair domein toegankelijk gemaakt worden in functie van zachte recreatie zoals fietsen, wandelen of paardrijden.

De bepalingen uit het GRS Zutendaal die aangeven dat onbenutte delen van het militair domein nabij de Grote Heide in aanmerking komen voor occasionele grootschalige activiteiten (ruitertornooien...) zijn door de provincie Limburg onthouden van goedkeuring.

3.4.3 Gemeentelijk ruimtelijk structuurplan Lanaken

Het structuurplan van de gemeente Lanaken (2008) bevat geen uitspraak over de site Molenberg maar het gebouw is ondertussen afgebroken. Het GRS noteert wel dat de daaraan gekoppelde Daalbroekstraat moet afgesloten worden. Ondertussen is beslist om wegversmallingen aan te leggen en 2 faunaverbindingen (herpetotunnels).

3.4.4 Gemeentelijk ruimtelijk structuurplan Maasmechelen

In het GRS Maasmechelen (2005) wordt het industrieterrein op de Berg beschouwd als een uit te doven bedrijventerrein.

In het structuurplan van de gemeente Maasmechelen wordt geen uitspraak gedaan over het woongebied Reihaag, maar gezien het overaanbod aan sociale huisvesting wordt geen prioriteit gegeven. Bij de afbakening van het kleinstedelijk gebied (provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan) valt het gebied Reihaag buiten de afbakening.

De gemeente Maasmechelen maakte het RUP Zorgbos op voor de ontwikkeling van een zorgvoorziening aan de rand van het Mechels bos. Het RUP werd definitief vastgesteld op 2 juli 2019.

3.4.5 Gemeentelijk ruimtelijk structuurplan Dilsen-Stokkem

In het structuurplan van de gemeente Dilsen-Stokkem wordt geen uitspraak gedaan over het recreatiegebied waarin het Mosselhuis gelegen is.

3.4.6 Gemeentelijk ruimtelijk structuurplan Genk

In het structuurplan van Genk wordt geen specifieke uitspraak over de delen van het te desaffacteren militair domein dat deels op grondgebied Genk ligt, maar op het gewestplan als natuurgebied bestemd is.

4 Bestaande juridische toestand

De bestaande juridische toestand wordt grafisch weergegeven op de kaarten in bijlage bij de toelichtingsnota, op het moment dat het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan wordt opgemaakt.

De relevante elementen van de bestaande juridische toestand worden tekstueel aangegeven in de onderstaande tabel.

Tabel 4-1. Bestaande juridische toestand

Plan	Naam
Gewestplan(nen) of gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen	Gewestplan nr. 19 Hasselt-Genk (KB 3 april 1979) Gewestplan nr. 20 Limburgs Maasland (KB 1 september 1980) GRUP Berggrindontginning Kempens Plateau (BVR 15 juli 2005) GRUP Leiding zandgroeve Berg – LBV-groeve (BVR 1 juni 2007) GRUP Lugo NV en Artilaval NV (BVR 23 maart 2012)
Provinciale ruimtelijke uitvoeringsplannen	PRUP Bipool Eisden-Lanklaar (BVR 1 december 2011) (aangrenzend) PRUP Afbakening Kleinstedelijk Gebied Maasmechelen (BVR 7 februari 2013)
Gemeentelijke plannen van aanleg of ruimtelijke uitvoeringsplannen	BPA Reihaag (gemeente Maasmechelen) (MB 20 oktober 1994) BPA Reihaag artikel 17 (gemeente Maasmechelen) (MB 20 oktober 1994) BPA Home Fabiola (gemeente Maasmechelen) (MB 9 september 1998) BPA Uitbreiding Mechelse heide zuid (MB 15 april 1999) BPA Kikmolen (gemeente Maasmechelen) (MB 11 oktober 1998) (aangrenzend) BPA Proosterbos – wijziging (gemeente Maasmechelen) (MB 27 april 2001) (aangrenzend) BPA De Loten (gemeente Maasmechelen) (MB 1 september 1987) (aangrenzend) RUP Zorgbos (gemeente Maasmechelen) (BG 2 juli 2019) (aangrenzend)
Beschermde monumenten	Geen.
Beschermde stads- en dorpsgezichten	Geen.
Beschermde cultuurhistorische landschappen	Geen.
Vastgestelde landschapsatlasrelicten	Mijnsite Eisden, Mechelse Heide en Mechels Bos (MB 12 februari 2014) Steilrand van het Kempisch Plateau van de Kikbeek tot de Asbeek (MB 12 februari 2014)
Vastgestelde bouwkundig erfgoedrelicten	Duits oefenterrein Eerste Wereldoorlog, Steenweg naar As z/n, Maasmechelen (MB 16 januari 2018) Kinderopvangcentrum Molenberg, Daalbroekstraat 120, Lanaken (MB 16 januari 2018) (gesloopt)
Vogelrichtlijngebieden (SBZ-V)	BE2200727 Mechelse Heide en de Vallei van de Ziepbeek
Habitatrichtlijngebieden (SBZ-H)	BE2200035 Mechelse Heide en de Vallei van de Ziepbeek
Ramsargebieden	Geen.
Gebieden van het duinendecreet	Geen.
Gebieden van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN)	Grote Eenheid Natuur "Hoge Kempen" Grote Eenheid Natuur in Ontwikkeling "Hoge Kempen"
Gebieden van het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk (IVON)	Geen.
Natuurreservaten (beheerplan type IV)	Hoge Kempen (Vlaams natuurreservaat, ANB)
Beschermingszones grondwaterwinning	Waterwinning VMW Eisden-Meeswijk (aangrenzend)
Bevaarbare waterlopen	Geen.
Onbevaarbare waterlopen	Ziepbeek-Zijpbeek Heiwickbeek Groenstraatbeek

5 Bestaande feitelijke toestand

In de onderstaande paragrafen worden de belangrijkste en meest relevante kenmerken van het plangebied voor het voorliggend plan beknopt beschreven. Deze beschrijving vormt mede de basis voor de scoping van de mogelijke milieueffecten en het verder onderzoek naar de milieueffecten. Tijdens dit scopingsproces worden de reikwijdte en het detailniveau voor het plan-MER vastgelegd. In het milieueffectenrapport zelf zal deze beschrijving van de bestaande feitelijke toestand verder aangevuld worden.

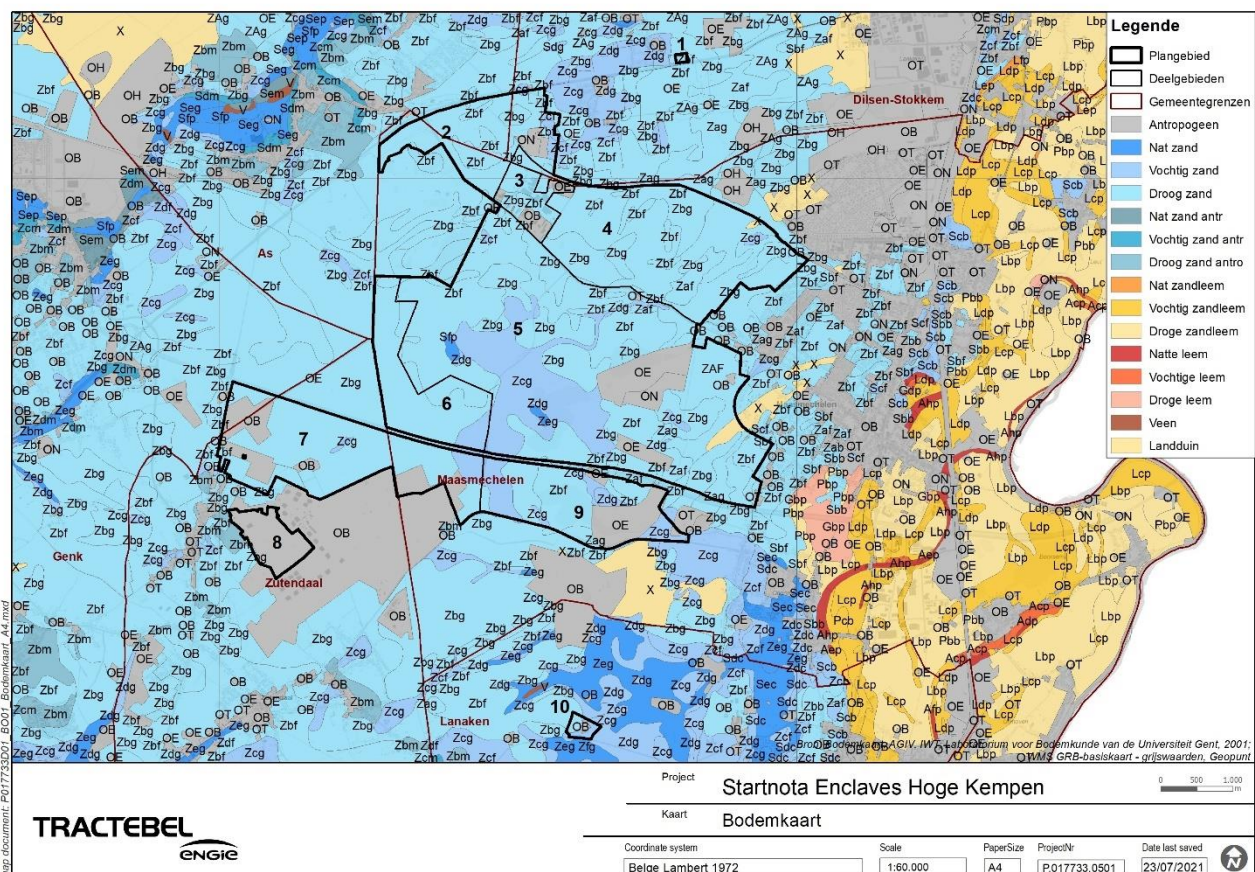
5.1 Discipline Bodem

5.1.1 Bodemgesteldheid

Het plangebied bestaat voornamelijk uit droge en vochtige infiltratiegevoelige zandgronden, in deelgebied 5 komen twee beperkte zones met natte zandgronden voor. Lokaal komen een aantal antropogene gronden voor.

Het plangebied maakt deel uit van de Kempen. De ondergrond is gevormd in het Tertiair en bestaat overwegend uit mariene en continentale afzettingen uit het Mioceen zoals de Zanden van Opgrimbie ('Formatie van Bolderberg'). In dit vlakke laagland werden tijdens het quartair door de oer-Maas, als bijrivier van de Rijn, grinden uit de Ardennen ('grind van Zutendaal') afgezet waardoor een waaivormige puinkegel of hoogterras ontstond.

Figuur 5-1: Bodemkaart

Deze puinkegel is opgebouwd uit afbraakmateriaal van het Hercynisch gebergte dat zich uitstrekte van de Ardennen tot de Vogezen. De openvolging van ijstijden en tussenijstijden beïnvloedde het stromingskarakter en het verloop van de Maas. De verwilderde en vlechtende Maas ging beurtelings sedimenteren en zich insnijden in haar eigen puin wat resulteerde in een terrassenlandschap waarin relatief vlakke reliëfeenheden, de rivierterrassen, door steilranden gescheiden zijn. Bij zo'n erosieproces ontstond in het oosten van het Kempisch Plateau (hoofdterras) een abrupte overgang naar de Maasvallei (midden- en laagterrassen), de steilrand van het Kempisch Plateau.

Deze natuurlijke, noord-zuid georiënteerde steilrand overbrugt het hoogteverschil tussen het plateau, hoofdterras van de Maas, en het 40 meter lagergelegen middenteras of dalbodenteras van Eisden-Lanklaar. Via de oostelijke steilrand gaat het plateau over in het laagterras of de alluviale vlakte.

Het talud is sterk ingesneden door smalle - meestal droge - valleien en zijvalleien die verantwoordelijk zijn voor het grillige patroon.

Op het plateau bevindt zich onder het tot 30 m dikke pakket van zand en grind een laag zeer zuiver kwartszand, de Zanden van Opgrimbie (wit-zand) van uitzonderlijke industriële waarde. (Steilrand van het Kempisch Plateau van de Kikbeek tot de Asbeek, 2021).

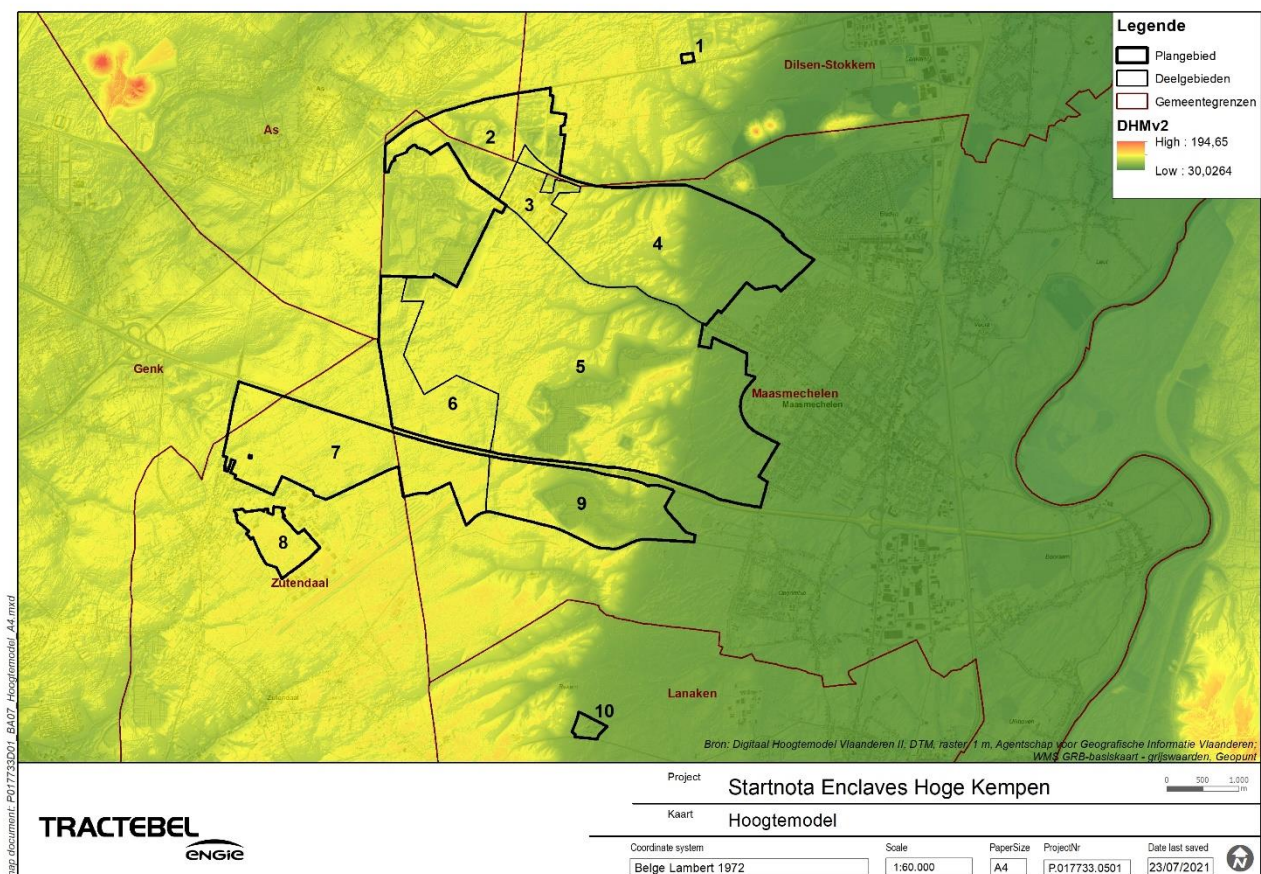
Er bevinden zich geen waardevolle bodems binnen het plangebied.

5.1.2 Hoogteligging

Het westelijke en centrale deel van het plangebied is duidelijk hoger gelegen dan het oostelijke deel. Zoals reeds beschreven in paragraaf 5.1.1, bevindt het plangebied zich ter hoogte van het Kempisch Plateau en de natuurlijke noord-zuid georiënteerde steilrand die het hoogteverschil tussen het plateau en het lagergelegen middenteras (of het dalbodenteras van Eisden-Lanklaar) overbrugt.

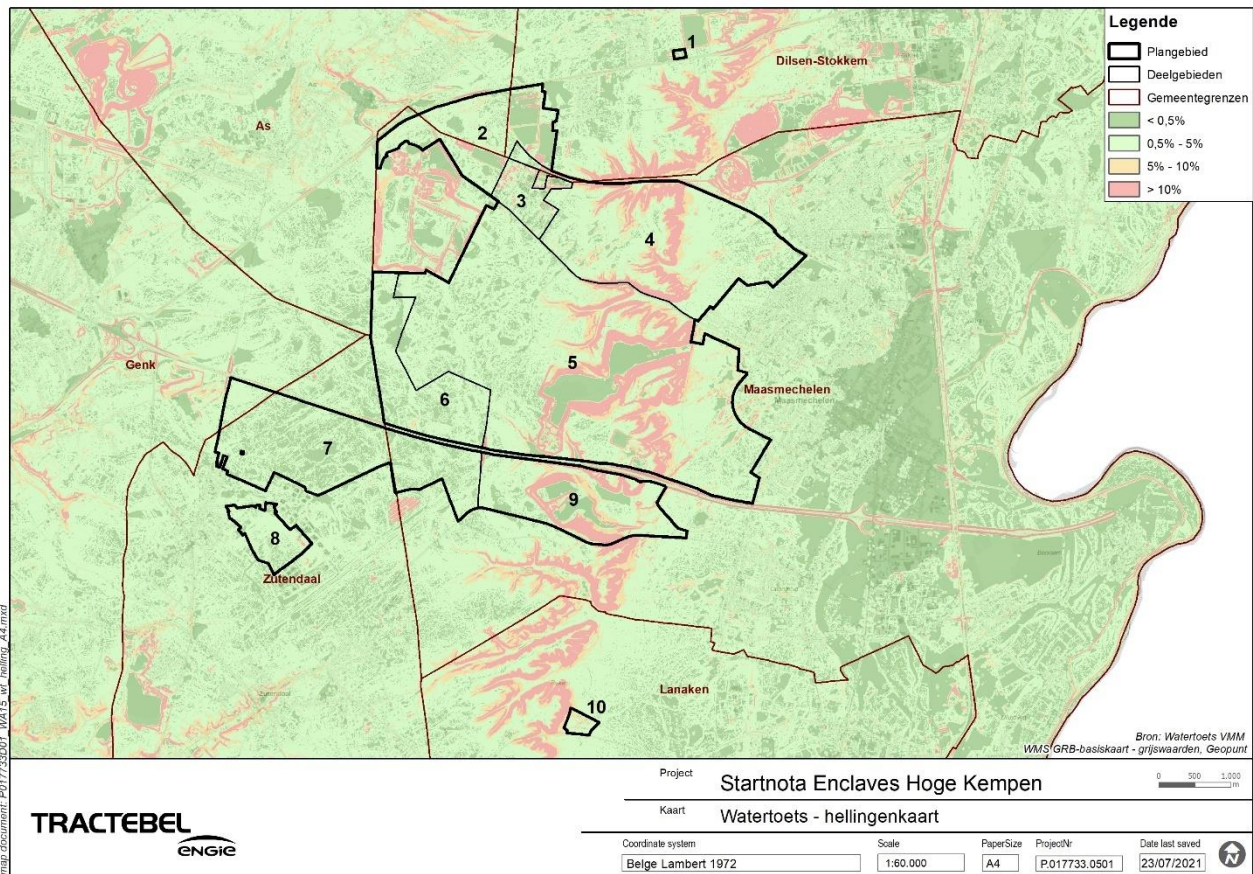
Het Kempisch Plateau helt zachtjes af van 104 m nabij Gellik in het zuidoosten tot 40 m nabij Achel in het noordoosten. Het talud is sterk ingesneden door smalle valleien en zijvalleien, die verantwoordelijk zijn voor het grillige patroon. Hier zijn de bodems erosiegevoelig.

Figuur 5-2: Hoogtemodel

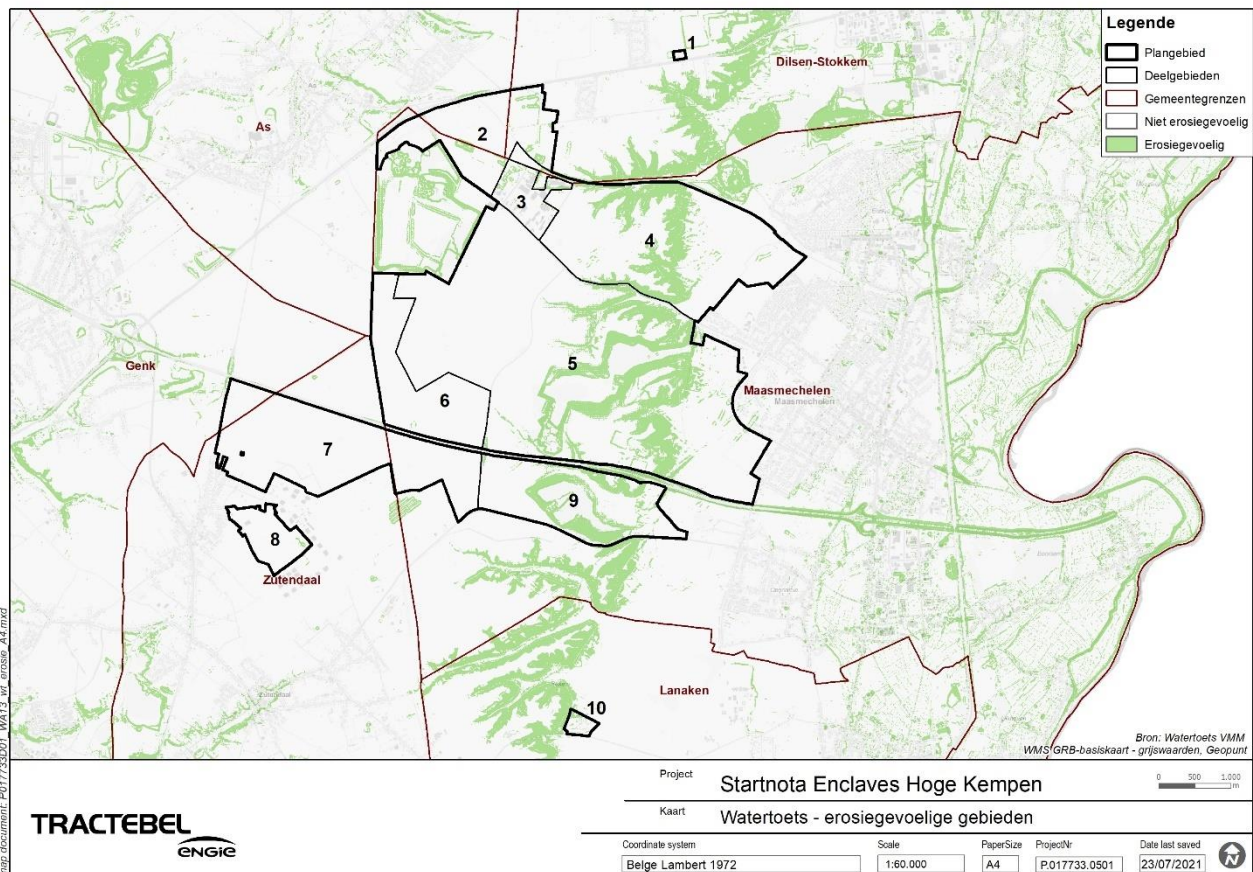

Figuur 5-3: Hellingenkaart

Figuur 5-4: Erosiegevoelige gebieden

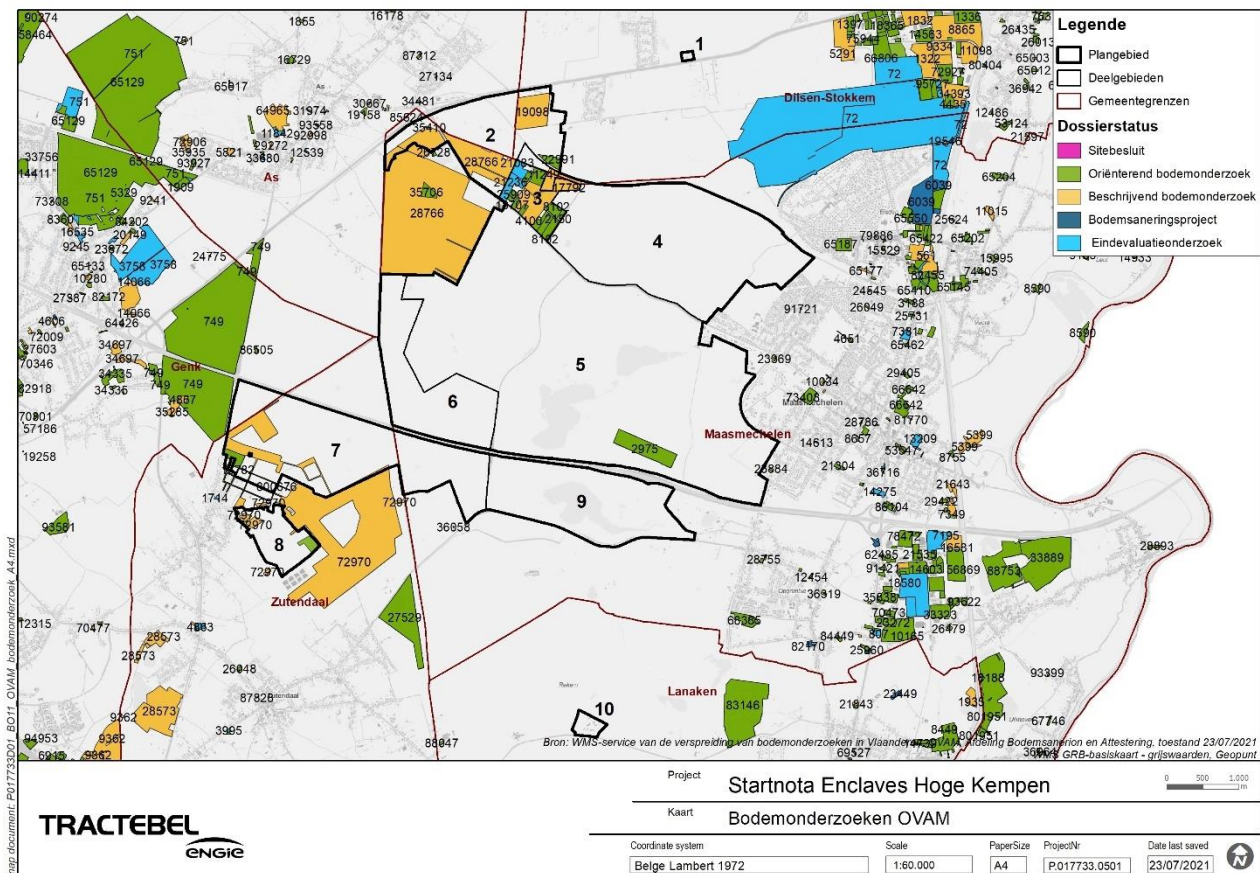

5.1.3 Bodemkwaliteit

Volgens het geoloket bodemdossierinformatie van OVAM komen in het noordoostelijk deel van het plangebied zones voor waar oriënterende en beschrijvende bodemonderzoeken of eindevaluatieonderzoeken zijn uitgevoerd. Ze worden op onderstaande kaart in beeld gebracht.

Figuur 5-5: OVAM bodemonderzoeken

5.2 Discipline Water

5.2.1 Oppervlaktewater

Hydrografie

Het grootste deel van het plangebied behoort tot het stroomgebied van de Maas. Het meest westelijke deel ervan valt echter binnen het stroomgebied van de Schelde. Binnen het plangebied kunnen een aantal deelbekkens onderscheiden worden (zie Figuur 5-6):

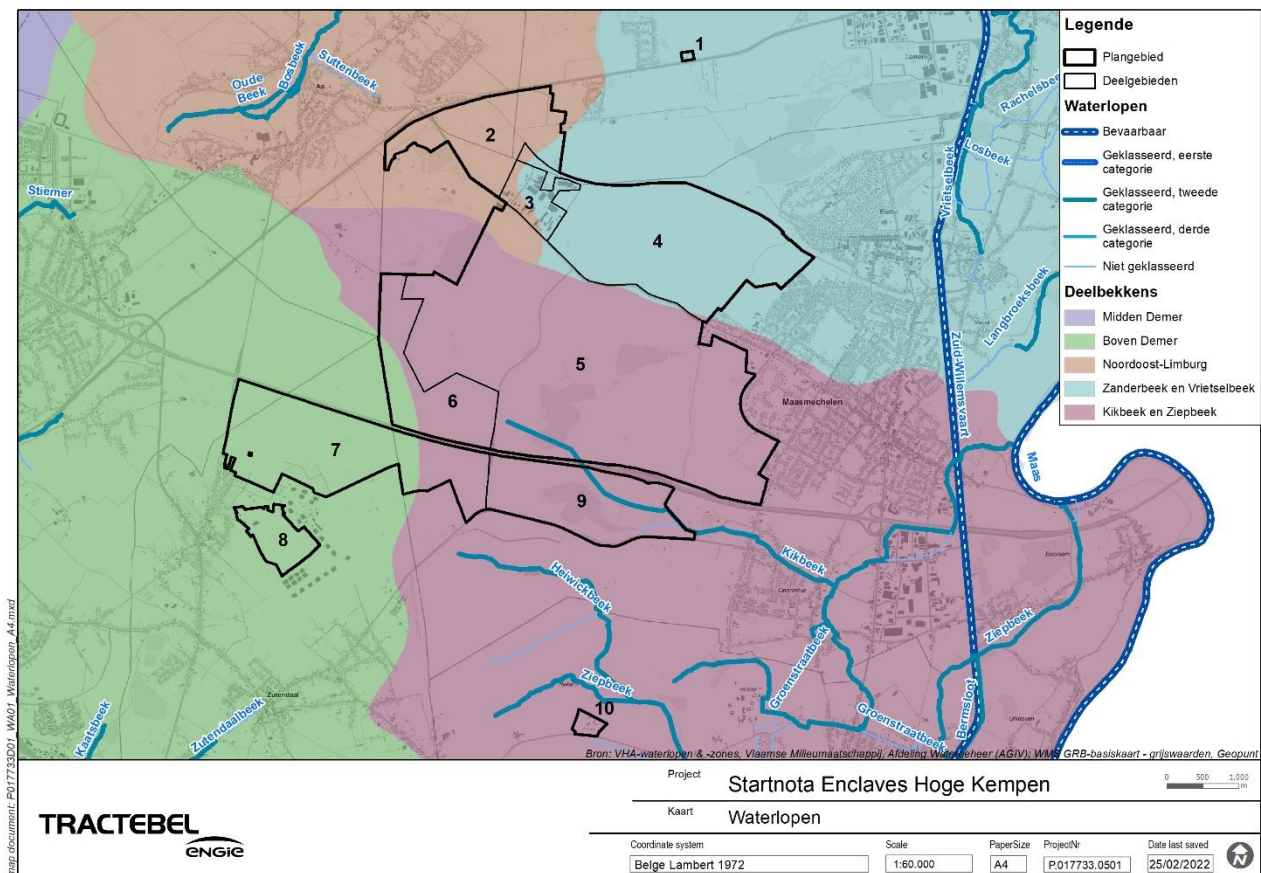
- Het bekken van de Kikbeek en Ziepbek, dat ontwaterd wordt door de genoemde beken en hun zijbeken. Kikbeek en Ziepbek stromen in oostelijke richting van het plateau naar de Maasvallei, en monden uit in de Maas ter hoogte van Maasmechelen. Deelgebied 9 en 10 vallen volledig binnen dit bekken, net als het grootste deel van deelgebied 6, nagenoeg het volledige deelgebied 5, en een deel van deelgebied 7.
- Het bekken van de Zanderbeek en Vrietselbeek. Deelgebied 4 en deelgebied 1 vallen volledig binnen dit bekken. Dat geldt ook voor het grootste deel van deelgebied 3 en een klein deel van deelgebied 2 en deelgebied 5. De waterscheidingslijn tussen enerzijds het bekken van de Kikbeek/Ziepbek en anderzijds het bekken van de Zanderbeek/Vrietselbek valt binnen het plangebied nagenoeg samen met de Steenweg naar As.
- Het deelbekken Noordoost-Limburg dat ontwaterd wordt via de Bosbeek, die ten westen van As, dichtbij de waterscheidingslijn met het stroomgebied van de Schelde, ontspringt. De Bosbeek stroomt in noordoostelijke en vervolgens oostelijk richting, en mondt uit in de Maas ter hoogte van Maaseik. Deelgebied 2 ligt nagenoeg volledig binnen dit deelbekken, alsook een klein deel van deelgebied 3.

- Het Bekken van de Boven-Demer, dat tot het stroomgebied van de Schelde behoort. De grens tussen dit deelbekken en de andere genoemde deelbekkens valt dus samen met de waterscheidingslijn tussen het stroomgebied van de Maas en dat van de Schelde. Deelgebied 8 valt volledig binnen dit deelbekken, net als het grootste deel van deelgebied 7. De Zutendaalbeek is binnen dit bekken de waterloop die het dichtst bij beide deelgebieden is gelegen.

Van de hierboven genoemde beken komt enkel de Kikbeek, die beheerd wordt door de provincie Limburg, voor binnen het plangebied zelf. Ze ontspringt in het zuidwestelijke deel van deelgebied 5 en doorkruist deelgebied 9. Binnen deelgebied 9 ontspringt in een oude ontginningsplas ook een korte zijbeek van de Kikbeek. De Ziepbeek (en haar zijloop de Heiwickbeek) stromen min of meer parallel aan de Kikbeek, maar buiten het plangebied. De Zanderbeek en Vrietselbeek komen binnen het deelbekken waar ze hun naam aan geven enkel voor in de Maasvallei, ten oosten van de Zuidwillemsvaart. Ook de Zutendaalbeek (binnen het bekken van Boven-Demer) en de Bosbeek liggen volledig buiten het plangebied.

Op te merken valt dat binnen het studiegebied naast de genoemde waterlopen ook nog een groot aantal droge thalwegs voorkomen, met name in de overgangszone tussen het Kempisch plateau en de Maasvallei.

Figuur 5-6: Hydrografie van het plangebied en zijn omgeving

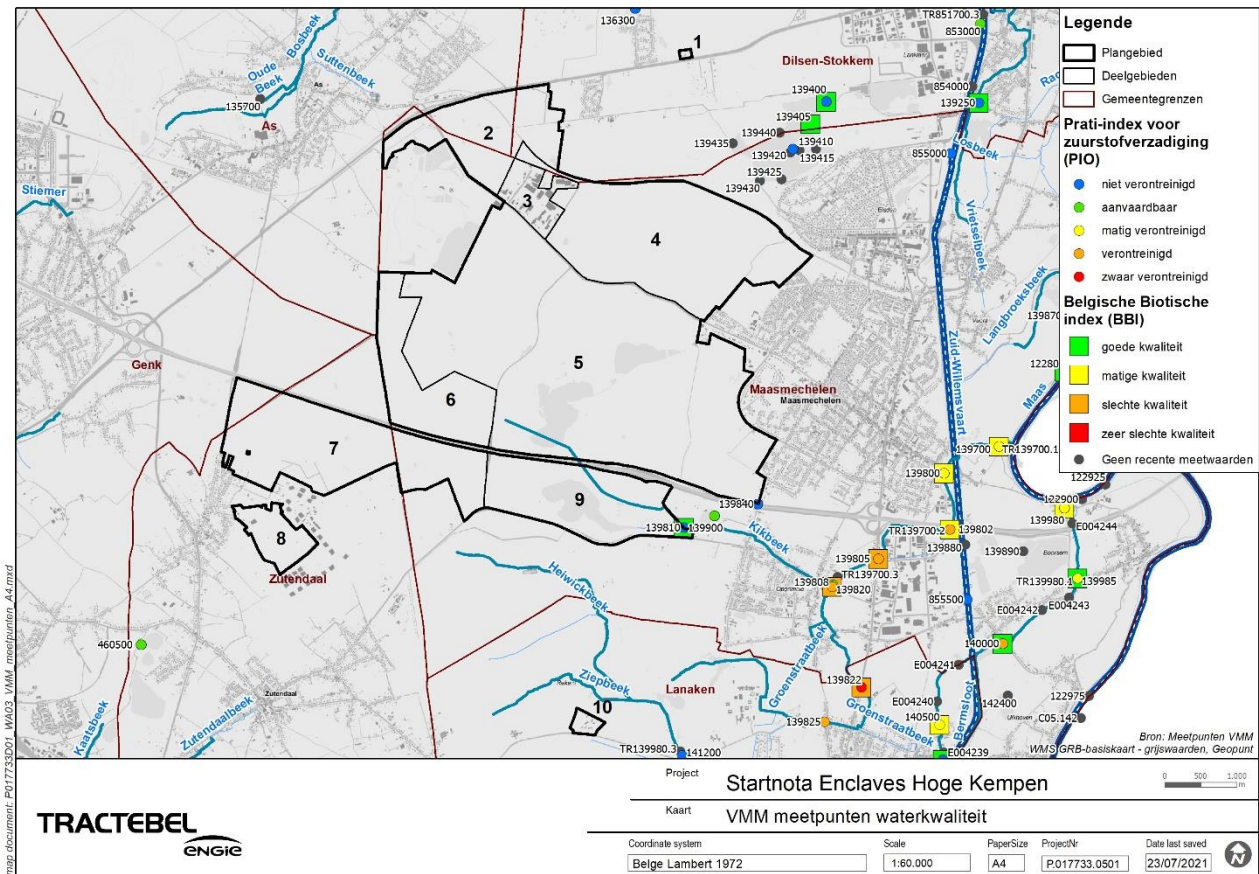

Waterkwaliteit

De Kikbeek en haar zijloop binnen het plangebied hebben volgens de indeling gehanteerd in de stroomgebiedbeheerplannen het statuut van een lokale waterloop van tweede orde. Hiervoor gebeurde in het kader de SGBP's geen toestandsbepaling en zijn ook geen specifieke kwaliteitsdoelstellingen beschikbaar. Wel bevindt zich op de Kikbeek ter hoogte van de oostelijke grens van deelgebied 9 een meetpunt van VMM (139810). De meest recente gegevens van dit punt dateren van 2016 (zie Figuur 5-7). De andere meetpunten aangegeven op de kaart liggen in de Maasvallei en zijn niet relevant voor de toestandsbeschrijving van het plangebied.

Figuur 5-7: Ligging van de meetpunten waterkwaliteit van de VMM in de omgeving van het plangebied

Onderstaande figuur vat, voor de beschikbare jaren, de resultaten samen voor de respectievelijk de Prati-index en de Belgische Biotische Index (BBI). De Prati-index is een kwaliteitsindex die een maat is voor de zuurstofhuishouding in het oppervlaktewater. De index wordt berekend met behulp van omzettingsformules op basis van het percentage zuurstofverzadiging, het biochemisch zuurstofverbruik (BOD) en de concentratie aan ammoniakale stikstof. De BBI is een index ter beoordeling van de biologische waterkwaliteit, steunend op de aan- of afwezigheid van macro-invertebraten in het water. De indexwaarde schommelt tussen 0 (zeer slechte kwaliteit) en 10 (zeer goede kwaliteit).

Voor de Prati-Index zijn gegevens beschikbaar voor de periode 2004-2009. Voor elk van deze jaren geeft de index een niet-verontreinigde toestand aan. De meest recent beschikbare bepaling van de index dateert wel van meer dan 10 jaar geleden.

Voor de BBI zijn gegevens beschikbaar voor de jaren 1994, 2004, 2006, 2008 en 2016. In 1994 was de kwaliteit volgens deze index zeer slecht, maar in de andere jaren waarvoor gegevens beschikbaar zijn scoort de index goed.

Jaar	Prati Index (zuurstof)	Belgische Biotische Index
1994		2
2004	0,72	7
2006	0,87	7
2007	0,67	
2008	0,60	8
2009	0,79	
2016		8

In de omgeving van het plangebied zijn enkel de Bosbeek (stroomafwaarts van As) en de Ziepebeek lokale waterlopen van eerste orde.

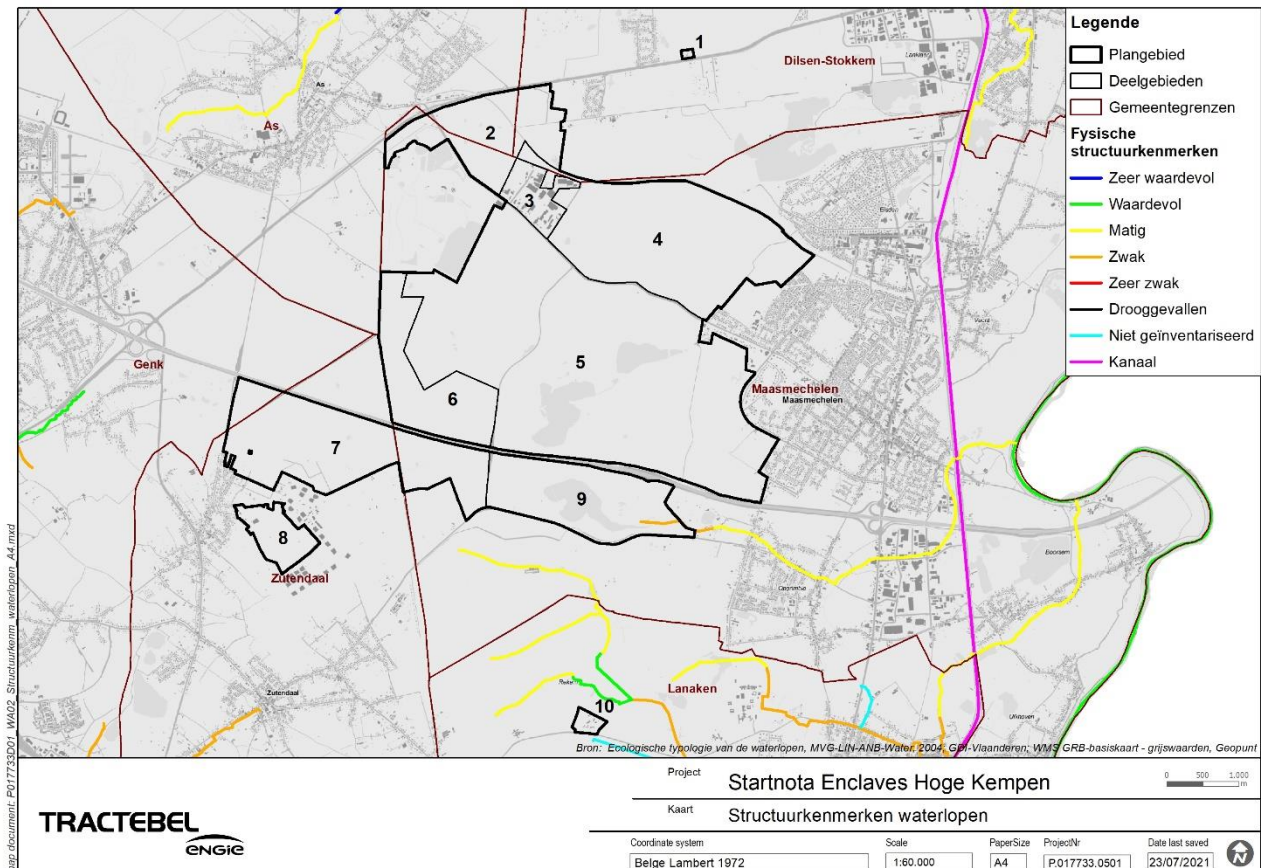
De Bosbeek wordt beschouwd als een natuurlijk waterlichaam van het type “Kleine beek Kempen” met een slechte score voor de ecologische toestand (omwille van een slechte score voor het kwaliteitselement vis) en normoverschrijdingen voor kobalt en zink (SGBP II). Meer stroomafwaarts gaat de Bosbeek over in een Vlaams

waterlichaam van het type Grote beek Kempen, met een ecologische kwaliteit die als ontoereikend wordt beschouwd en een chemische toestand die “niet goed” is (SGBP III).

De Ziepbek stroomafwaarts van de samenvloeiing met de Heiwickbeek is eveneens een lokale waterloop van 1^e orde van het type “Kleine beek Kempen”. De ecologische toestand ervan wordt als ontoereikend beschouwd (SGBP II), omwille van ontoereikende scores voor de kwaliteitselementen vis en fyto bentos.

De structuurkwaliteit van de beken in het plangebied en in de directe omgeving ervan is doorgaans zwak tot matig; enkel delen van de Ziepbek en de Heiwickbeek direct ten noorden van deelgebied 10 hebben waardevolle fysieke structuurkenmerken (zie Figuur 5-8).

Figuur 5-8: Structuurkenmerken van de waterlopen in en rond het plangebied

Overstromingsgevoeligheid

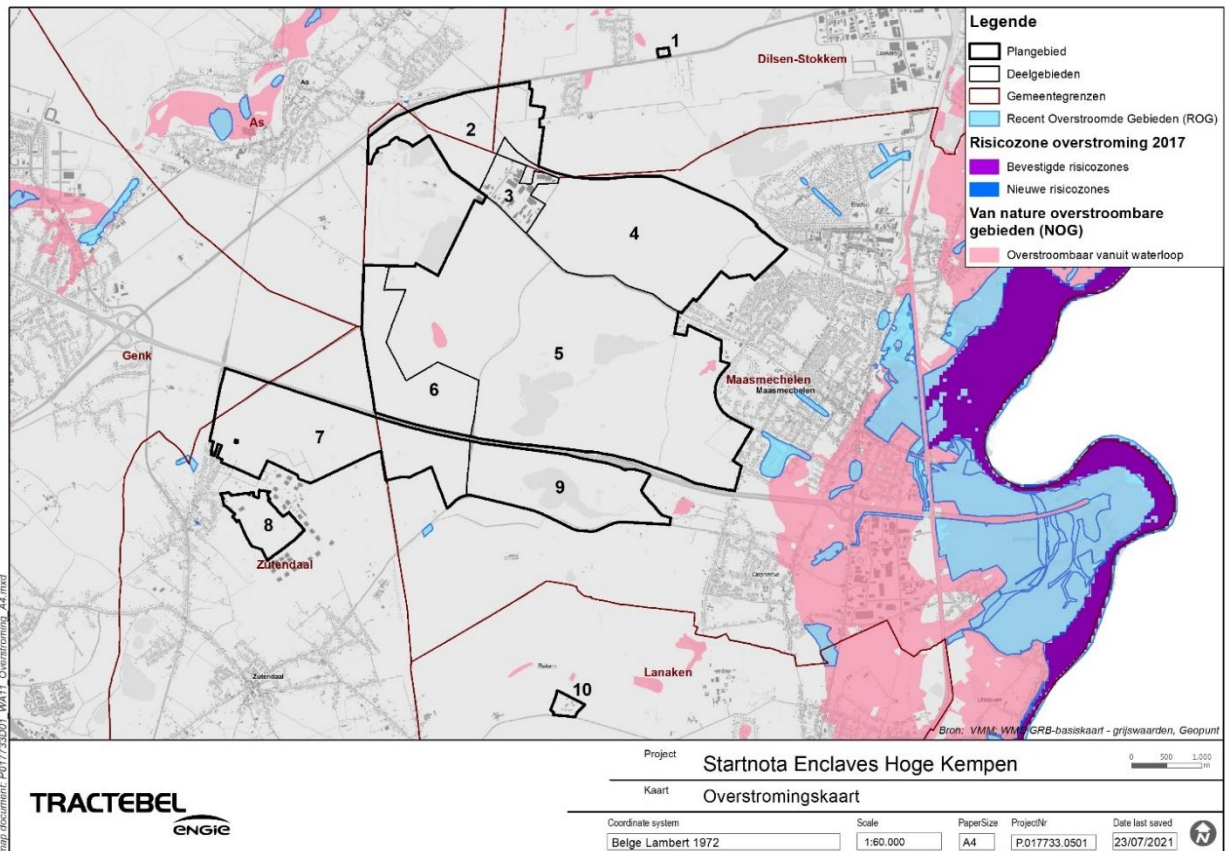
Gezien de grotendeels onverharde aard van het plangebied, de grote doorlaatbaarheid van de bodems en de diepe grondwatertafel komen in het gebied geen risicozones voor overstroming of effectief overstromingsgevoelig gebied voor (zie Figuur 5-9 en Figuur 5-10). Twee kleine snippers staan wel aangeduid als “van nature overstroombaar” en “mogelijk overstromingsgevoelig”. Het eerste gebiedje bevindt zich in het uiterste noordoosten van deelgebied 5. Het gaat om het zogenaamde “Ven onder de Berg” wat, zoals de naam al laat vermoeden, inderdaad een nat gebied is, gelegen aan de voet van de steilrand.

Een ander gebiedje bevindt zich in het westen van deelgebied 5. De toewijzing als “van nature overstroombaar” volgt uit het feit dat de bodemkaart hier een bodem zonder profielontwikkeling aangeeft (code p), wat er op wijst dat het om een colluviale bodem gaat. Dit soort bodems komt typisch voor in topografische depressies waarin zich van nature hemelwater kan verzamelen. De drainageklasse f en het feit dat de bodemkaart op deze locatie ook het voorkomen van veen aangeeft bevestigt dat het hier om een natte bodem gaat.

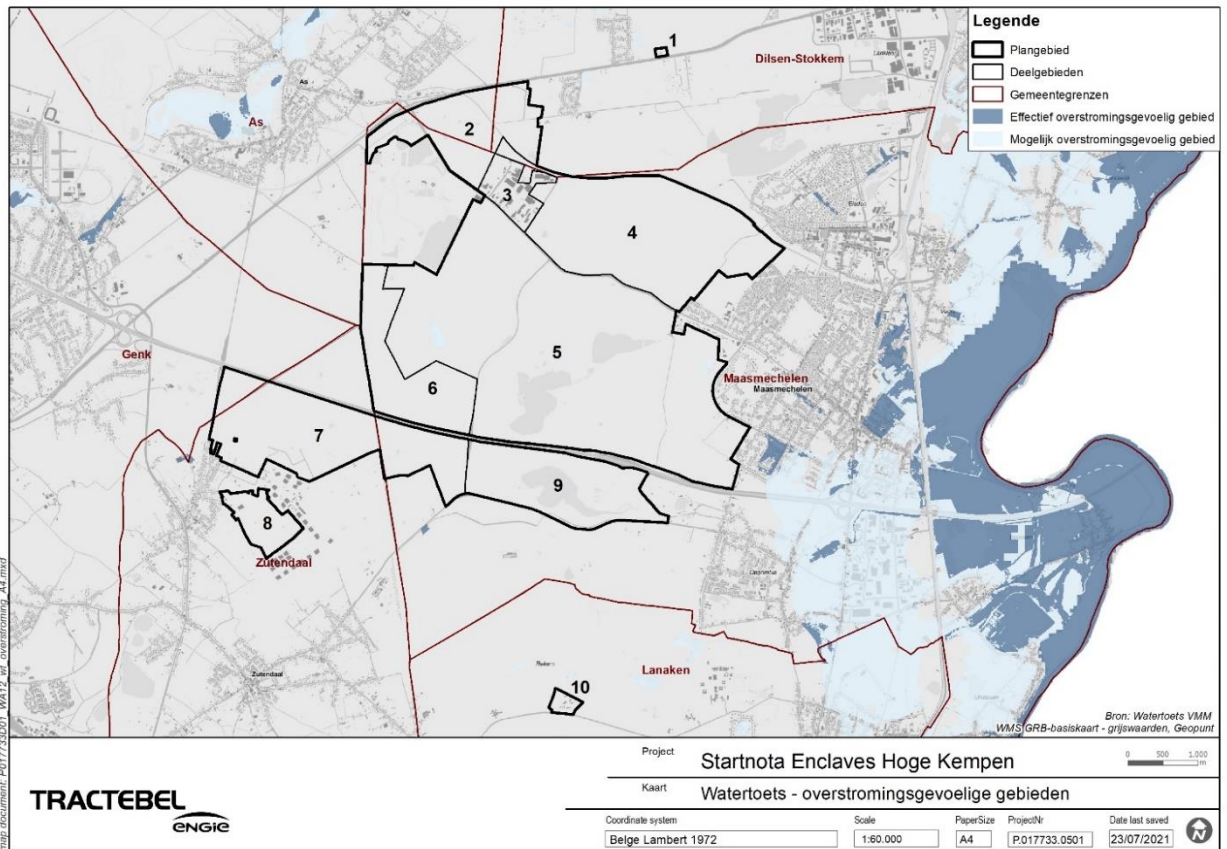
De kaart met de locaties waarbij onder het huidige klimaat een kans op overstromen als gevolg van hevige neerslag bestaat (Figuur 5-11) laat binnen het plangebied een aantal grotere zones zien waar overstromingen zouden kunnen voorkomen met een middelgrote tot kleine kans. In de praktijk gaat het hier echter om bestaande plassen (resultaat van de zanduitbating) zodat van een reëel overstromingsgevaar in dit geval geen sprake is. Daarnaast bestaat er volgens deze kaart ook in een aantal beekvalleien en droge thalwegs binnen het plangebied of in de omgeving ervan een middelgrote tot kleine overstromingskans bij hevige neerslag.

Figuur 5-9: Kaart van de risicozones voor overstromingen en de van nature overstroombare gebieden

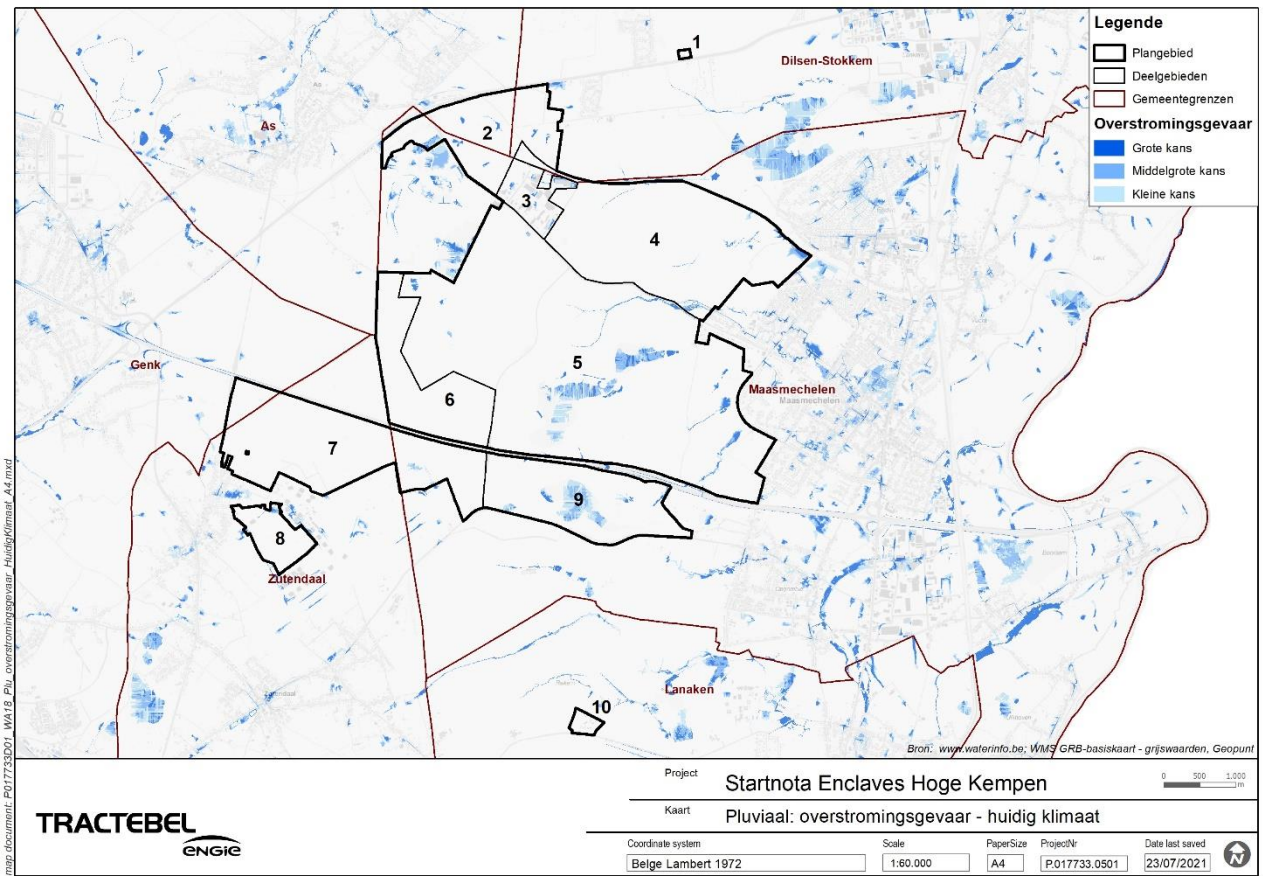

Figuur 5-10: Kaart van de overstromingsgevoelige gebieden

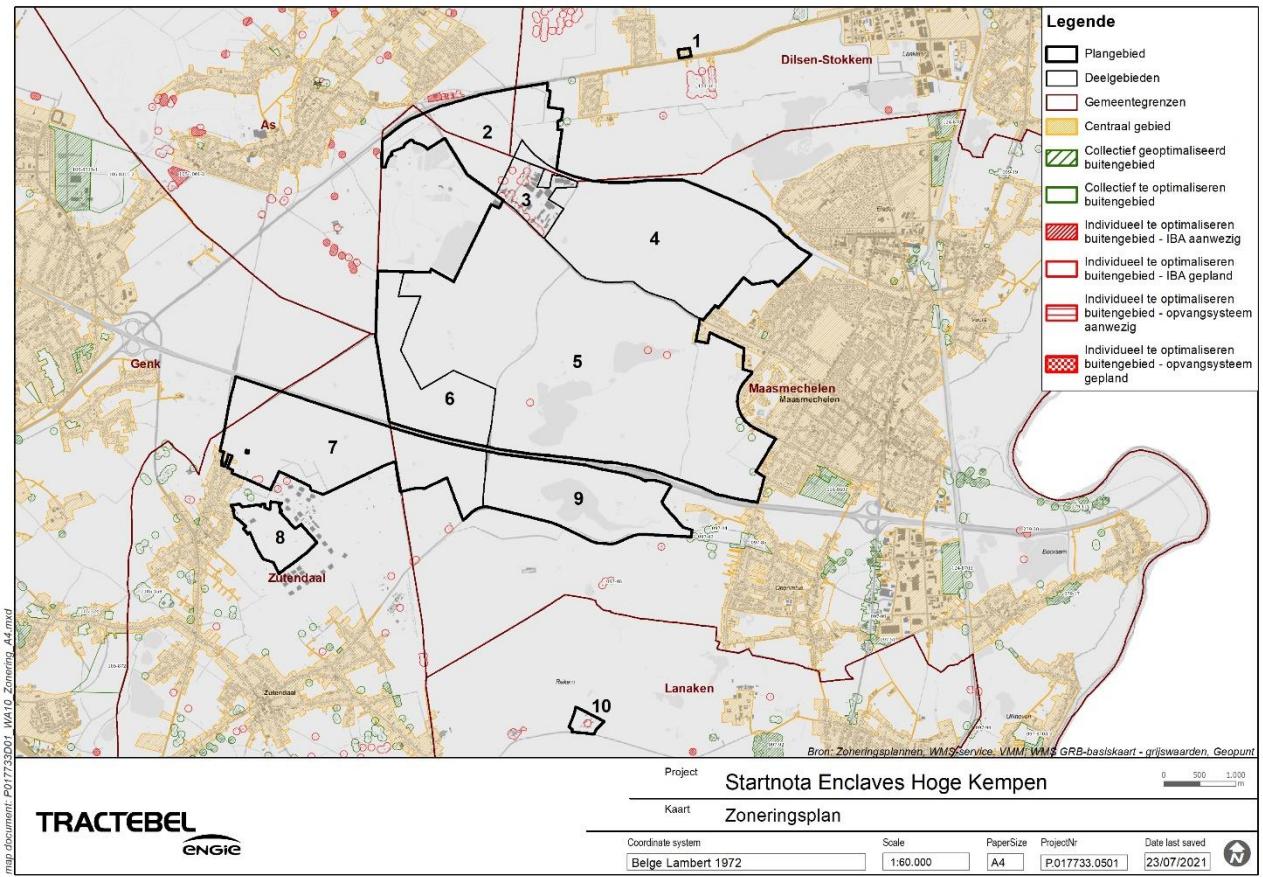

Figuur 5-11: Kaart van de gebieden waar in het huidige klimaat overstromingen kunnen ontstaan als gevolg van hevige neerslag

Figuur 5-12: Zoneringsplan riolering

Riolering - afvalwater

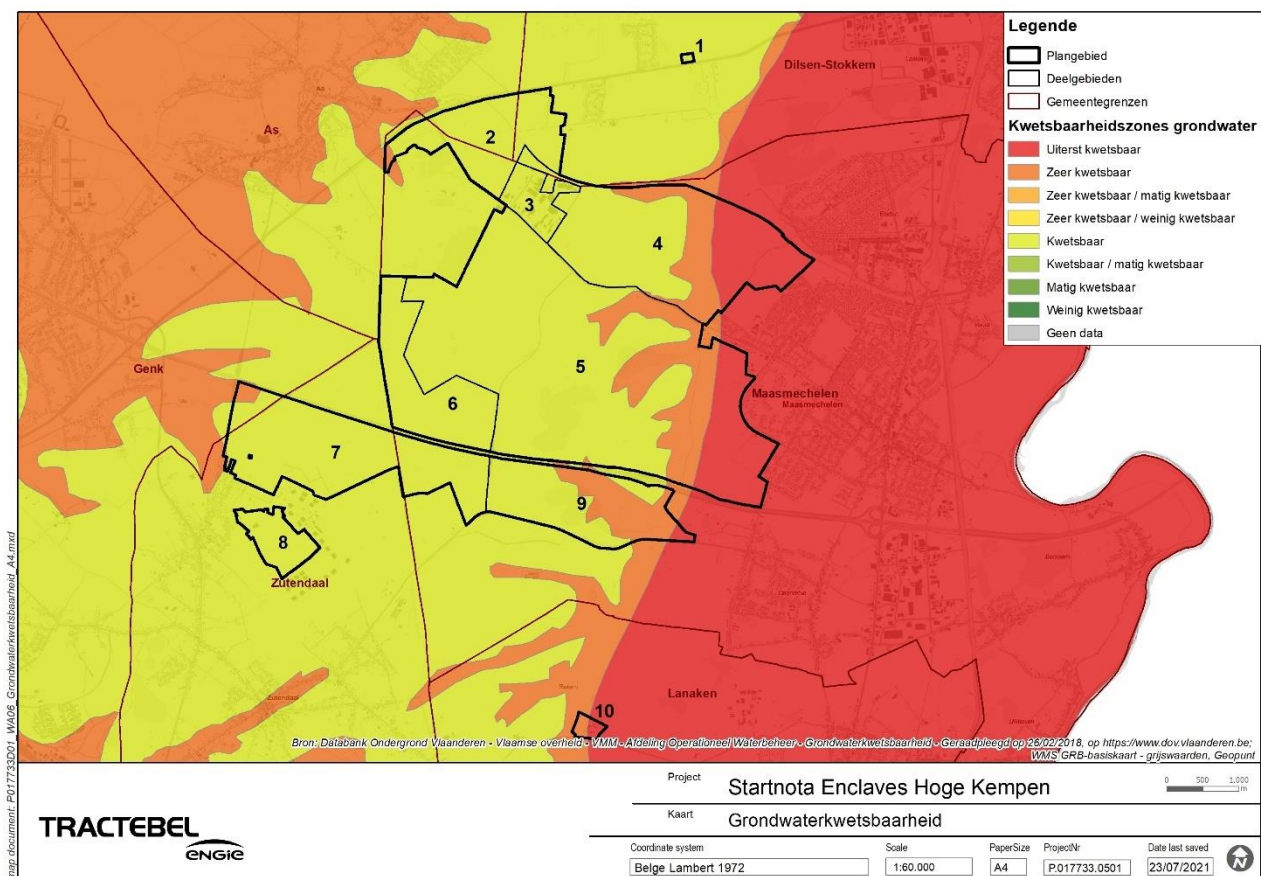
Op het zoneringsplan voor de riolering (zie Figuur 5-12) is deelgebied 1 aangeduid als onderdeel van het “centraal gebied”, maar het is niet duidelijk of het op de site aanwezige gebouw daadwerkelijk is aangesloten op de riolering langs de Boslaan. Binnen het industrieterrein “Op de Berg” (deelgebied 3) is geen riolering aanwezig; een deel van de gebouwen op de site valt wel binnen het “individueel te optimaliseren buitengebied”. Ook binnen deelgebied 5, deelgebied 7 en deelgebied 10 komen één of meerdere puntlocaties voor die staan aangeduid als individueel te optimaliseren buitengebied. Het overgrootste deel van het plangebied is niet opgenomen in het zoneringsplan.

5.2.2 Grondwater

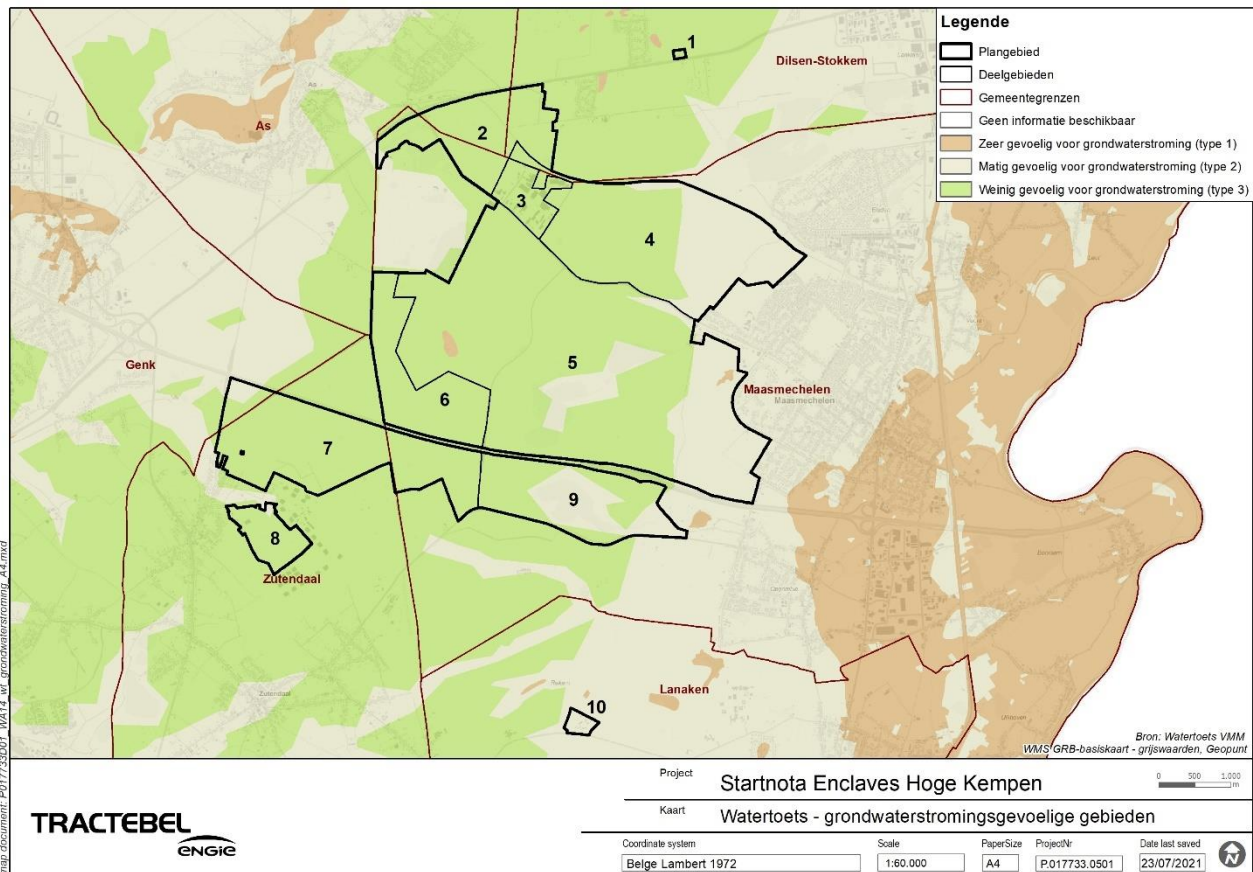
Wegens de grote doorlaatbaarheid van de Kempische zanden en grinden is er geen dicht rivierennet ontwikkeld. De grondwatertafel ligt op het Midden- en Laagterras erg laag zodat de heide- en bosgebieden uitsluitend gevoed worden door neerslagwater. In de valleidepressies van Ziepbeek zorgt de permanent hoge waterstand evenwel voor veenontwikkeling. In het plangebied is het grondwater zeer kwetsbaar tot uiterst kwetsbaar en weinig tot matig stromingsgevoelig.

Aan de voet van de steile plateaurand treedt in de Vallei van de Ziepbeek en de Neerharenheide het grondwater uit en blijft dicht onder of boven het maaiveld staan.

Figuur 5-13: Grondwaterkwetsbaarheid

Figuur 5-14: Gevoeligheid voor grondwaterstroming

5.3 Discipline Biodiversiteit

5.3.1 Beschermde natuurgebieden

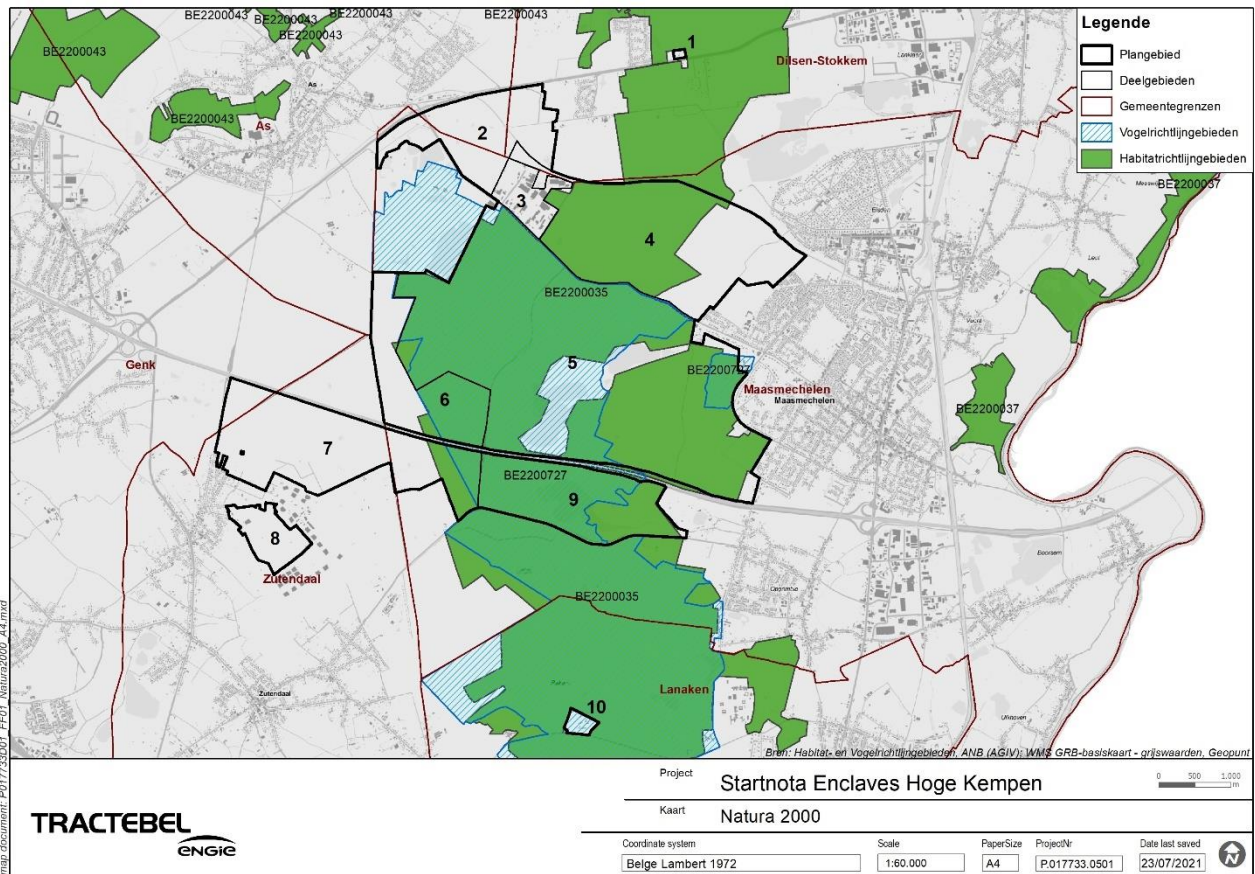
Het plangebied overlapt zowel met Vogel- als Habitatrictlijngebied (Figuur 5-15). Deelgebieden 4, 5, 6, 9 en 10 zijn deels of volledig gelegen in het Habitatrictlijngebied 'Mechelse heide en vallei van de Ziepbeek' (BE2200035). Deelgebieden 5, 6, 9 en 10 zijn deels of volledig gelegen in het Vogelrichtlijngebied 'Mechelse Heide en de vallei van de Ziepbeek' (BE2200727).

Het Habitatrictlijngebied beslaat een oppervlakte van 3741 ha en telt 18 beschermde habitats en 21 beschermde soorten. Het gebied bestaat uit een verzameling van natuur- en bosreservaten en domeinbossen, zoals: Platte Ledeborg, Lanklaerderbos-Saenhoeve, Mechelse Heide, Kikbeekbron, Ziepbeekvallei, Neerharerheide en Pietersheimbos. Door variatie aan bossen, droge en natte heiden, vennen, vennen en andere waterpartijen is de dieren- en plantenrijkdom er heel hoog.

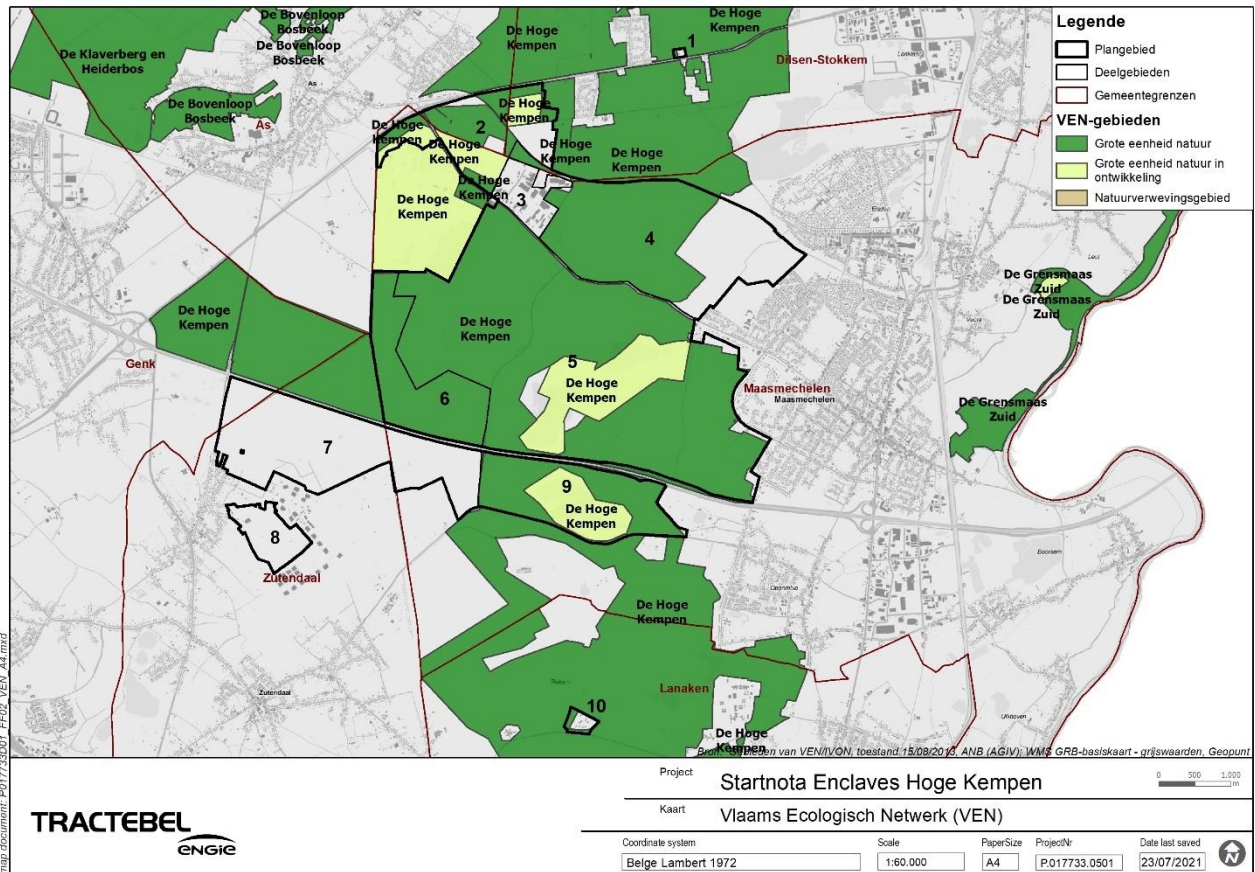
Een groot deel van het plangebied is opgenomen in het Vlaams Ecologisch Netwerk: 'De Hoge Kempen' (nr. 401), overwegend als grote eenheid natuur en deels als grote eenheid natuur in ontwikkeling (Figuur 5-16). Daarnaast hebben grote delen van het plangebied het statuut van natuurreservaat (Vlaams natuurreservaat 'Hoge Kempen' (Figuur 5-17).

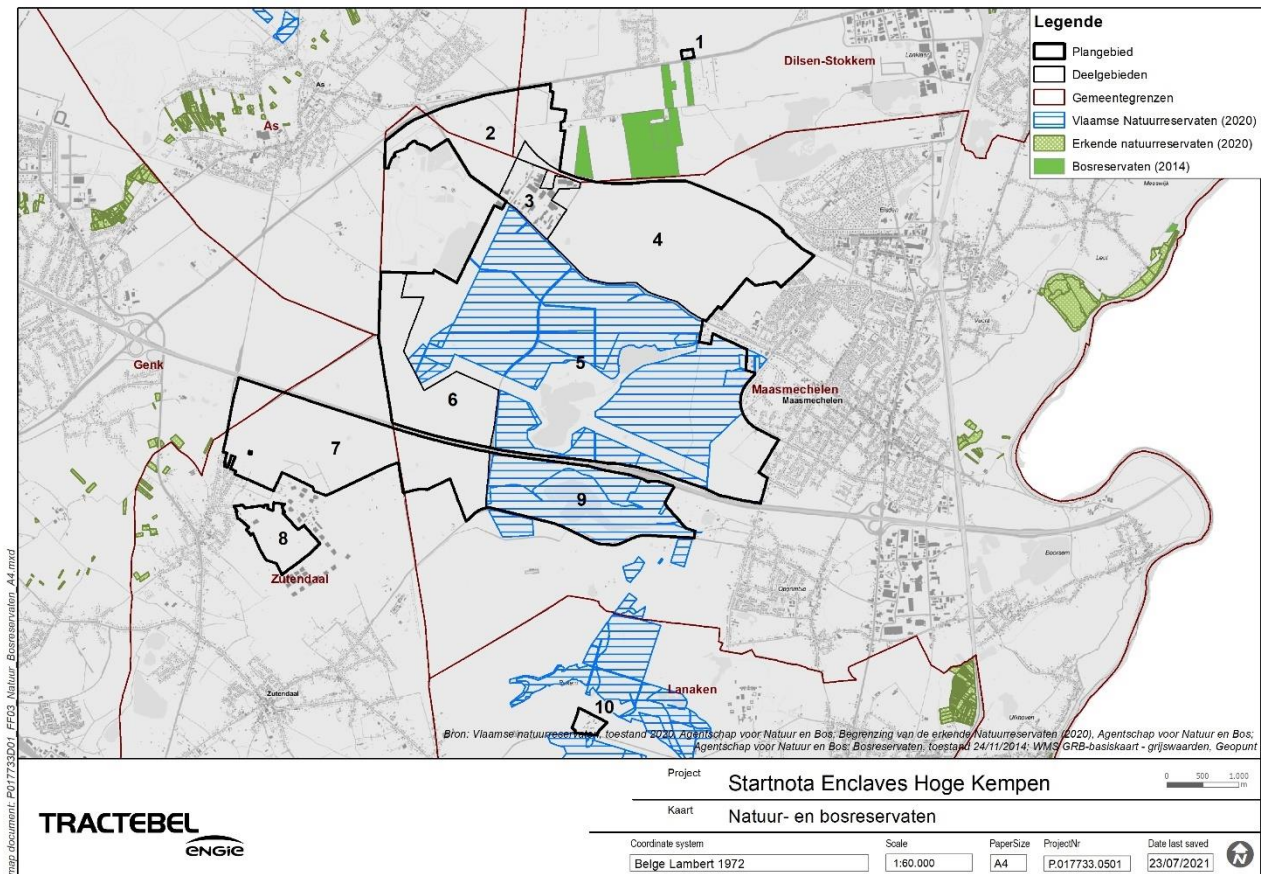
Figuur 5-15: Natura 2000

Figuur 5-16: Vlaams Ecologisch Netwerk

Figuur 5-17: Natuurreservaten

5.3.2 Biologische waardering

De biologische waarderingskaart toont aan dat het plangebied zeer waardevol is (Figuur 5-18). Voornamelijk de centraal en oostelijk gelegen deelgebieden worden aangeduid als biologisch zeer waardevol of complexen van biologisch waardevolle en zeer waardevolle elementen. Deze gebieden maken op vandaag al deel uit van het Nationaal Park Hoge Kempen. Globaal gezien bestaat uit plangebied enerzijds uit heidevegetaties (c*) en anderzijds uit bosvegetaties (p*, q*) en struwelen (s*). In mindere mate zijn ook graslanden (h*) aanwezig, o.a. struisgrasvegetatie (ha).

Gezien de ligging in Habitatrictlijngebied is het niet verwonderlijk dat een groot deel van de voorkomende vegetaties bestaan uit Europees beschermde habitats (Figuur 5-19). Het plangebied wordt voor een groot deel gekenmerkt door het voorkomen van habitat 4030 'Droge Europese heide'. Deze droge heidevegetaties bestaan uit formaties van altijd groene dwergstruiken, gedomineerd door struikheide. De aspectbepalende laag is vaak niet hoger dan 1 meter. Plaatselijk kan boom- of struikopslag van grove den, zomereik, ruwe berk, sporkehout, brem, jeneverbes of bramen aanwezig zijn. Deze halfnatuurlijke vegetaties zijn van nature rijk aan mossen en korstmossen, vooral op oudere leeftijd als de heidestruiken open vallen. De vegetatiestructuur en -samenstelling hangt sterk af van de voedselrijkdom van de bodem, het gevoerde beheer, de voorgeschiedenis en de ouderdom van struikheide. Op arme, zure zandbodems is het aantal plantensoorten beperkt; op meer lemige bodems en voormalig beakkerde heidebodems is de heidevegetatie doorgaans rijker aan kruiden en grassen. Grassen zoals pijpenstrootje, bochtige smele en fijn schapengras hebben steeds een gering aandeel in goed ontwikkelde heiden.

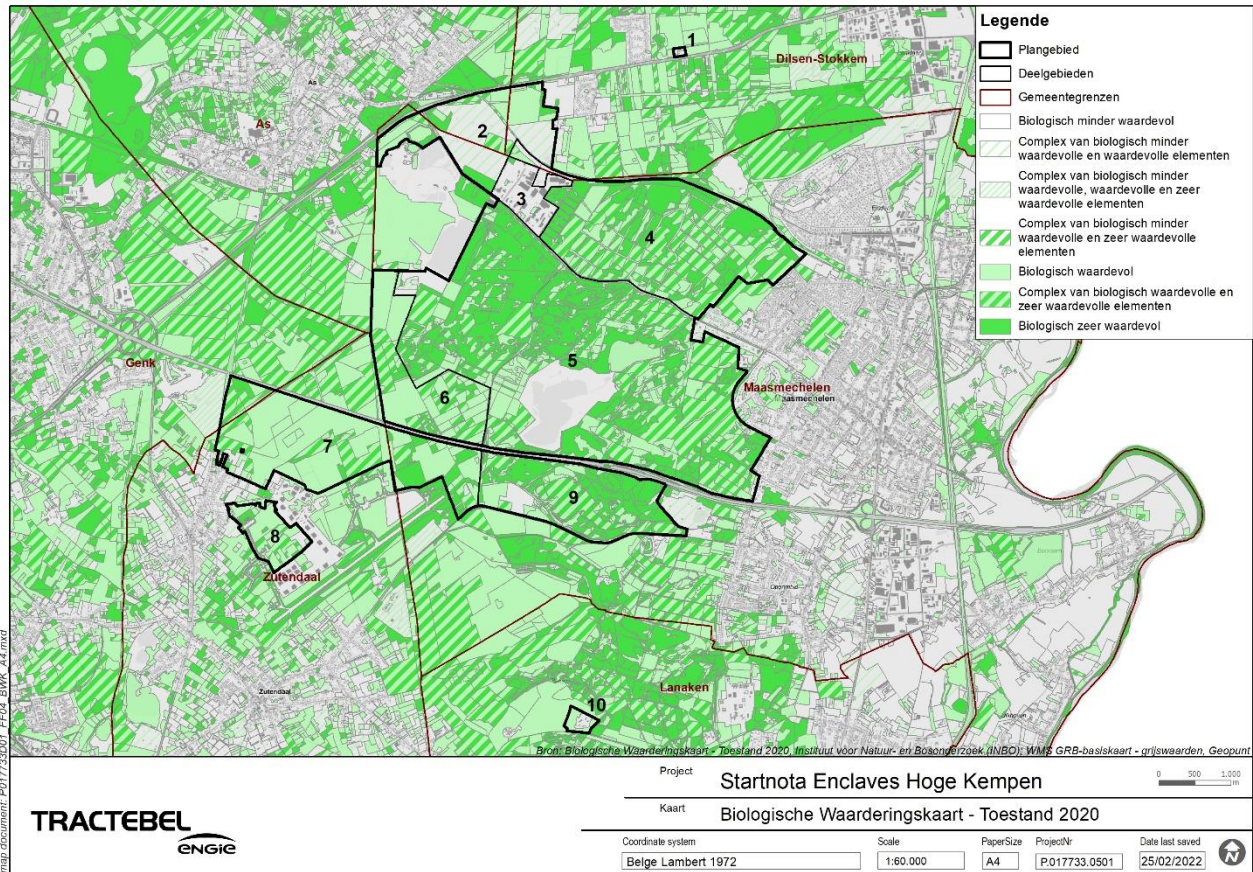
In deelgebied 9 komt een relatief grote zone met habitat 3130 voor: voedselarme tot matig voedselarme wateren met drogvallende oevers. Dit habitattypen is uiterst zeldzaam in Vlaanderen en komt hoofdzakelijk voor in de Kempen.

Daarnaast komen verspreid nog enkele andere Europees beschermde habitattypen voor, waaronder oude eiken-berkenbossen op zeer voedselarm zand (9190).

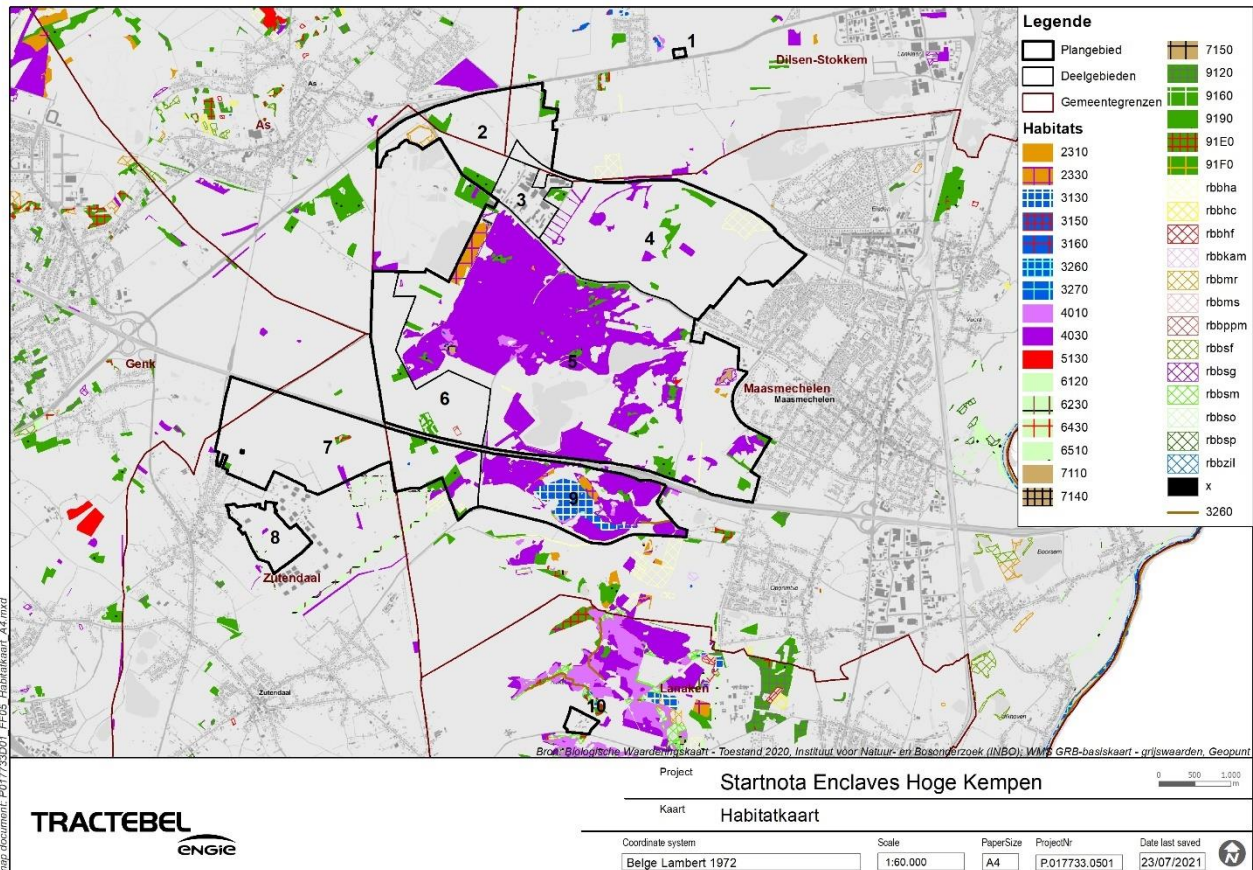
Onder meer de heidevegetaties en de historisch permanente graslanden worden aangeduid als verboden te wijzigen vegetaties conform het Vegetatiebesluit (Figuur 5-20).

Figuur 5-18: Biologische waarderingskaart (toestand 2020)

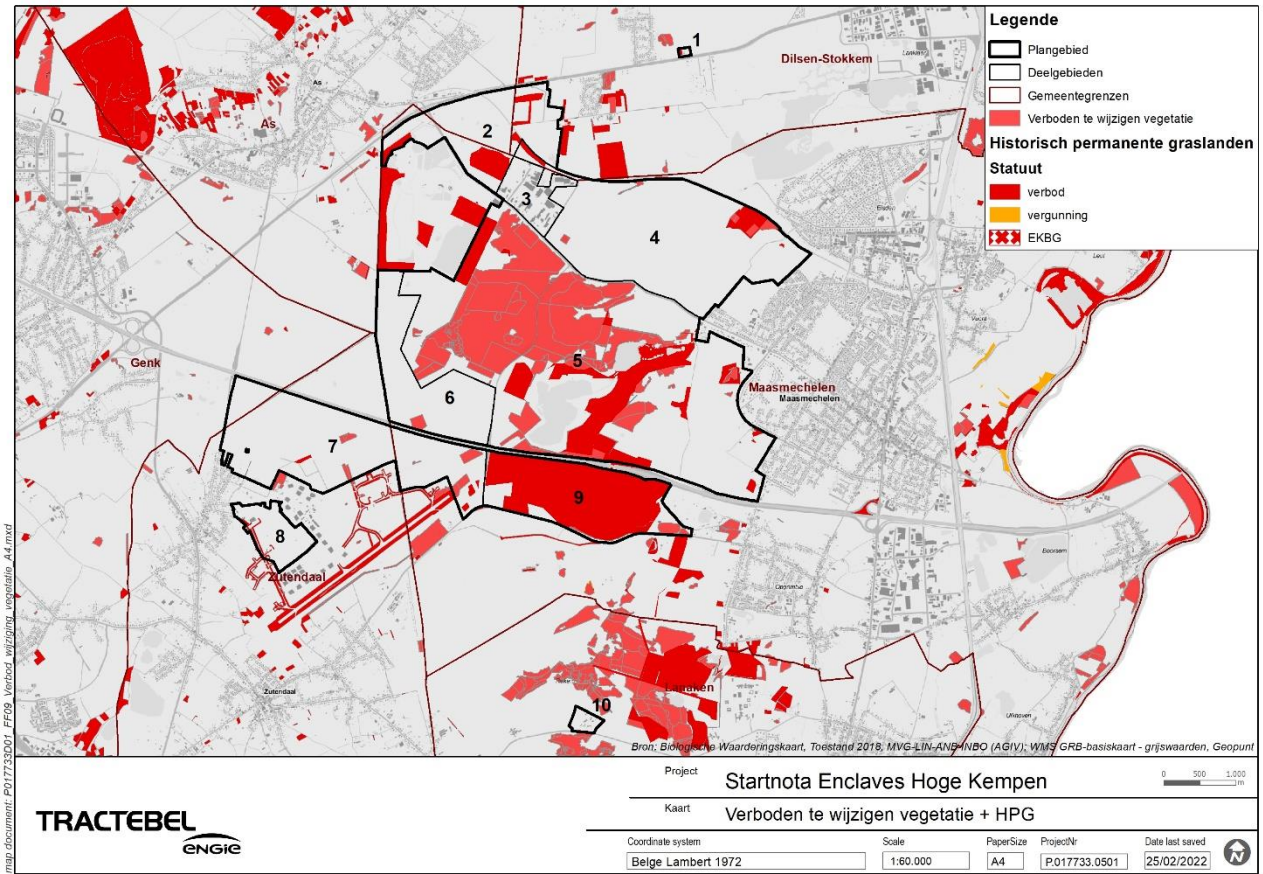

Figuur 5-19: Habitatkaart

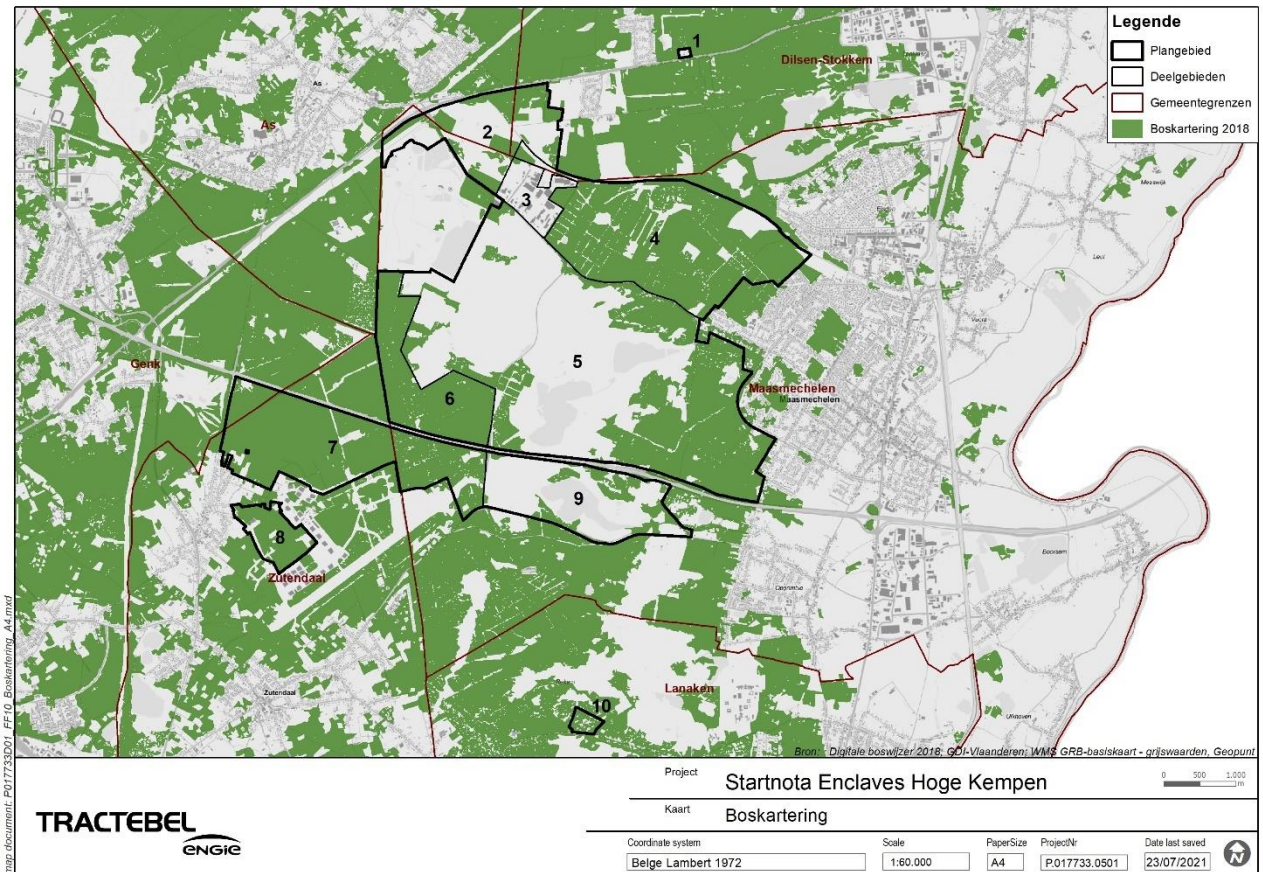

Figuur 5-20: Verboden te wijzigen vegetatie

Figuur 5-21: Boskartering (2018)

De boskarteringskaart geeft aan dat grote delen van het plangebied in 2018 reeds bebost waren (Figuur 5-21). Deze kaart werd opgemaakt aan de hand van digitale luchtfotografie met zeer hoge resolutiebeelden die automatisch verwerkt werden. Volgende criteria werden hiervoor gebruikt om zones als 'bos' aan te duiden:

- Bosoppervlakte minstens 0.5 ha
- Lengte/breedte verhouding minstens 2.5
- Sluitingsgraad minstens 50%

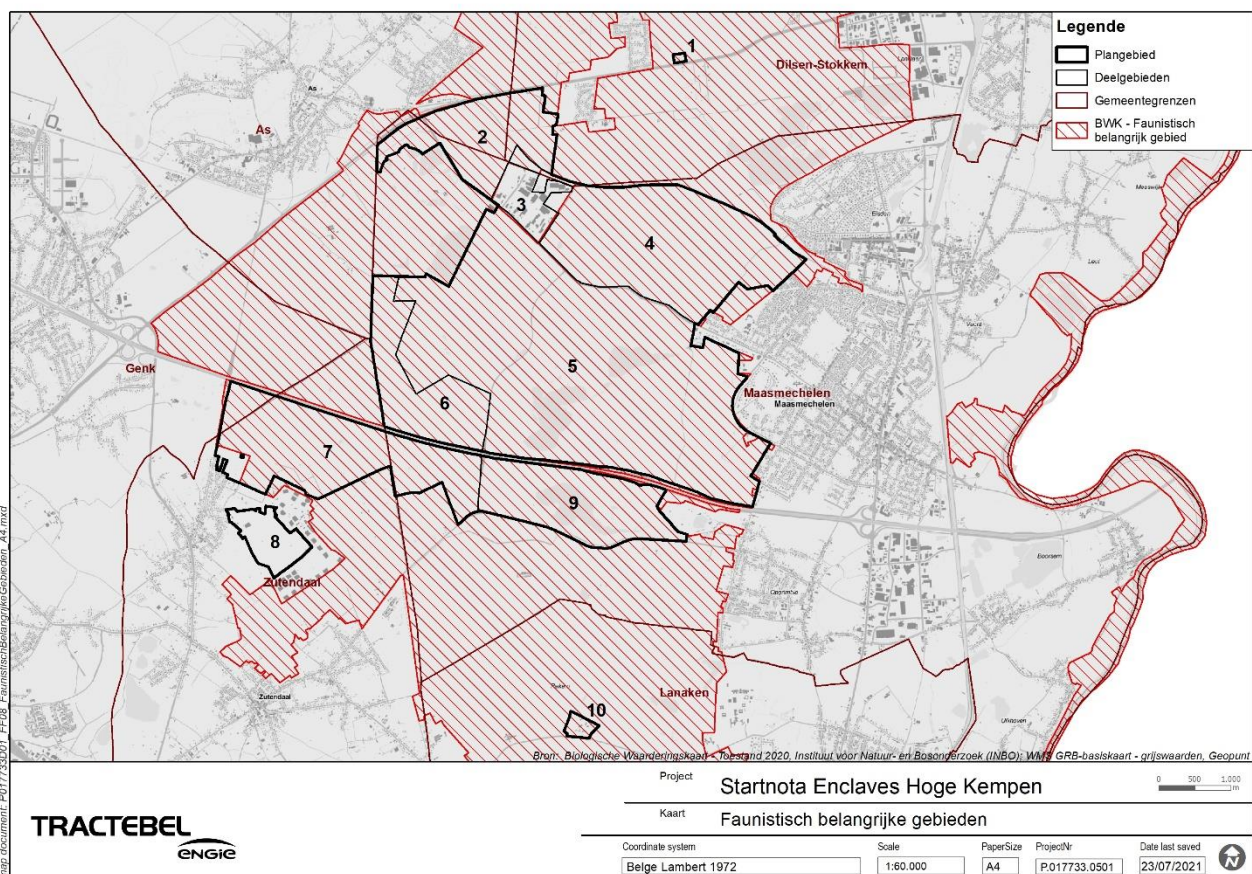
Deze definitie wijkt af van de juridische definitie uit het Bosdecreet, maar geeft een eerste indicatie waar bossen voorkomen.

5.3.3 Faunistisch belangrijke gebieden

Nagenoeg het volledige plangebied wordt aangeduid als faunistisch belangrijk gebied (Figuur 5-22). Deze gebieden worden aangeduid omwille van het voorkomen van specifieke fauna. Voor de aanduiding van deze gebieden is rekening gehouden met soorten die 1. op Vlaams niveau van belang zijn (Rode Lijstsoorten), 2. vermeld worden in de bijlagen van de Europese Vogel- of Habitatrichtlijn en/of 3. waarvoor Vlaanderen internationaal van belang is.

Het plangebied wordt op de risicoatlas voor vogels⁷ grotendeels aangeduid als gebied voor bijzonder broedvogels (Figuur 5-23) en als pleister- en rustgebied voor watervogels en steltlopers (Figuur 5-24). De 'Hoge Kempen' wordt door minstens 2% van de Vlaamse populatie van roerdomp, wespandief, grauwe klauwier, nachtzwaluw en boomleuwerik gebruikt als broedgebied (allen soorten van Bijlage I van de Vogelrichtlijn).

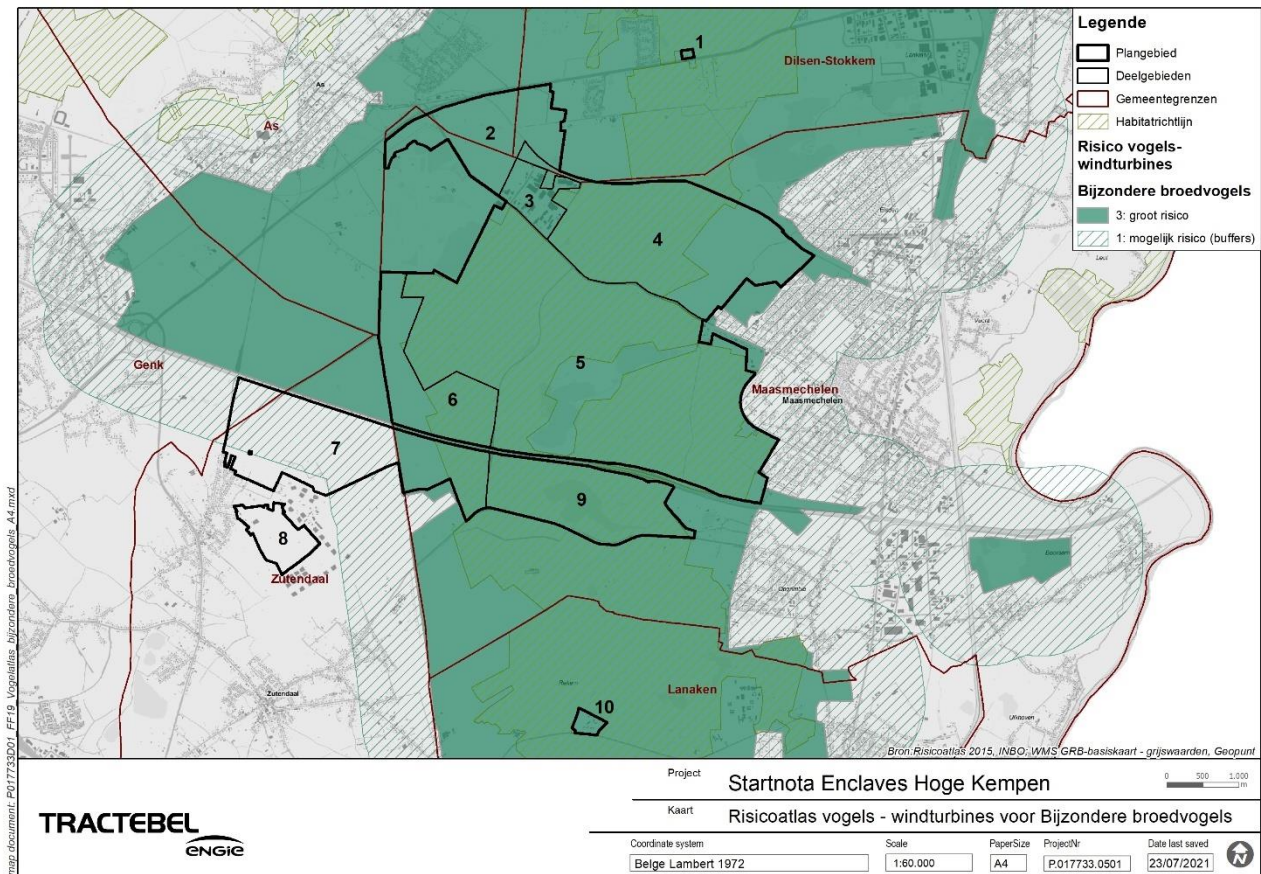
Figuur 5-22: Faunistisch belangrijke gebieden

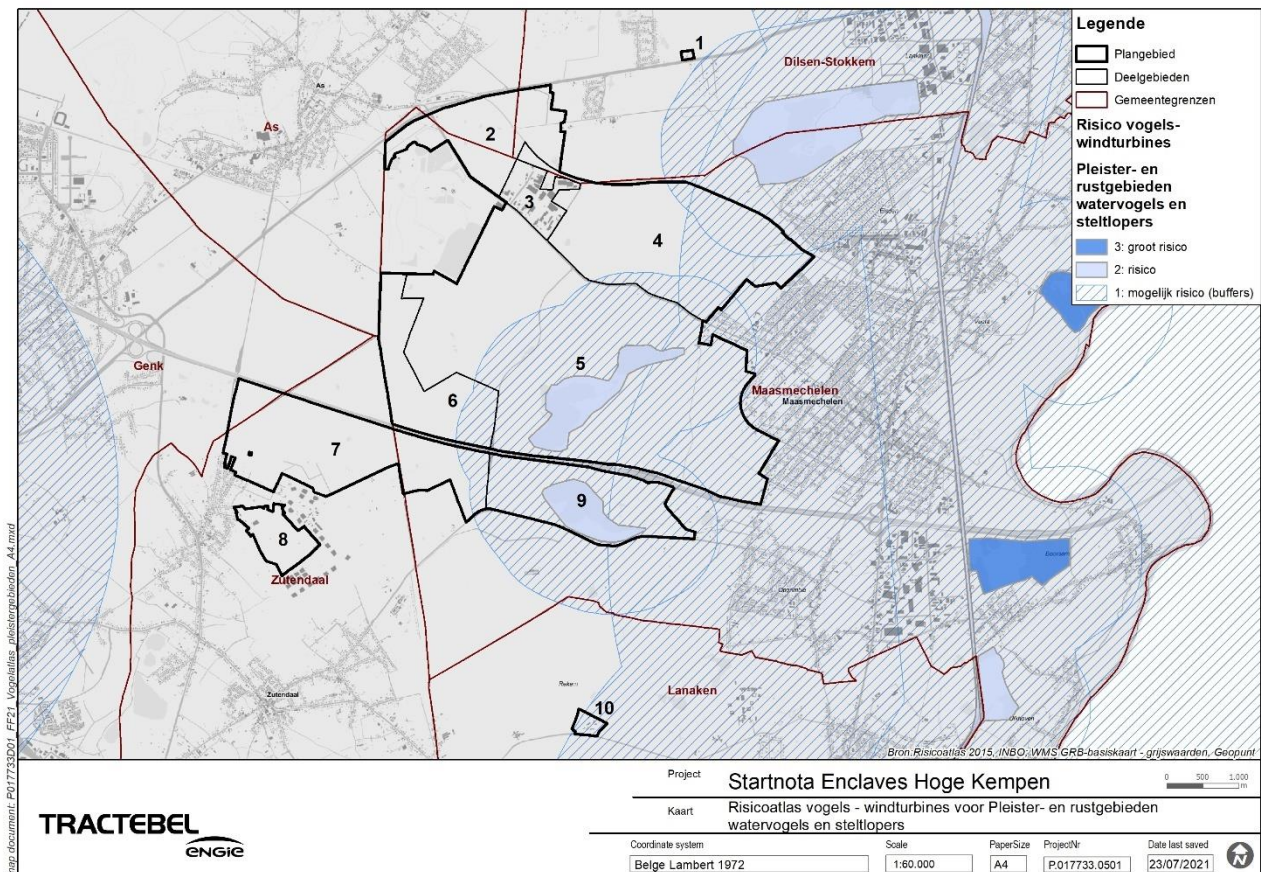
⁷ Geo.inbo.be/windturbines. Deze atlas geeft een indicatie waar belangrijke leefgebieden voor vogels voorkomen.

Figuur 5-23: Bijzondere broedvogels

Figuur 5-24: Pleister- en rustgebieden watervogels en steltlopers

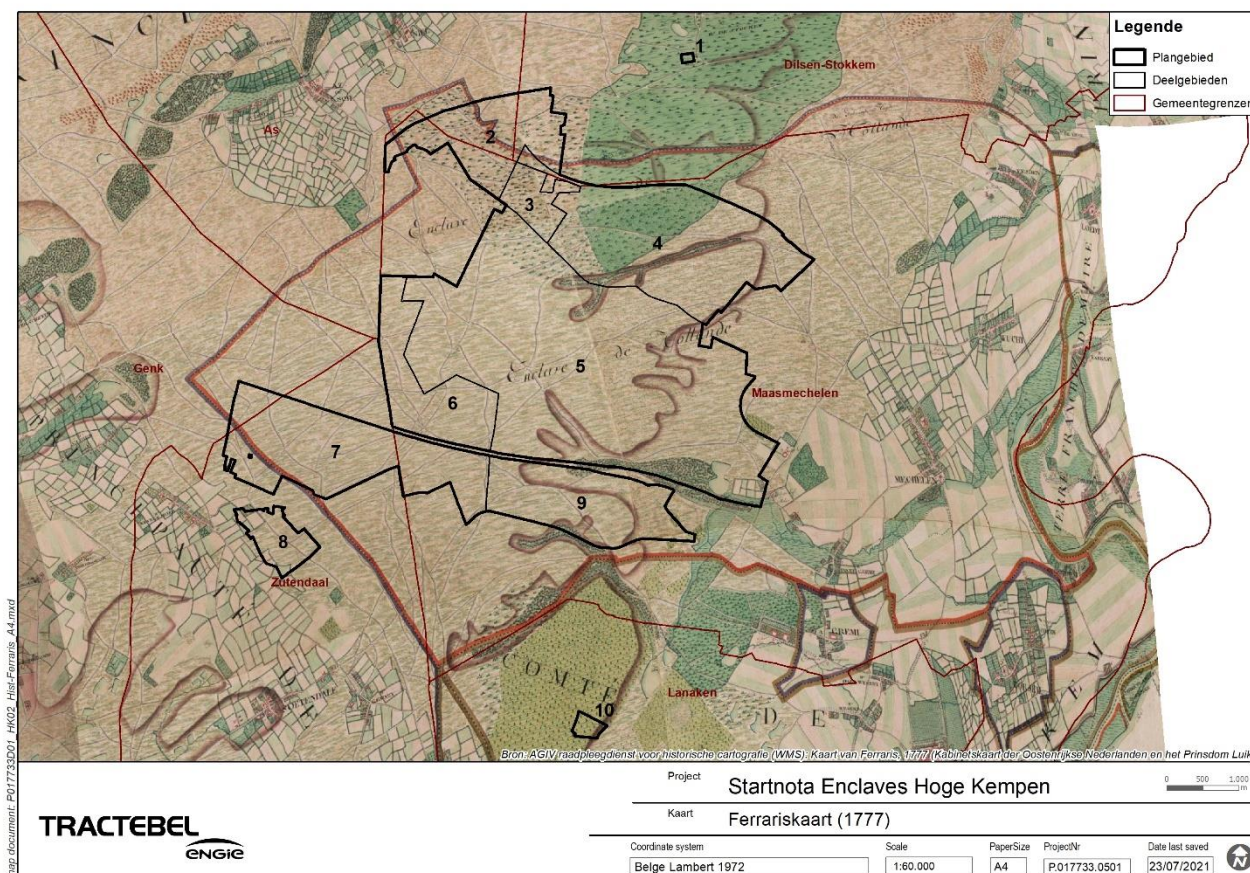
5.4 Discipline Landschap, bouwkundig erfgoed en archeologie

5.4.1 Ontstaangeschiedenis

De heidegronden die het gebied kenmerken zijn het resultaat van menselijke activiteit. Reeds in het neolithicum (4500-2500 voor Christus) werden delen van het oorspronkelijke berken-eikenbos geroid. Door branden, kappen en overbeweiding werd het oorspronkelijke bos stukje bij beetje omgezet in cultuurland. Deze bodems waren na akkerbouw volledig uitgeput waarna er zich op de gedegradeerde bodems heide ontwikkelde. Door begrazing met schapen, het steken van plaggen, het maaien en hakken in de gemeenschappelijke heide werd het proces van spontane verbossing tegengegaan. Vanaf de 12de eeuw nam het heidegebruik geleidelijk toe zodat vier eeuwen later praktisch heel het Kempens hoogterras ontbost was. Door de afgezonderde ligging, de schrale bodem en het gebrek aan meststoffen, was de Limburgse heidestreek weinig ontwikkeld wat zich uitte in verspreid liggende dorpen met geringe bevolkingsdichtheid en een beperkte vervoersinfrastructuur. Het gebied werd gekenmerkt door een rurale overlevingseconomie met de ontginning van heidegrond als belangrijkste bron voor grond- en brandstoffen. De economische betekenis van de heide voor zijn bewoners zorgde ervoor dat de heide lange tijd haar uitgestrektheid wist te bewaren. Tot in de 19de eeuw vertoonde Eisden het traditionele patroon van een dorp in de Limburgse Kempen: de dorpskern met rondom de vruchtbare landbouwgronden, aan de rand van de uitgestrekte heide en bossen. De akkers die dicht bij de woonkern lagen werden bemest met humusrijke heideplaggen. De plaggen werden eerst op de bodem van de stal gebracht om nadien, eens ze verzadigd waren met mest, op de akkers te worden uitgespreid. Dit potstalsysteem creëerde plaggenakkers met een enigszins bolle vorm.

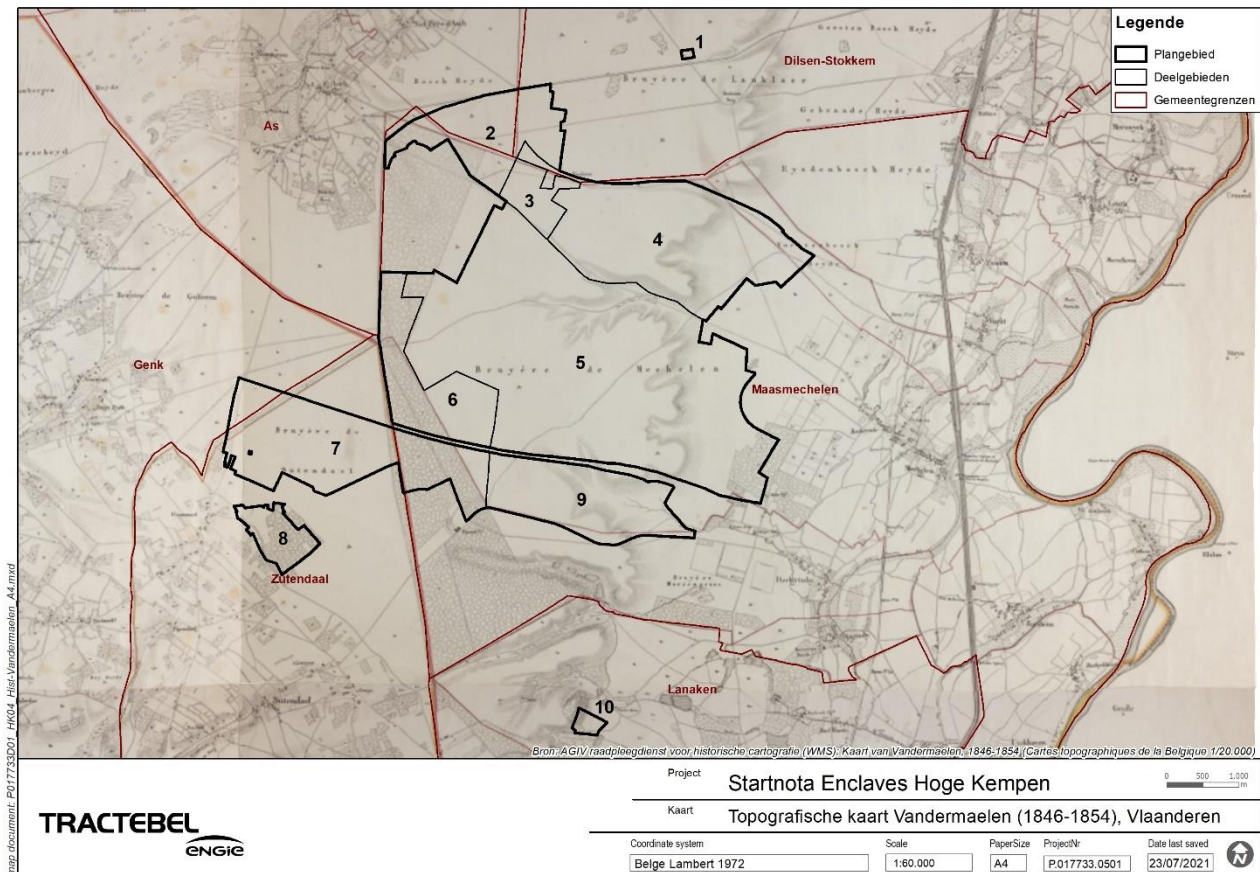
Op de Kabinetskaart de Ferraris (1770-1778) grensde het cultuurland van Eisdendorp inderdaad aan een uitgestrekte heide, de Gebrande Heyde, doorsneden door bundels veldwegen. Vanuit het noorden strekte zich ter hoogte van het huidige Mechels Bos een omvangrijk bosgebied, het Bois de Stockem, uit tot op het Kempisch Plateau. Dit was een restant van het voormalige Drie-Bankenbos of Ledebos dat ongeveer 2000 hectare groot. Het bos werd reeds vermeld in de 12-13de eeuw en volgde de noord-zuid gerichte steilrand vanaf ongeveer Dilsen tot Eisden.

Figuur 5-25: Ferrariskaart

Op de Vandermaelenkaart (circa 1850) is dit gebied echter grotendeels geroid, onder andere door de enorm gestegen industriële vraag naar hout, en herschapen in één grote heidevlakte. Vermoedelijk werd het gebied echter al vrij snel opnieuw ingeplant met grove den.

Figuur 5-26: Vandermaelenkaart

In de periode 1823-1826 werd, evenwijdig met de steilrand, de Zuid-Willemsvaart voltooid als verbinding tussen het Luikse industriebekken en het noorden van Nederland. De aanleg van dit kanaal zorgde ervoor dat Eisden letterlijk van de heide werd afgesloten en bracht ook geleidelijk aan de ontginning van de uitgestrekte heide op gang. Aanvankelijk werden vooral de minder intensief gebruikte heidegebieden aan de gemeentegrenzen bebost. Zo werd op de gemeentegrens tussen Maasmechelen en Zutendaal het Heiwijkbos aangelegd in de eerste helft van de 19de eeuw. Het betreft een strooksgewijs boscomplex met vooral naaldhoutaanplantingen van grove den en gekenmerkt door een netwerk van rechte dreven die het bos opdelen in min of meer gelijkmatige percelen. Het drevenpatroon verraadt de systematische aanleg. In de zomer van 1976 brandde hier een gedeelte (circa 250 hectare) van het bosgebied af. Het werd niet herbeplant, waardoor spontane herbebossing plaatsvond, deels uit stoofopslag, en een gemengd bos van berken, dennen en eiken ontstond.

Vanaf het midden van de 19de eeuw onderging het landschapsbeeld een drastische wijziging, mede onder invloed van de ontginningswetten van 1834 en 1847 die de staat het recht gaven 'onproductieve' gemeentegronden te onteigenen. Aanvankelijk werd de heide voornamelijk omgezet in bos, onder andere om zandverstuivingen ten gevolge van overexploitatie tegen te gaan. Pas met de opkomst van de kunstmest in 1880 nam de heideontginning in functie van de landbouw sterk af aangezien heidemaaisel en plaggen niet meer nodig waren om de akkers te bemesten. Vanaf de tweede helft van de 19de eeuw werden uitgestrekte oppervlaktes heide bebost door zowel particulieren als gemeenten. De pijnboom werd aanzien als het meest winstgevend product op deze schrale gronden.

Met de ontdekking van steenkool in de Limburgse Kempen breekt een nieuwe fase van industrialisatie aan. Dankzij de uitgestrektheid en geringe bevolkingsdichtheid was de Limburgse heide bijzonder geschikt voor de grootschalige opzet van de steenkoolindustrie. De meeste gronden op de heide waren immers in handen van de gemeente en enkele grootgrondbezitters zodat zonder veel problemen de industrie ver van de bevolkingscentra kon ingeplant worden. In totaal werden zeven mijnzetsels opgericht die zorgden voor de definitieve ontsluiting van Midden-Limburg en resulteren in een sterke bevolkingstoename. Op de westoever van de Zuid-Willemsvaart werd de mijnsite van Eisden uitgebouwd en in 1922-1923 startte de steenkoolproductie.

Begin 20ste eeuw kent de bebossing van de heide een sterke toename. Grote delen van de heide werden immers met naaldbomen beplant om als stuthout in de steenkoolmijnen gebruikt te worden. Aanvankelijk gebeurde dit met grove den, in dicht beplante percelen en weinig soortenrijke ondergroei. Later gaf men de voorkeur aan Corsicaanse den. Het patroon van rechte en loodrecht op elkaar staande dreven was kenmerkend voor deze nieuw aangelegde bossen. Het Mechels Bos werd toen sterk uitgebreid ten koste van de Mechelse Heide. De dennenbestanden die bloksgewijs grote oppervlakten bezetten, getuigen van deze bebossingsfase. Door deze bosuitbreiding kwamen de oorspronkelijk

aaneengesloten grote heidevelden begin deze eeuw geïsoleerd te liggen. Na de sluiting van de mijn in de jaren 1980 kwam er verandering in de wijze van houtexploitatie. De uitgesproken economische functie van de bossen is nu verschoven naar een recreatieve en natuurfunctie. Plaatselijk zijn er nog belangrijke restanten aanwezig van goed ontwikkelde oude zuurminnende bossen met typische boomsoorten als zomereik, ruwe berk en kruidsoorten.

Een groot deel van de Mechelse Heide, vooral de ruime omgeving rondom het Breedveen, wist te overleven. Dit heidegebied is een laatste restant van de vroegere heidevlakte die zich op het einde van de 18de eeuw uitstreckte langs de steilrand en in het zuiden begrensd werd door de ontginningskernen van Maasmechelen, Eisdien en Zutendaal.

5.4.2 Actuele toestand

Figuur 5-29 geeft de vastgestelde inventaris erfgoed weer.

Ten noorden van de E314 is het vastgestelde landschapsatlasrelict 'Mijnsite Eisdien, Mechelse Heide en Mechels Bos' (ID: 10327) gelegen. De steilrand van het Kempisch Plateau is bepalend voor de opbouw van het landschap en zorgt voor een opvallend reliëf. De Mechelse Heide vormt als restant van het vroegere uitgestrekte heidegebied een open vlakke die sterk contrasteert met het dichte boscomplex van Lanklaarderbos en Mechels Bos. Meer recent had het mijnverleden eveneens een grote impact op de configuratie van het landschap. Daarin zijn de mijnterrils en de waterplassen visueel dominant aanwezig en de loof- en naaldhoutbossen ruimtelijk begrenzend. Het geheel is kenmerkend en oriënterend als mijngebied. Het Kolenspoor vormde oorspronkelijk de verbindinglijn tussen de verschillende mijnsites maar markeert in het huidige landschap vooral de grens tussen de mijnsite en het zuidelijk gelegen Mechels Bos (Mijnsite Eisdien, Mechelse Heide en Mechels Bos, 2021).

Ten zuiden van de E314 is het vastgesteld landschapsatlasrelict 'Steilrand van het Kempisch Plateau van de Kikbeek tot de Asbeek gelegen' (ID:10329) gelegen. De steilrand van het Kempisch Plateau is het belangrijkste structurerend reliëfelement van het landschap. De geprononceerde steilrand vormt daarenboven een markante terreinovergang die bepalend is voor de configuratie van het landschap en voor een unieke verscheidenheid in landschapsopbouw zorgt. De verschillende beekvalleien versnijden de steilrand en vormen een ecologische verbinding tussen het Hoog- en Middenterras. De Asbeek vormt de verbinding tussen het lageregelegen Asbroek, de Heidemolen en de burchtruïne van Pietersheim. De aanleg van de burcht en het kasteel van Pietersheim is beeldbepalend in het omgevende landschap waarmee beide monumenten verbonden blijven. De ronde organische vormen die de grachten en burchtruïne kenmerken contrasteren met de strakke geometrie van het neoclassicistisch kasteel (Steilrand van het Kempisch Plateau van de Kikbeek tot de Asbeek, 2021).

Binnen het plangebied komt slechts beperkt vastgesteld bouwkundig erfgoed voor.

Op een kruising van vijf boswegen werd -op het meest oostelijke punt van het natuurreservaat Mechelse heide, deelgebied 6- in 1952 de Sint-Hubertuskapel (ID 212746) opgericht, op de grens van de vijf (deel)gemeenten Zutendaal, Opgrimbie, Maasmechelen, As en Genk. Sint-Hubertus is de patroonheilige van de jacht. De kapel werd ingeplant op een kunstmatige heuvel, de Paalheuvel, en met bomen omringd.

Figuur 5-27: Sint-Hubertuskapel (foto agentschap Onroerend Erfgoed)

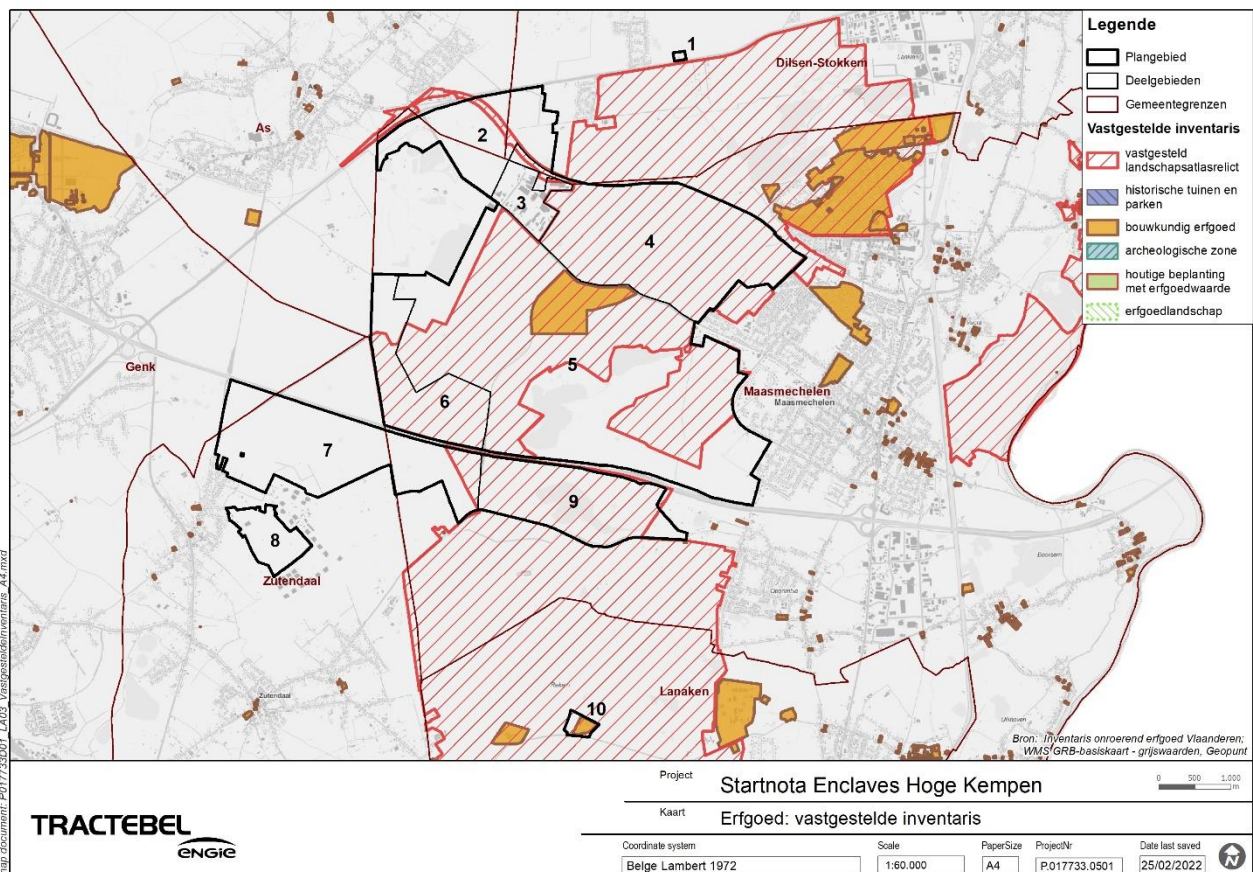
Langs het kolenspoor liggen twee bijgebouwen van het station Eisdien-Mijn (ID 212870, deelgebied 4). Het station is gelegen aan het zogenaamde Kolenspoor dat werd aangelegd als een volwaardige lijn in begin jaren 1920 als verbinding met het station van As. Het is een zeer sober station met twee bijgebouwtjes dat werd gebouwd in 1926 en diende naast het vervoer van kolen ook als halte voor de vele mijnwerkers die als pendelaars naar de mijn kwamen. Het oorspronkelijke houten station is helemaal vernieuwd. Ten zuidoosten van het station zijn nog twee kleinere nutsgebouwen bewaard gebleven.

Figuur 5-28: Station Eisden-Mijn (foto Agentschap Onroerend Erfgoed)

Figuur 5-29: Vastgestelde inventaris

Figuur 5-33 geeft de wetenschappelijke inventaris weer ter hoogte van het plangebied.

Op de grens tussen deelgebieden 4 en 5 is een Duits oefenterrein van de Eerste Wereldoorlog gelegen. Dit terrein maakte oorspronkelijk deel uit van de Mechelse Heide en werd omgevormd tot oefenterrein door het Duitse leger, het is vastgesteld als bouwkundig erfgoed. In het zuiden ligt het meest gevrijwaarde gedeelte van het terrein. Hier zijn namelijk de loopgravenstelsels bewaard met verschillende betonnen bunkers en granaatrechters.

Figuur 5-30: Duits oefenterrein: loopgraaf achterste linie bij steenweg (Inventaris Onroerend Erfgoed, 2021)

In deelgebied 10 was het Kinderopvangcentrum Molenberg gelegen, dat eveneens deel uitmaakte van de vastgestelde inventaris voor bouwkundig erfgoed. Het betreft verschillende gebouwen uit de jaren 1950, opgericht door de vzw Koninklijke Openluchtwerken Limburg, gelegen in de bossen van Lanaken rond een grasplein met centraal een grote stoof van inheemse eik. De gebouwen werden in 2019 gesloopt en het terrein werd ingericht als natuurgebied.

Figuur 5-31: Kinderopvangcentrum Molenberg (gesloopt)

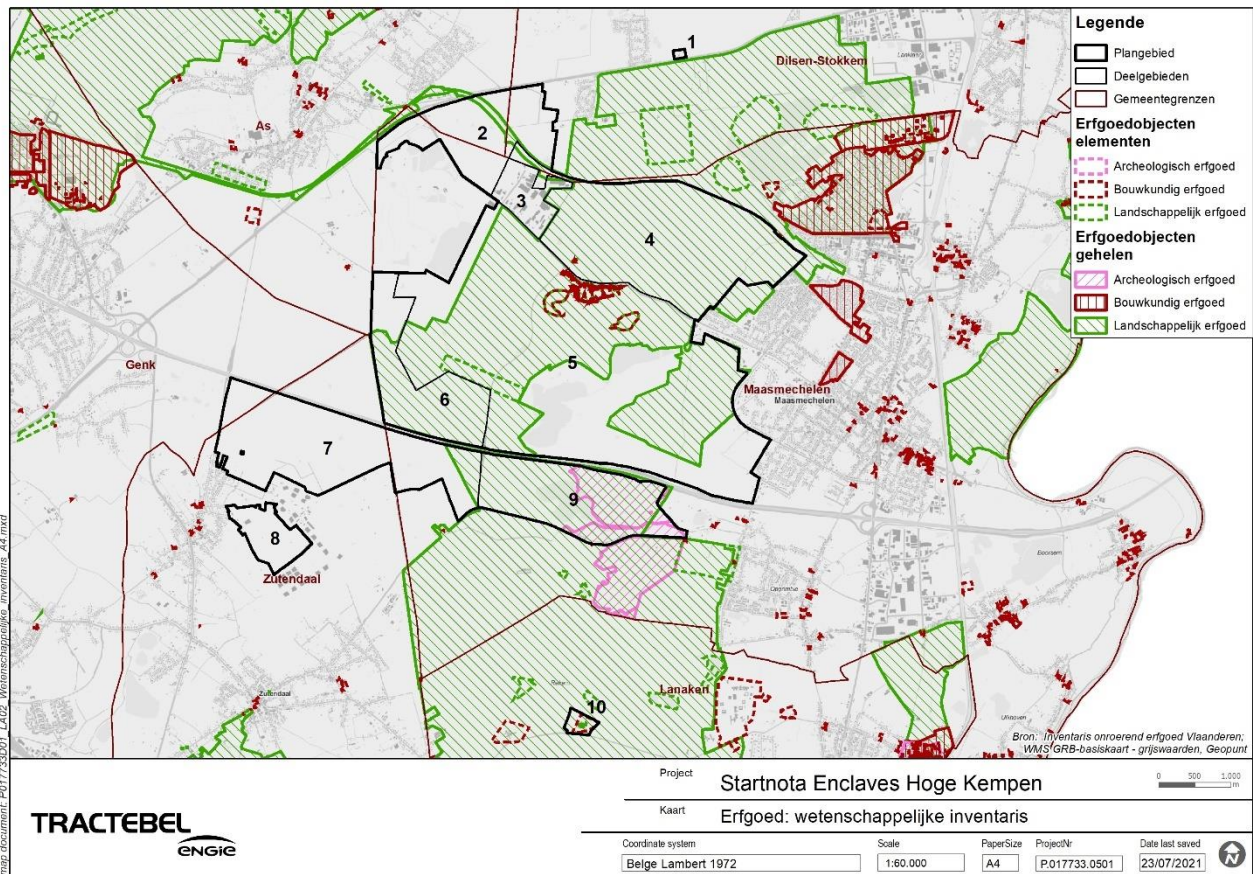
Op de grens van deelgebieden 5 en 6 is het landschappelijk erfgoedelement 'Strook Lieben' gelegen. Sinds de tweede helft van de 19de eeuw werden centraal in de Mechelse Heide en Vuchterbos Heide bosstroken aangelegd dwars over het plateau zoals o.a. deze strook Lieben. Initieel was dit complex bedoeld voor de aanleg van een kanaal tussen Maasmechelen en Genk, maar dit plan werd nooit gerealiseerd waarna het gebied in de tweede helft van de 19de eeuw werd bebost met naaldbos.

Figuur 5-32: Strook Lieben (Strook Lieben, 2021)

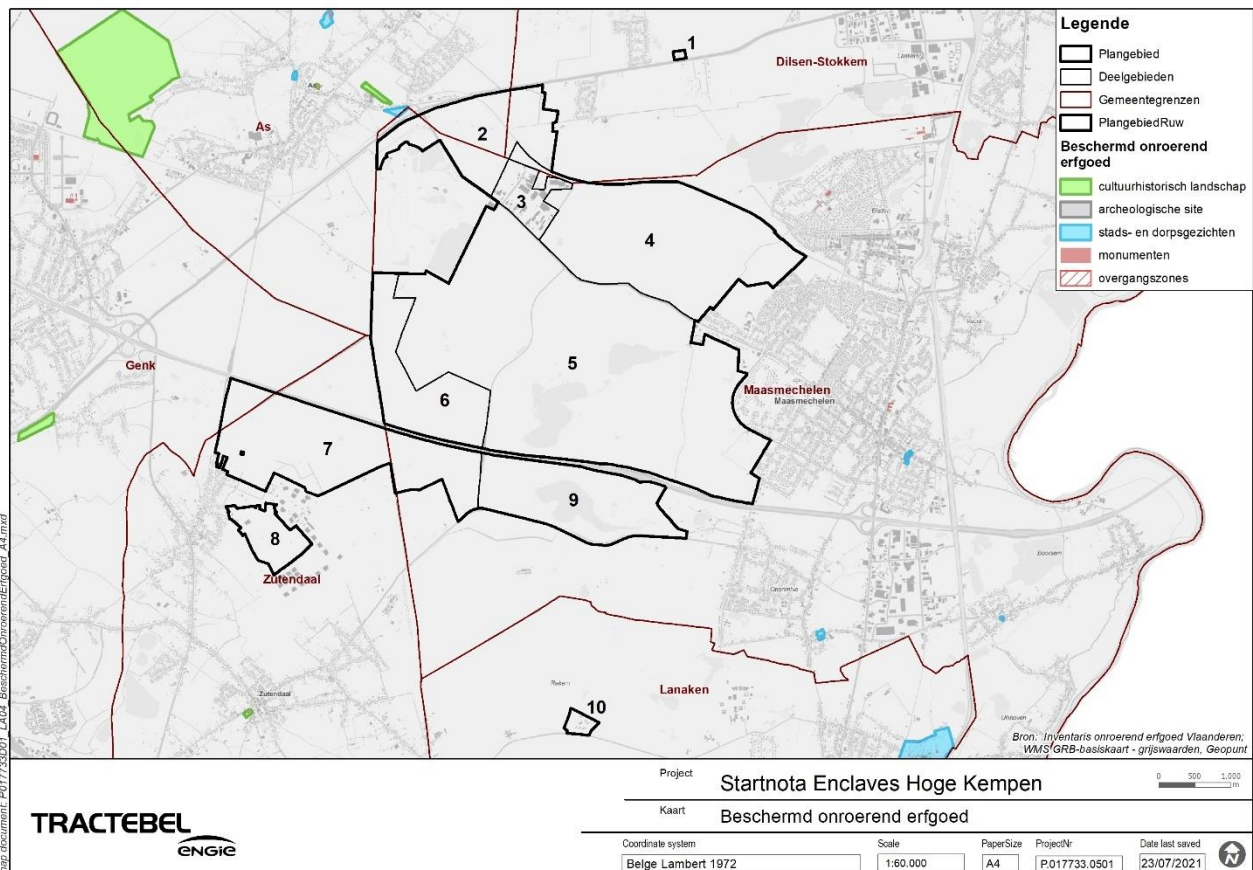

Figuur 5-33: Wetenschappelijke inventaris

Er is geen beschermd onroerend erfgoed aanwezig in het plangebied.

Figuur 5-34: Beschermd onroerend erfgoed

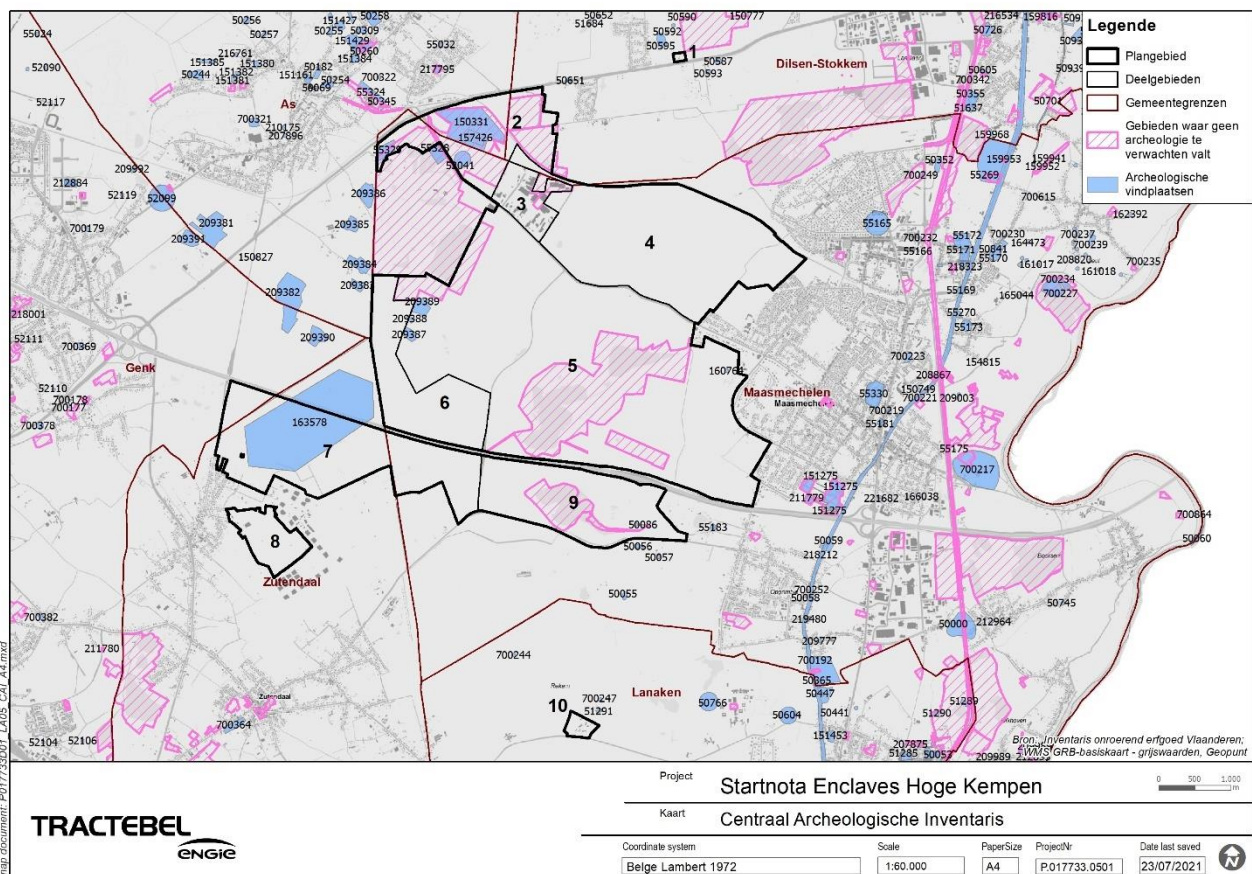

Volgens de Centraal Archeologische Inventaris, waar alle gekende archeologische sites en vindplaatsen geografisch worden bijgehouden, werden in deelgebieden 2, 5, 6, 7 en 9 een aantal vondsten geregistreerd. Er zijn echter geen vastgestelde archeologische zones. Omdat het gebied dienst deed als ontginningsgebied zijn grote delen ingekleurd als gebieden waarin geen archeologie is te verwachten.

Op het plateau en langs de steilrand werden bewoningssporen uit het mesolithicum en het neolithicum teruggevonden. Het gaat om stenen werktuigen en aardwerkscherven die kunnen geïnterpreteerd worden als restanten van tijdelijke (jacht)kampementen. Ook langs het Kolenspoor, net buiten de ankerplaats, werden meerdere concentraties lithisch materiaal (vuursteen) teruggevonden. Aan de voet van de steilrand werden verschillende steentijdsites aangetroffen en opgegraven. De steilrand vormde een aantrekkelijke locatie omwille van het reliëf en de aanwezigheid van overgangslandschappen zodat deze zone een enorme archeologische potentie heeft. De aanleg van Eisdanmijn en de tuinwijk in de uitgestrekte heide ging gepaard met talrijke archeologische vondsten, voornamelijk uit de Romeinse periode. Naast aardewerk en bouwmaterialen werden ook grafvelden en zelfs grafheuvels aangetroffen. Ook de aanleg van de Zuid-Willemsvaart leverde allerhande voorwerpen uit de steentijd en Romeinse tijd op. De nabijheid van de Romeinse weg Tongeren-Nijmegen uit de eerste eeuw na Christus langs de linker Maasoever verklaart het Romeinse overwicht in het vondstenareaal. De grootschalige bouwcampagne in het teken van de mijnsite en de bijbehorende infrastructuur zorgden er echter voor dat het oorspronkelijke heidelandchap en dus ook een groot deel van het tot dan bewaarde archeologische erfgoed verdween. De nabijgelegen zones met betere bodembewaring (bijvoorbeeld beboste percelen) vertonen echter een zeer groot archeologisch potentieel.

Figuur 5-35: Centraal archeologische inventaris

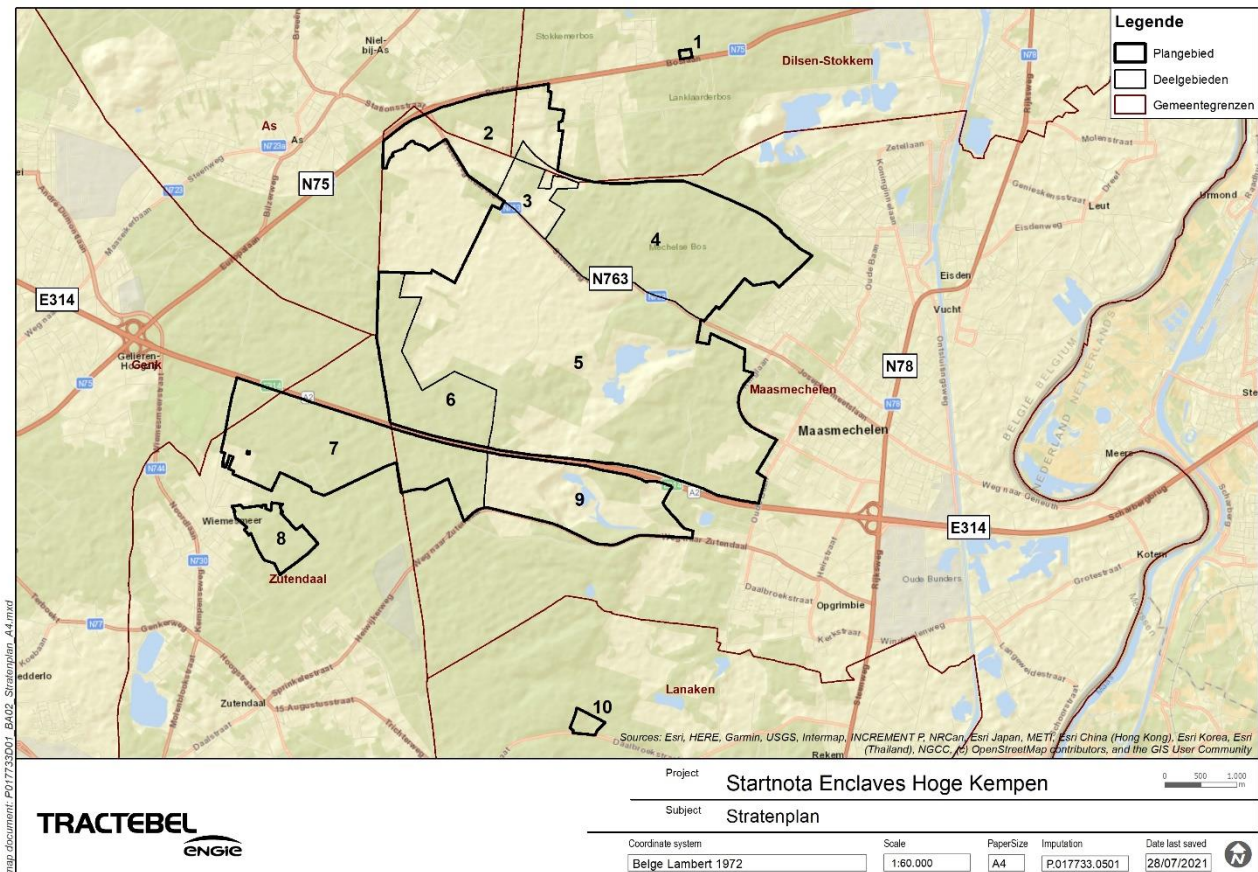
5.5 Discipline Mens

Het plangebied is een openruimtegebied met bos, natuur en wateroppervlaktes. Het maakt deel uit van de natuurlijke en recreatieve bosstructuur die gevormd wordt door het Nationaal Park de Hoge Kempen en is gelegen tussen de nederzittingsstructuren van Maasmechelen, Zutendaal en As.

Het plangebied wordt gedwarst door een aantal bovenlokale infrastructuren. Ten zuiden van deelgebieden 5 en 6 is de hoofdweg E314 gelegen. Deze autosnelweg doorsnijdt het plangebied van west naar oost.

Deelgebied 2 wordt in het noorden begrensd door de N75 (primaire weg II). Deelgebieden 2, 3 en 4 worden in het zuiden begrensd door de Steenweg naar As (N763, lokale weg type 1).

Figuur 5-36: Topografische kaart met aanduiding van de belangrijkste wegen in het plangebied

Het ruimtegebruik in het gebied wordt gedomineerd door natuurfuncties onder de vorm van bos, lagere begroeiing en waterplassen. Deze natuur heeft een belangrijk recreatief medegebruik. In deelgebieden 2 en 5 komen groeves voor. De ontginningen in deelgebied 2 zijn ondertussen volledig beëindigd, binnen deelgebied 5 ligt de actieve groeve ‘Berg’ waarbinnen nog een aantal vergunningen lopende zijn. De ontginning heeft een aflopend karakter (tot uiterlijk 2038). Volgens de fasering binnen deze vergunning zal de laatste fase van de natuurinrichting (Berg Zuid-2) afgerond worden in 2038. De natuurontwikkeling in de delen Berg-Midden en Berg-Zuid-1 worden afgerond in 2025 en 2022.

Deelgebied 3 wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van industrie. De Vlaamse Regering bevestigde op 4 juni 2021 het uitdoofscenario voor het bedrijventerrein Op de Berg.

In deelgebied 8 zijn drie bedrijven zonevremd actief binnen de bestemming militair domein. Op het militair domein zijn loodsen en terreinen in gebruik door sport- en recreatieverenigingen en een rijopleidingscentrum. Ten oosten van dit deelgebied is het militair domein ‘Wevelsmeer’ te vinden.

In deelgebied 1 is een horecagelegenheid en een hondenclub gelegen.

Ten oosten en ten westen van het plangebied zijn respectievelijk de kernen van Maasmechelen en As gelegen. Ten zuiden van deelgebied 8 ligt de kern van Zutendaal.

Op de landbouwgebruikspcelenkaart zijn een beperkt aantal percelen aangeduid als landbouwgebruik. Het betreffen evenwel geen percelen in professioneel landbouwgebruik, maar terreinen die in natuurbeheer zijn en in die hoedanigheid ook aangegeven zijn landbouwperceel.

Naast de hoger aangehaalde bovenlokale wegen zijn er in het plangebied ook lokale wegen aanwezig met een ontsluitende functie voor gemotoriseerd bestemmings- en beheerverkeer. Voor fietsverkeer zijn er ook wegen met een verbindende functie. Deze bevinden zich in de rand van het plangebied of bevinden zich naast de verbindingswegen voor gemotoriseerd verkeer (N763). Ze maken deel uit van het Bovenlokaal Functioneel Fietsroutenetwerk (BFF). Dit netwerk bevat drie soorten routes:

- hoofdroutes: snelle verbindingen tussen twee kernen met een hoog potentieel aan fietsers.
- bovenlokale functionele fietsroutes: deze routes verbinden woonkernen met attractiepolen zoals dorpskernen, winkelcentra, sportcentra, culturele centra, scholen en bedrijventerreinen. Ze zijn de kortste verbinding en lopen daardoor meestal langs drukke wegen.
- bovenlokale alternatieve functionele fietsroutes: parallel aan de functionele fietsroutes vind je alternatieve fietsroutes langs rustigere, autoluwe wegen. De fietser kiest dan tussen de kortste (functionele) of de

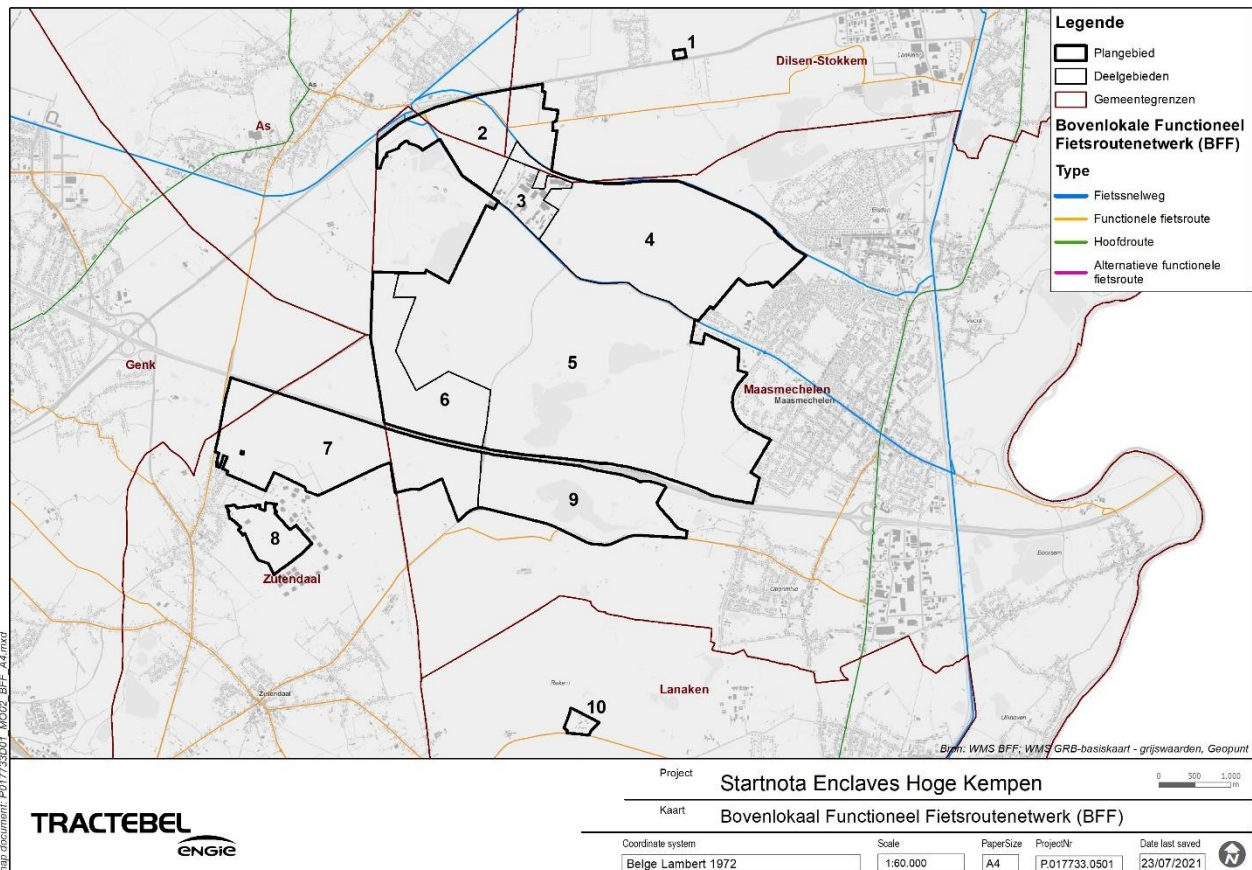
veiligste en aangenaamste (alternatieve) route. In de praktijk zijn de alternatieve routes vaak ook de plaatselijke schoolroutes.

Ook zijn er de fietssnelwegen, bedoeld voor langeafstandsverkeer. Ze zijn zoveel mogelijk gescheiden van het autoverkeer om de veiligheid en het comfort voor de fietsers te verhogen. Op de grens van deelgebieden 4 en 5 ligt de F75, de fietssnelweg Beringen – Genk – Maasmechelen, ook gekend als de kolenspoorroute.

Ten noorden van deelgebied 2 ligt de F751, de fietssnelweg van As naar Maaseik, eveneens gekend als de kolenspoorroute.

Het Departement Mobiliteit en Openbare en de provincie Limburg bereiden de uitbouw van het fietssnelwegennetwerk voor. Eén van de mogelijke trajecten die onderzocht wordt is de verbinding tussen het station van As en de kern van Maasmechelen.

Figuur 5-37: BFF en fietssnelwegen

Zoals aangegeven kent het gebied ook een belangrijke recreatieve medegebruiksfuncties. Het betreft in hoofdzaak extensieve recreatie: wandelen en fietsen, maar ook paardrijden en mountainbiken. In het gebied zijn meerdere specifieke routes uitgestippeld en bewegwijzerd. Voor wandelaars zijn er naast het wandelknooppuntnetwerk ook wandellussen gecreëerd, idem voor fietsers. Ook is er een mountainbikeroute en een knooppuntennetwerk voor ruiters en menbers in het gebied.

Deze routes worden gepromoot vanuit het Nationaal Park. Het nationaal park de Hoge Kempen is uitgerust met toegangspoorten die als ingangsportalen voor het gebied functioneren. In het plangebied, ter hoogte van deelgebied 4 en 5 bevindt zich een van deze toegangspoorten, met name de toeristische toegangspoort Mechelse Heide.

In de onmiddellijke omgeving bevinden zich diverse recreatieve (hoofd)functies die in relatie staan tot dit recreatieve medegebruik. Naast recreatieve verblijfsfuncties zijn er een andere toeristische recreatieve voorzieningen die samen met het Nationaal Park een aantrekkelijk en gedifferentieerd toeristisch recreatief geheel vormen.

Een andere vorm van medegebruik betreffen de aanwezige leidinginfrastructuren. Parallel met de N75 zijn 2 hoogspanningsleidingen van Elia gelegen. Vanaf de kruising met de N763 (Steenweg naar As), buigen beide leidingen af, weg van de N75. Beide leidingen doorkruisen deelgebied 2.

Figuur 5-38: Hoogspanningsleidingen (Hoogspanningsnet Netkaart, 2021)

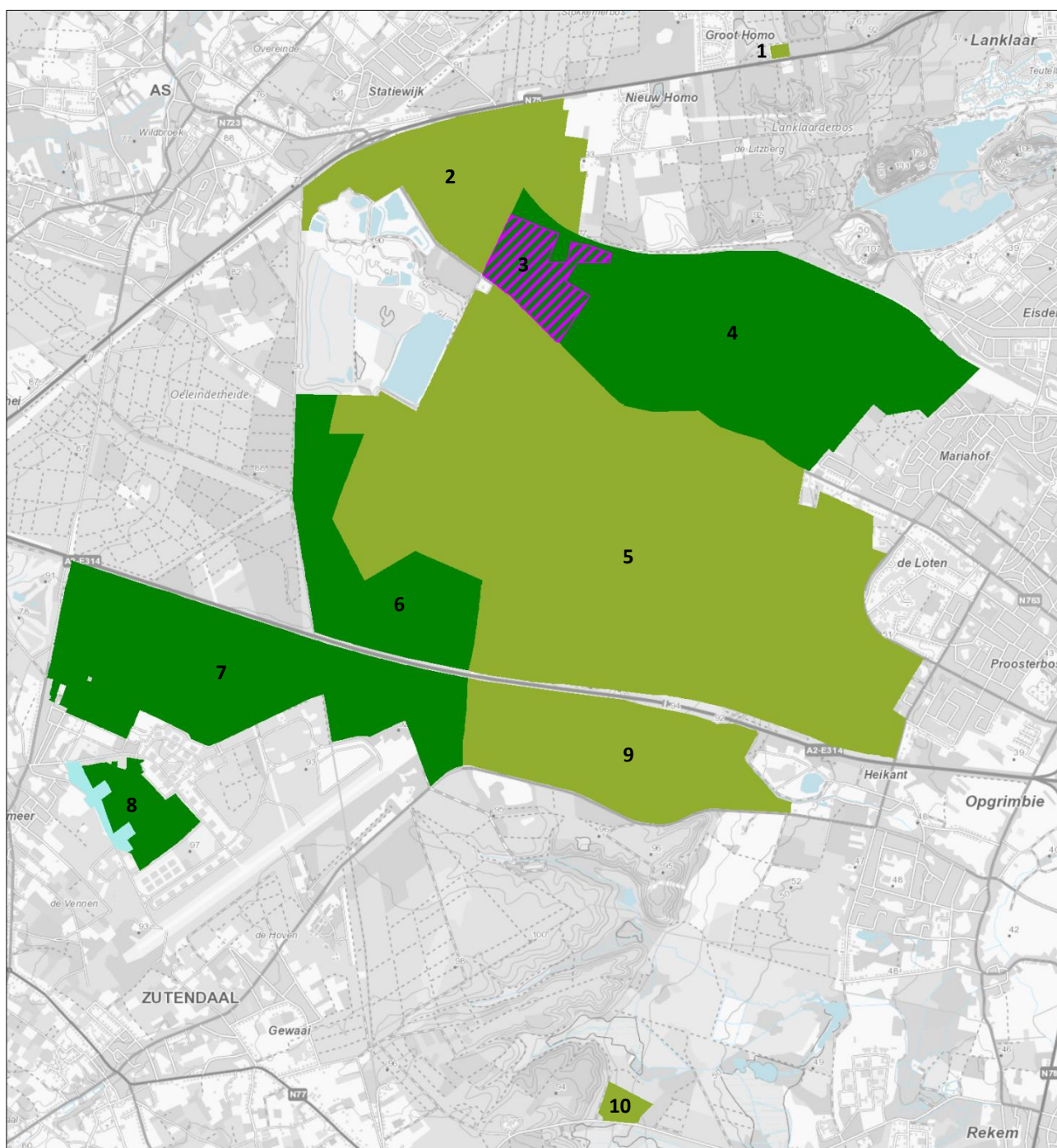

6 Het planvoornemen en planalternatieven

6.1 Het voorgenomen plan

Het plan zal alle bestemmingswijzigingen doorvoeren die nodig of nuttig zijn om hoger aangegeven plandoelstellingen te realiseren. Voor sommige gebieden binnen het plangebied zal de bestemming ongewijzigd blijven ten opzichte van het momenteel geldende gewestplan, voor andere gebieden zal er een bestemmingswijziging gebeuren, al dan niet met een bestemming in overdruk.

Figuur 6-1. Voorgenomen plan

Het voorgenomen plan voorziet volgende onderdelen:

1. Natuurgebied Mosselhuis De Berg
2. Natuurgebied Mechelse Heide-noord
3. Bosgebied Op de Berg (met uitdovende bestemming industriegebied)
4. Bosgebied Mechels Bos-noord
5. Natuurgebied Mechelse Heide-zuid
6. Bosgebied Mechels Bos-zuid
7. Bosgebied Grote Heide
8. Bosgebied en gebied voor gemeenschapsvoorzieningen Wevelsmoer
9. Natuurgebied Kikbeek
10. Natuurgebied Molenberg

6.1.1 Natuurgebied Mosselhuis De Berg

De site Mosselhuis De Berg ligt langs de N75 op het grondgebied van de gemeente Dilsen-Stokkem. Het gaat om een gebied van 1,5 ha op gewestplan bestemd als recreatiegebied. Het gebied is nooit ontwikkeld als recreatiegebied en er staat één zonevreemde horecagelegenheid op (Restaurant-Taverne-Mosselhuis 'De Berg'). Recent is een deel van het gebied in gebruik genomen door een hondenclub.

Het als recreatiegebied bestemd gebied ligt volledig geïsoleerd in het VEN-gebied en het habitatrictlijngebied van de Hoge Kempen en sluit rechtstreeks aan op de N75, primaire weg Type II. Op dit type weg zijn geen rechtstreekse erfontsluitingen toegelaten. Ook om die reden is een ontwikkeling van een recreatiegebied op deze locatie niet gewenst.

Bij de opmaak van de streefbeeldstudie van de N75 (2009) bleek immers dat voor de ontsluiting van het Mosselhuis om verkeersveiligheidsredenen een parallelweg of ventweg zou moeten gebouwd worden, wat op deze locatie een ruimtelijk en maatschappelijk onverantwoorde investering zou zijn.

Doel van het plan is het gebied te herbestemmen naar natuurgebied teneinde een ontwikkeling als natuur- of bosgebied mogelijk te maken.

Figuur 6-2. Gewestplan en orthofoto (2021) Mosselhuis De Berg

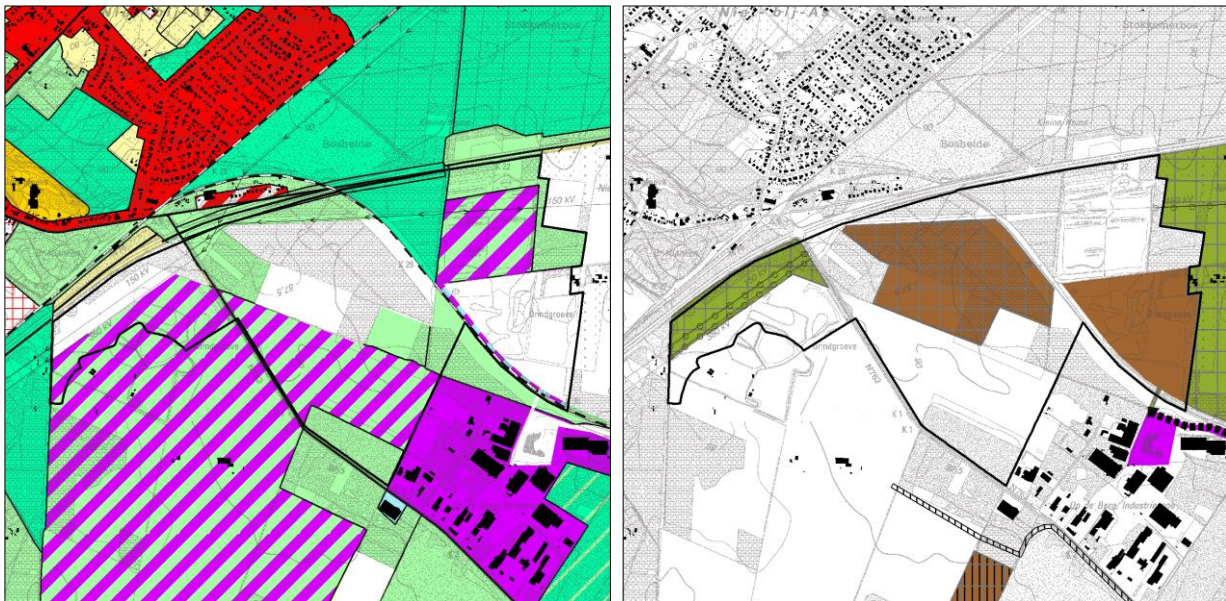
Figuur 6-3. Luchtfoto Mosselhuis De Berg (niet recent)

6.1.2 Natuurgebied Mechelse Heide-noord

Dit gebied omvat de voormalige grind- en zandwinningsgebieden en de omliggende natuur- en bosgebieden ten zuiden van de N75, ten noorden van het actieve ontginningsgebied ‘Mechelse Heide-zuid’ en ten westen van het bedrijventerrein Op de Berg en de gebieden die reeds via een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan in 2005 herbestemd werden naar natuurgebied.

Figuur 6-4. Gewestplan en gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen Mechelse Heide noord

Naast het gewestplan zijn ook twee gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen van toepassing binnen dit deelgebied: het GRUP Berggrindontginning Kempens Plateau (2005)⁸ en het GRUP Lugo NV en Artilaval NV (2012)⁹. In het eerste RUP werd een zone langs de N75 reeds herbestemd naar natuurgebied en kreeg het ontginningsgebied “G2” een bestemming ontginningsgebied met nabestemming natuurgebied.

De ontginningen in dit gebied (ontginning “Mechelse Heide-noord”, ontginning “G2”, ontginning “LKW-groeven” en ontginning “LUGO/ARTILAVAL”) zijn volledig beëindigd en de nabestemming natuur is van toepassing. De natuurinrichting als nabestemming is overal gerealiseerd behalve in het gebied LUGO/ARTILAVAL waar de eindafwerking (opvulling) in functie van de beoogde natuurontwikkeling nog lopend is. In een mededeling aan de

⁸ <https://dsi.omgeving.vlaanderen.be/fiche-detail/5fb02072-0ba1-4c76-99fb-c53b22d787d9>

⁹ <https://dsi.omgeving.vlaanderen.be/fiche-detail/8f9454de-61b0-43f9-bb02-6eac40963fd5>

Vlaamse Regering (VR 2020 2905 MED.0169/01) is aangegeven dat de beoogde aanvulling en realisatie van het eindreliëf niet volledig kan uitgevoerd binnen de termijn van 10 jaar, maar afgerond kan worden tegen 2030. Ter realisatie van de opvulling van de groeves dient in beide groeves samen ca. 1,3 miljoen m³ grond worden aangevoerd om het beoogde eindreliëf te bekomen zodat de geplande natuurinrichting kan gerealiseerd worden. De definitieve natuurinrichting voorziet op een totaaloppervlakte van ca. 23,5 ha volgende types: 6,75 ha bos, 2,6 ha bosrand, 11,4 ha heide en 2,75 ha poel- en moerasvegetatie. Tegen uiterlijk 31 december 2030 moeten alle activiteiten (opvulling en natuurinrichting) zijn beëindigd en is het volledige gebied voor beheer overgedragen aan ANB.

Ook op de voormalige slibbekkens in het noorden van de site Mechelse Heide-zuid is de nabestemming natuur gerealiseerd.

Het planvoornemen is om dit gebied als één geheel te bestemmen als natuurgebied. In voorkomend geval kunnen de lopende projecten inzake het realiseren van de nabestemming natuur van de vml. ontginningsgebieden afgewerkt worden conform de reeds verleende vergunningen.

Figuur 6-5. Orthofoto (2021) Mechelse Heide-noord

Figuur 6-7. Luchtfoto industrieterrein Op de Berg

Figuur 6-8. Gewestplan en gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen Op de Berg (GRUP LUGO/ARTILAVAL)

Via het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor het ontginningsgebied LUGO/ARTILAVAL¹⁰ werd een deel van het bedrijventerrein herbestemd naar 'gebied voor verwerking van oppervlaktedelfstoffen met nabestemming natuur'. De voorschriften bepalen dat de nabestemming natuur in werking treedt na een termijn van 10 jaar na de inwerkingtreding van dit RUP. Het RUP trad in werking op 17 mei 2012, wat betekent dat de nabestemming natuurgebied op 17 mei 2022 van kracht is.

6.1.4 Bosgebied Mechels Bos-noord

Dit gebied omvat de bossen tussen het bedrijventerrein Op de Berg, het vml. kolenspoor, de N763 en de grens van het kleinstedelijk gebied Maasmechelen. Het planvoornemen is om het Mechels Bos als één aaneengesloten boscomplex aan te duiden en in functie daarvan ook de niet te ontwikkelen delen van het woonuitbreidingsgebied Reihaag te herbestemmen naar bosgebied.

Het Mechels Bos vormt één geheel met het Lanklaarderbos, van elkaar gescheiden door het vml. kolenspoor. Het Lanklaarderbos is grotendeels bosreservaat en bevat net zoals het Mechels Bos nog restanten van loofbos die als historisch stabiel bos mogen worden beschouwd. Oude uitlopers van de Maas hebben hier een grillig reliëf nagelaten. Het bos bestaat uit een reeks van min of meer aaneengesloten percelen, deels parkbos en deels oude grove denbestanden. Tegen de weg naar Dilsen-Stokkem (Boslaan) liggen nog enkele restanten van beukenbossen. De oudste bosbestanden (beuk, zomereik, linde en omvangrijke kastanjes) bevinden zich rondom de hoeve van het verdwenen kasteel Litzberg van waaruit de 19de-eeuwse ontginning van de heide tot landbouwgrond begon.

Ongeveer driekwart van het oorspronkelijke woonuitbreidingsgebied Reihaag is via het BPA Reihaag reeds in 1992 omgezet naar natuurgebied, het resterend deel bleef voorbehouden voor sociale huisvesting (BPA art. 17). Ook dit

¹⁰ <https://dsi.omgeving.vlaanderen.be/fiche-detail/8f9454de-61b0-43f9-bb02-6eac40963fd5>

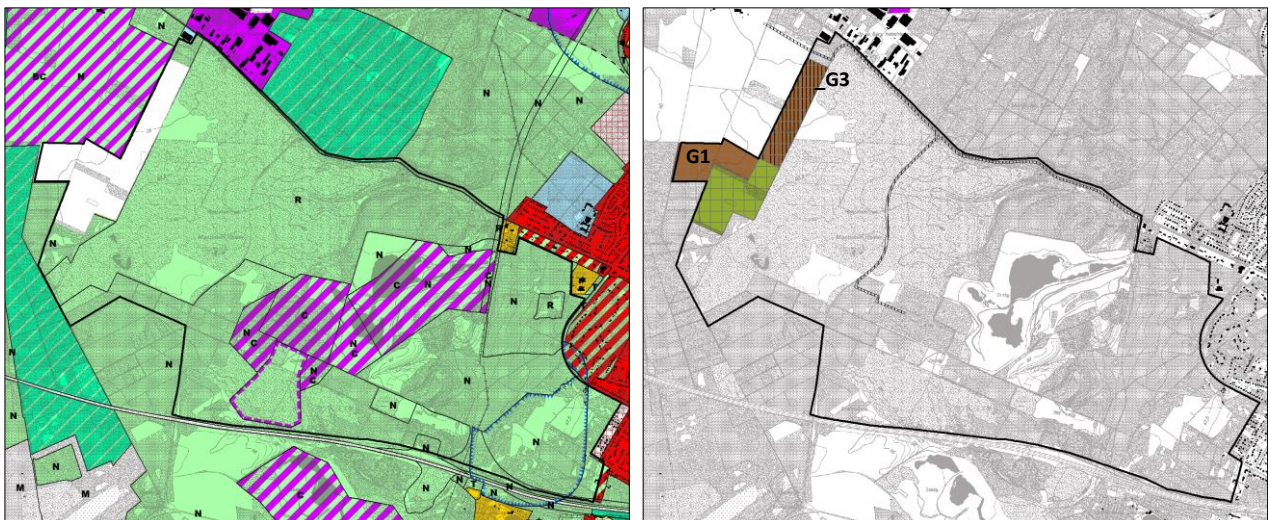
Figuur 6-11. Gemeentelijk RUP Zorgbos

6.1.5 Natuurgebied Mechelse Heide-zuid

Dit gebied omvat het groot aaneengesloten natuurgebied van de Mechelse Heide ten noorden van de E314 en ten zuiden van de N763.

Figuur 6-12. Gewestplan en gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen Mechelse Heide-zuid

Binnen dit gebied ligt de actieve groeve 'Berg' waarbinnen nog een aantal vergunningen lopende zijn. De ontginning heeft een aflopend karakter. Volgens de fasering binnen deze vergunning zal de laatste fase van de natuurinrichting (Berg Zuid-2) in principe afgerond worden rond 2038¹¹. De natuurontwikkeling in de delen Berg-Midden en Berg-Zuid-1 zal gerealiseerd worden tegen 2025.

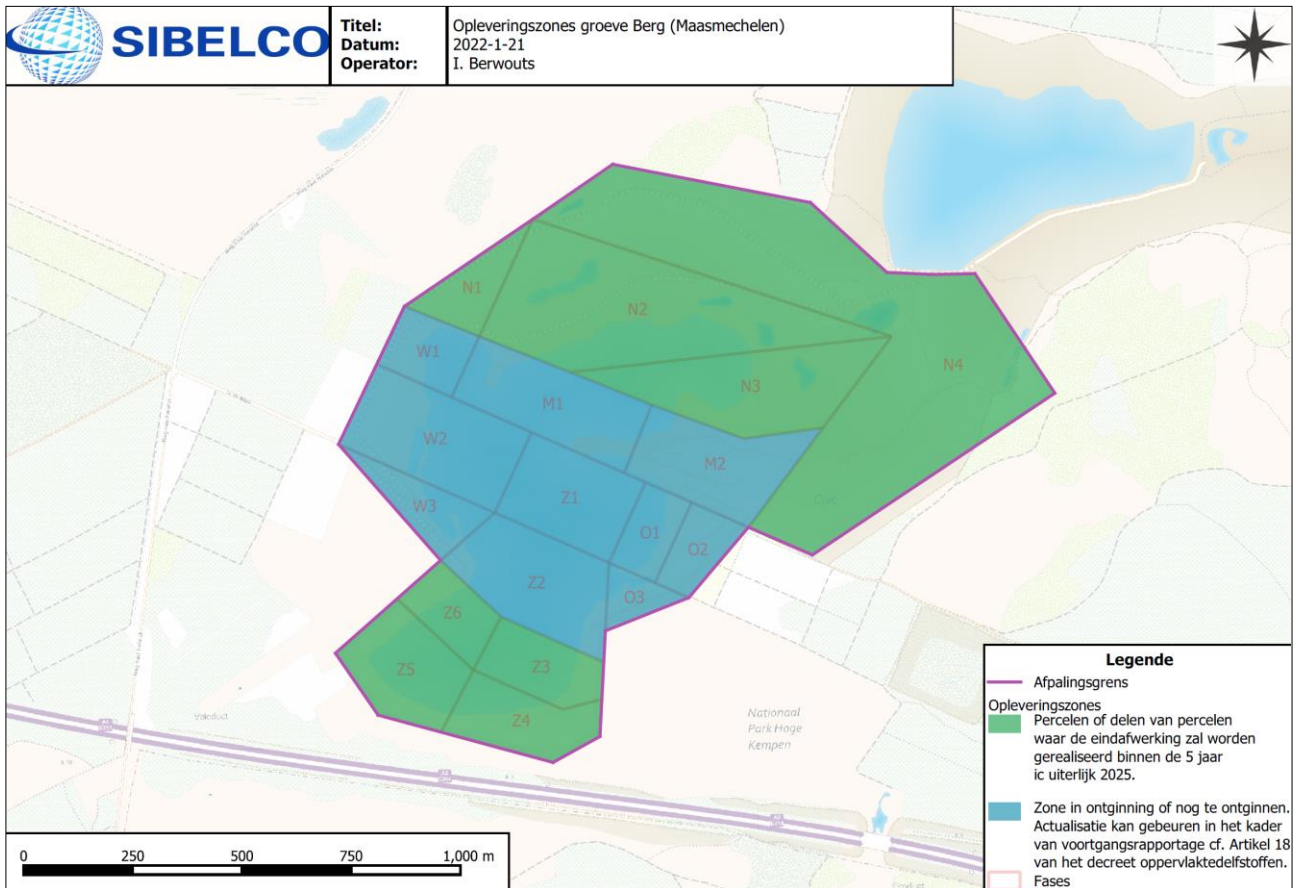
In functie van het transport van het ontgonnen zand naar de verwerkingsite Mechelse Heide-noord is in 2007 het gewestelijk RUP Leiding zandgroeve Berg-LBG-groeve¹² opgemaakt. De voorschriften houden in dat na afloop van de delfstofwinning in groeve Berg de tijdelijke leiding ontmanteld wordt, i.e. dus in principe in 2038.

¹¹ Deze timing kan op basis van de bepalingen van artikel 18 van het oppervlakedelfstoffendecreet bijgesteld worden op basis van de jaarlijkse voortgangsrapportages aan het departement Omgeving.

¹² <https://dsi.omgeving.vlaanderen.be/fiche-detail/58108325-a9fd-43c5-8f59-723806556f56>

Figuur 6-13. Opleveringsplan en fasering natuurontwikkeling Groeve Berg

In de westrand van dit deelgebied werd het gewestelijk RUP Berggrindwinning Kempens Plateau¹³ in As, Dilsen-Stokkem en Maasmechelen definitief goedgekeurd in 2005. Dit RUP voorzag reeds een herbesteding naar natuurgebied van een aantal landbouwenclaves en de mogelijkheid om in drie zones bijkomend berggrind te ontginnen; zone G1, G2 en een langgerekte zone ten noordoosten van G1, de zone G3. Deze drie berggrindontginningen zijn ondertussen afgerond en de nabestemming natuurgebied is reeds van kracht in de zones G2 en G3. Het eindreliëf in de zone G1 is bijna gerealiseerd zodat ook in deze zone de nabestemming natuur kan ingaan.

Het planvoornemen is om het gebied van de Mechelse Heide in zijn geheel te bestemmen als groot aaneengesloten natuurgebied. In voorkomend geval kunnen de lopende projecten inzake de zandwinning en het realiseren van de nabestemming natuur van de ontgonnen gebieden afgewerkt worden conform de reeds verleende vergunningen (i.c. de vergunningen voor de groeve Berg).

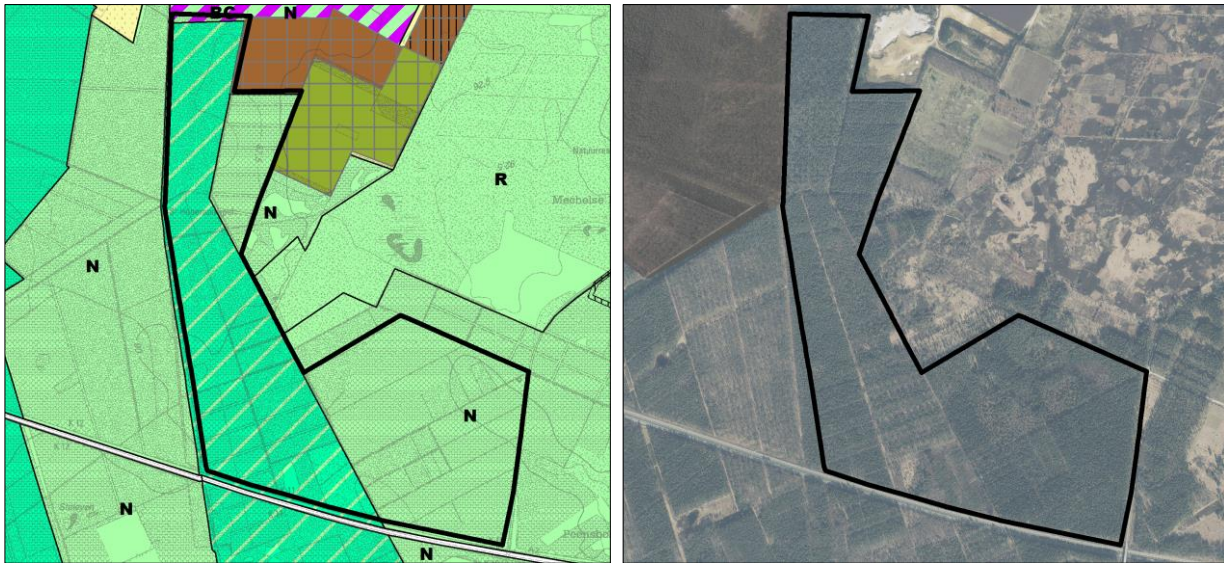
¹³ <https://dsi.omgeving.vlaanderen.be/fiche-detail/5fb02072-0ba1-4c76-99fb-c53b22d787d9>

6.1.6 Bosgebied Mechels Bos-zuid

Dit deelgebied omvat het bestaande bosgebied ten zuiden van de groeve Mechelse Heide-zuid en ten noorden van de E314. Het planvoornemen is om dit gebied in zijn geheel te bestemmen als groot aaneengesloten bosgebied.

Figuur 6-14. Bosgebied Mechels Bos-zuid gewestplan en ruimtelijke uitvoeringsplannen en orthofoto (2021)

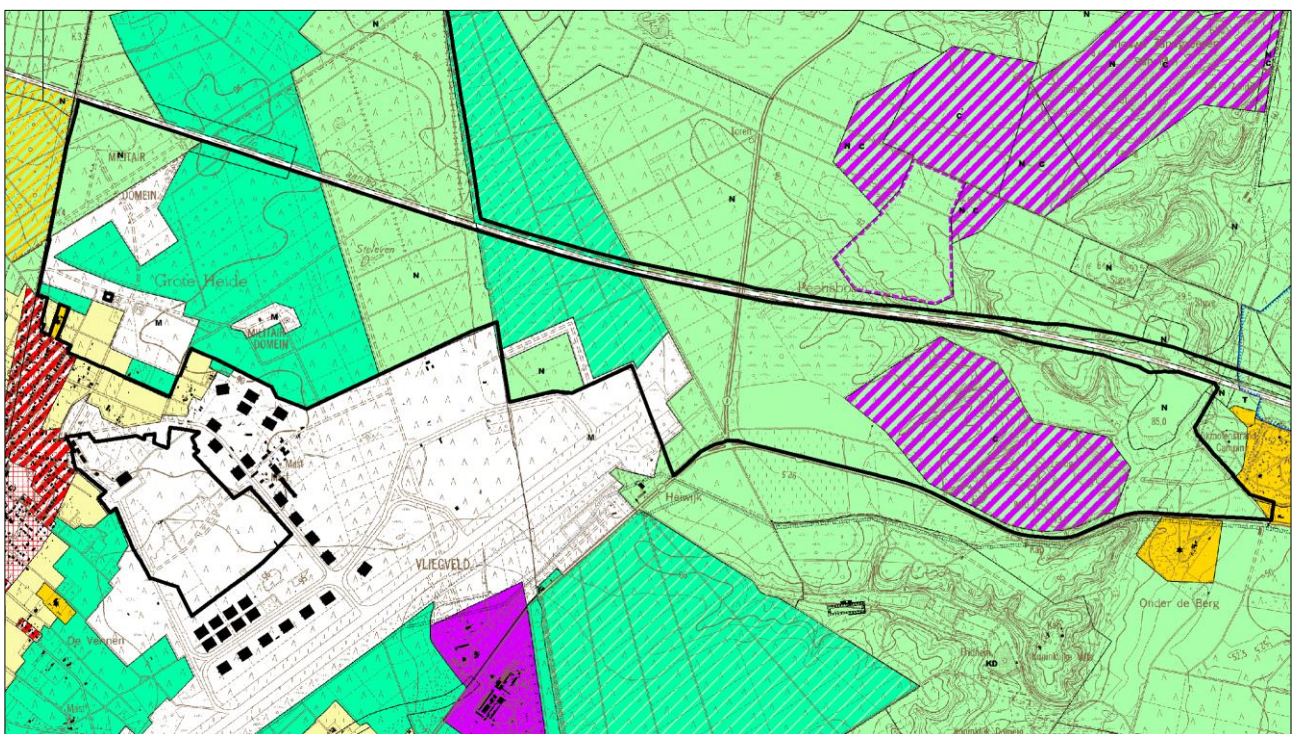

6.1.7 Bosgebied Grote Heide

Dit gebied omvat de bestaande bosstructuur tussen de snelweg E314, de N730 (Bilzerweg), de Eindstraat, het militair domein van Zutendaal (Kwartier Wevelsmoer/Vliegbasis Zutendaal) en de Weg naar Heiwick. Het gebied is onderdeel van een groot aaneengesloten bosgebied dat gelegen is boven op het Kempisch plateau in het westelijk deel van het Nationaal Park Hoge Kempen. Het bosgebied wordt doorsneden door de autosnelweg E314.

Het planvoornemen is om het bosgebied Grote Heide in zijn geheel te bestemmen als groot aaneengesloten bosgebied.

Figuur 6-15. Gewestplan deelgebieden Grote Heide-Wevelmoer-Kikbeek

In het bos liggen een aantal betonnen banen en (ruïnes van) munitiebunkers van het voormalige militair gebruik. Het bos is omheind. Een deel van het bos is aangeplant, een ander deel is spontaan bebost met eik en berk met

heiderelicten. De terreinen van het vml. munitiedepot met bestemming militair domein werden gedessaffecteerd door Defensie en verworven door het Agentschap voor Natuur en Bos.

In het westen loopt de Asserweg. Deze weg verbindt Wiemesmeer (Zutendaal) met As. Met de oprichting van het Nationaal Park Hoge Kempen werd deze heraangelegd tot een "ecoveloeduct". De recreatieve paden volgen dit ecoduct naar het noordelijk deel van het nationaal park. In het gebied rond het plangebied zijn er geen gesignaliseerde paden. Ten westen van deze weg ligt het golfterrein van Spiegelven (Genk) dat gecontroleerd werd aangelegd op een oud stort.

Het militair gebied in het zuiden blijft in gebruik door Defensie evenals één klein perceel met een aantal technische installaties (o.a. pompgebouw) in het noordelijk deel dat niet te herbestemmen is.

Het boscomplex Grote Heide is op het gewestplan in hoofdzaak bestemd als natuurgebied en bosgebied. Een aantal onderdelen van dit boscomplex zijn bestemd als militair domein. De zuidrand van het boscomplex heeft een agrarische bestemming. Het gaat om te behouden waardevolle bossen in niet-groene bestemmingen. Binnen dit agrarisch gebied is er echter géén geregistreerd landbouwgebruik: het grootste deel van het gebied ten noorden van de Eindstraat is bebost, slechts een beperkt aantal percelen zijn graslanden in functie van (hobby)paardenhouderij.

In het noorden van het bosgebied Grote Heide bevindt zich de gekende archeologische site (CAI 163578) van het Amerikaans vliegveld Y 29 dat in 1944 op het eind van WO II op grondgebied Zutendaal aangelegd werd. De landingsbaan was 1670 meter lang en 45 meter breed en werd naderhand bebost. Tijdens dit veldwerk werd geconstateerd dat van dit voormalig vliegveld in het huidige landschap slechts weinig relictten bewaard zijn. Het volledige gebied ligt onder naaldbos, enkel de contouren zijn bewaard onder de vorm van een brandgang. Dit is uiteraard een gevolg van de bijzonder korte bezettingsgraad van het vliegveld, dat daarenboven in hoofdzaak uit houten barakken en tenten bestond zodat geen zware constructies bewaard zijn gebleven. De site heeft erfgoedwaarde omdat ze de tijdelijke inrichting van de grote heidevlakten in Limburg illustreert waarover nog weinig bekend is. Deze archeologische site biedt potenties naar publieksontsluiting en educatie.

Figuur 6-16. Situering voormalig Amerikaans vliegveld Y 29¹⁴

6.1.8 Bosgebied en gebied voor gemeenschapsvoorzieningen Wevelsmeer

Binnen het op het gewestplan als "militair domein" bestemde gebied liggen drie zones die géén eigendom zijn van Defensie en de facto dus ook niet tot het militair domein behoren. Voor deze zogenaamde 'burgerenclaves' geldt vandaag de bestemming "militair domein" waarbij enkel stedenbouwkundige handelingen in functie van militaire activiteiten toegelaten kunnen worden, zodat de huidige activiteiten strijdig zijn met de gewestplanbestemming. Gezien deze enclaves de facto géén deel uitmaken van het militair domein, is een andere bestemming aangewezen.

Defensie wenst een grondruil op te zetten met de gemeente Zutendaal voor de enclave die eigendom is van de gemeente (zone 3). De zone van het militair domein ten westen van de zone 1 en 2 met de toegangsweg en bebouwing Leutselstraat zou dan bijkomend gedessaffecteerd worden.

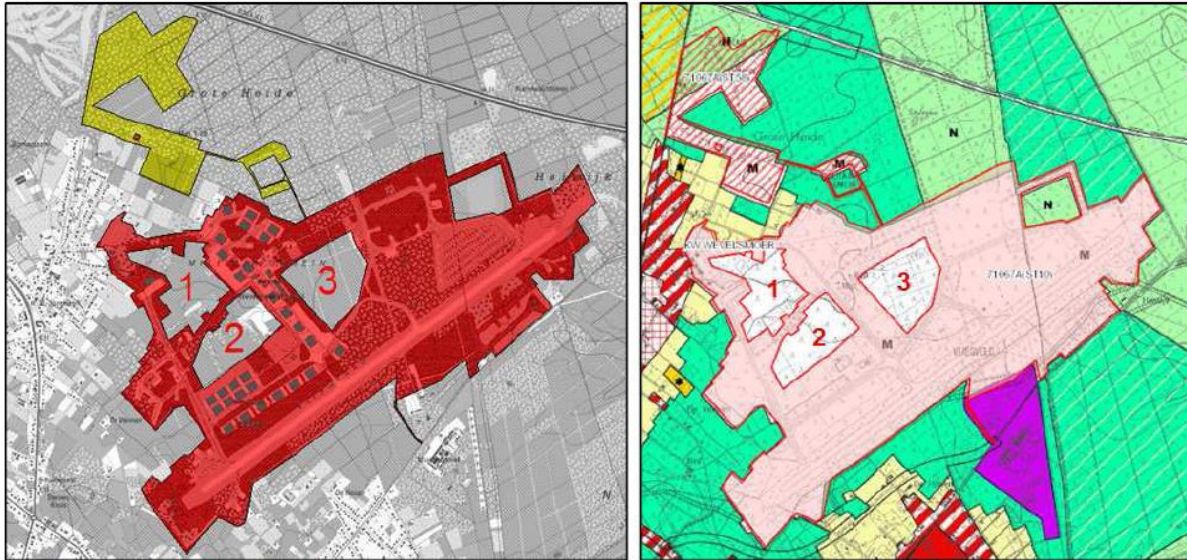
Gemeente Zutendaal onderzoekt de mogelijke invulling van die zone, waarbij het voornemen is om de bestaande verharding en bebouwing te behouden en te herbestemmen naar een zone voor gemeenschapsvoorzieningen in functie van het behoud van in eerste instantie de bestaande activiteiten in deze zone en een herinrichting van het gebied als publieke ruimte. De loodsen van het militair domein in deze zone kennen een gebruik in functie van

¹⁴ http://www.forgottenairfields.com/uploads/airfields/be/limburg/asch_y29/Y-29-2.jpg

recreatie en educatie door een aantal verenigingen (zweefvliegclub, bokscub, vogelclub, jagersvereniging...) en onderwijsinstellingen (rijopleidingen vrachtwagenchauffeur).

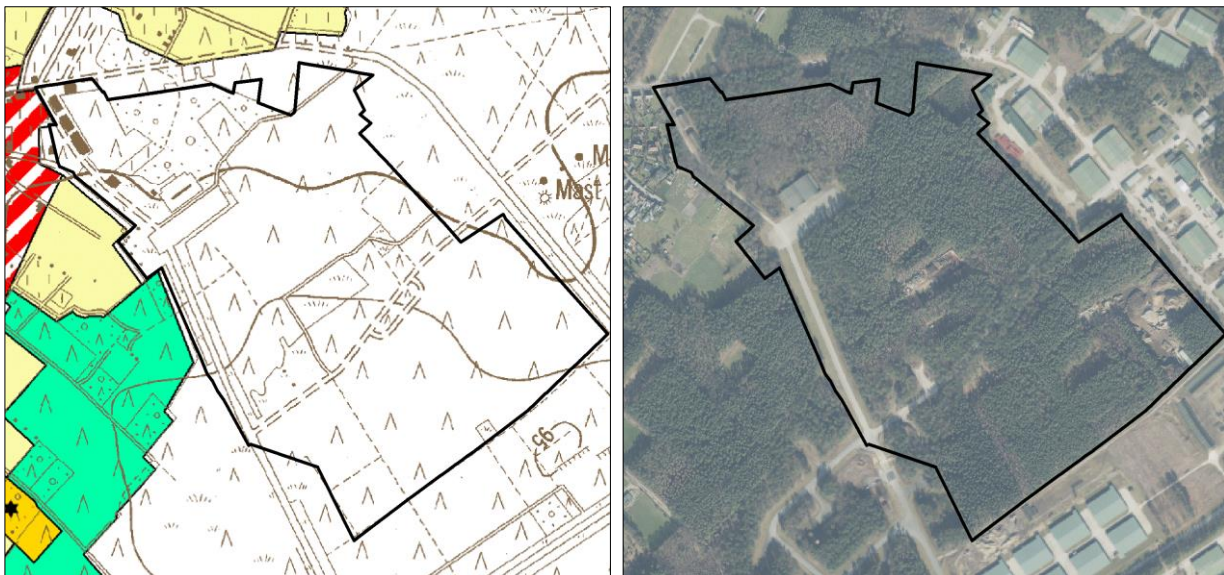
Op de burgerenclaves 1 en 2 bevinden zich drie zonevreemde bedrijven. De activiteiten van de bedrijven hebben betrekking op het sorteren, opslaan, bewerken en afvoeren van afvalstoffen, het opslaan van houtige biomassa en (klein)handel in (brand)hout. Twee bedrijven hebben een milieuvergunning respectievelijk tot 2023 (BVBA Remans Patrick, o.a. opslag en verwerking afvalstoffen) en 2036 (Vandervelden Algemene Bosbouw, o.a. opslag houtige biomassa). Deze bedrijven beschikken echter niet over stedenbouwkundige vergunningen wat de milieuvergunning in regel schorst. Het derde bedrijf (François Muffels, handel in brandhout) voert voor zijn activiteiten in principe geen vergunningsplichtige handelingen uit.

Figuur 6-17. Situering burgerenclaves militair domein Zutendaal.

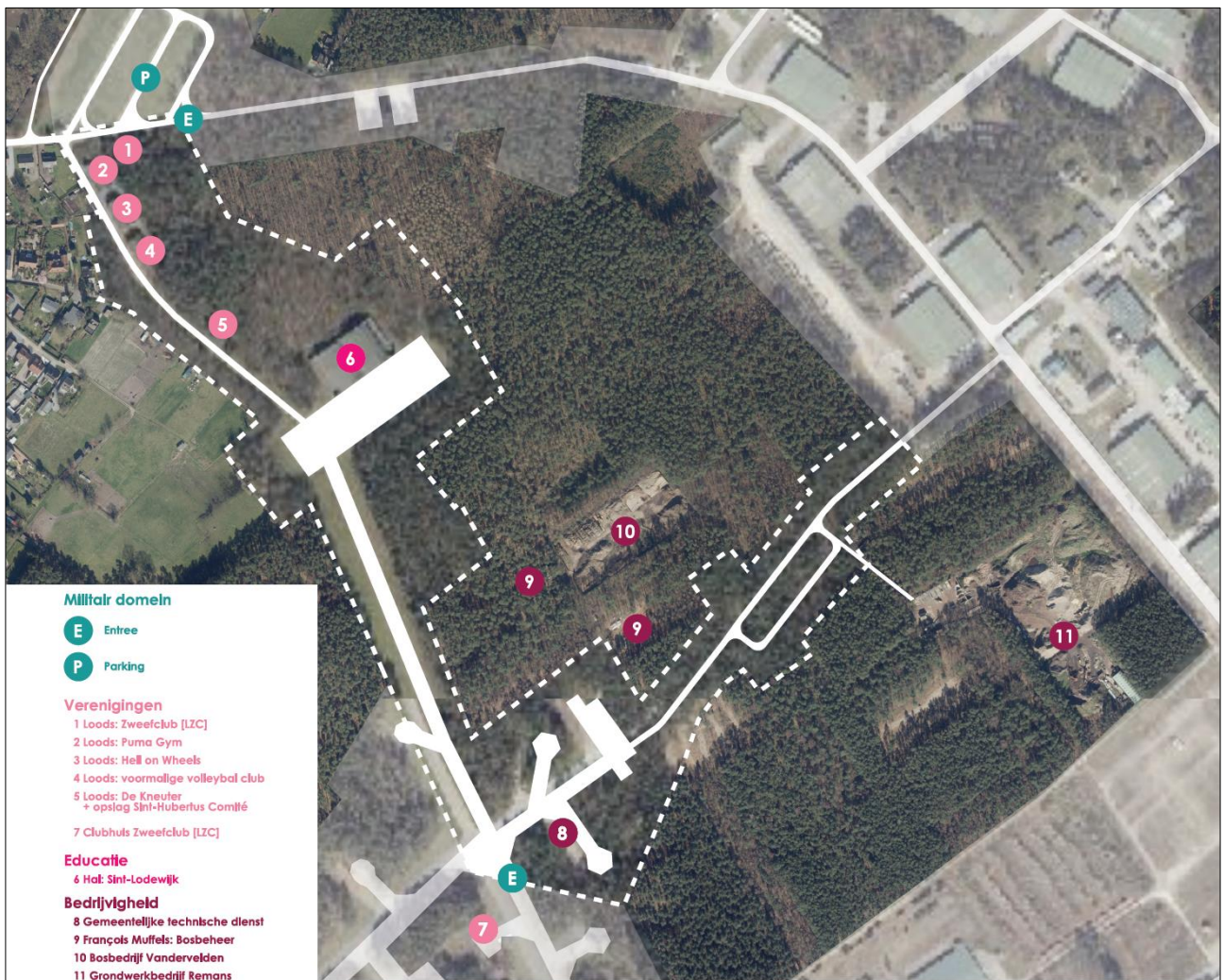
Overzichtplan Kwartier Wevelsmoer (links) / gewestplan (rechts) met de aanduiding van de 3 enclaves. (rood: militair domein – geel/rood gearceerd: te vervreemden militair domein)

Figuur 6-18. Gewestplan en orthofoto (2021) Wevelsmoer

Figuur 6-19. Bestaand gebruik te herbestemmen onderdelen militair domein Kwartier Wevelsmoer (Creosum i.o.v. gemeente Zutendaal, 2021).

6.1.9 Natuurgebied Kikbeek

Dit deelgebied omvat het bestaande natuurgebied ten zuiden van de E314 rond de Kikbeek. Het wordt begrensd door de E314, het recreatiegebied camping Kikmolen, de Weg naar Zutendaal en de Weg naar Heiwick.

Het planvoornemen is om dit gebied in zijn geheel te bestemmen als groot aaneengesloten natuurgebied. Centraal in het gebied is op het gewestplan een zone bestemd als ontginningsgebied met nabestemming natuur. De ontginning is afgewerkt en de nabestemming is van kracht.

Figuur 6-20. Natuurgebied Kikbeek orthofoto (2021)

6.1.10 Natuurgebied Molenberg

In dit gebied werd vanaf 1948 in verschillende fases het 'kinderdorp Molenberg' ontwikkeld. Het centrum was een "kolonie voor verzwakte kinderen", waarbij de nadruk op de gezondheid lag. In 1952 werd een eerste vergroting geregistreerd op het kadaster, met de bouw van een nieuw paviljoen ten zuiden van het hoofdgebouw, en werd de school als kindertehuis benoemd. In 1953, 1955, 1956 en 1968 werden nogmaals nieuwe paviljoenen op het domein geregistreerd. Vanaf 1978 kreeg het zijn naam van "kinderopvangcentrum" later "Centrum Kinderzorg en Gezinsondersteuning Molenberg". Op het gewestplan is dit gebied bestemd als 'gebied voor gemeenschapsvoorzieningen'.

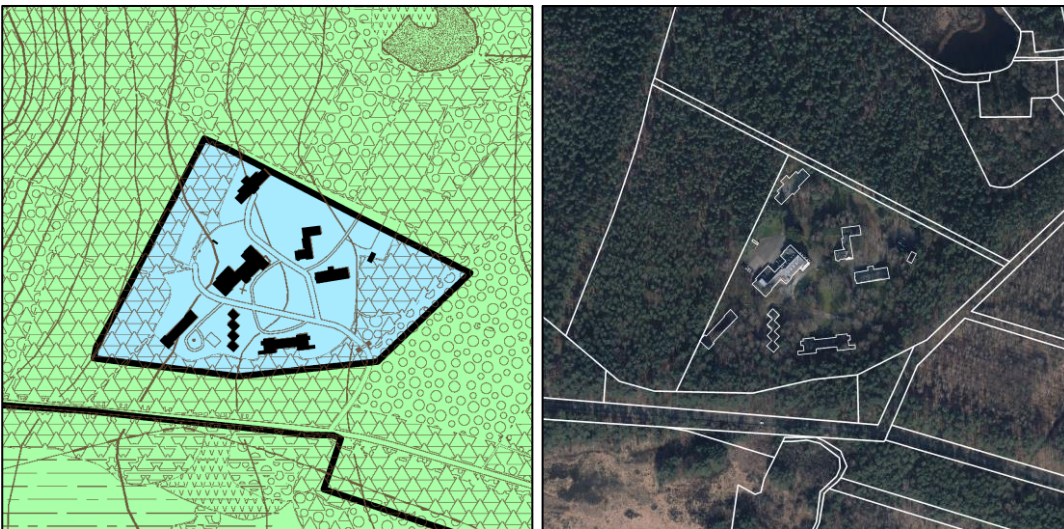
In 2008 werd de site in z'n geheel verworven door het Agentschap voor Natuur en Bos. Bij de verwerving van het gebied door het Agentschap voor Natuur en Bos werd overeengekomen dat de site zou herbestemd worden naar natuurgebied. In 2019 werden alle gebouwen gesloopt in functie van het natuurherstel.

Figuur 6-21. Luchtfoto Molenberg (2012), gesloopt in 2019.

Figuur 6-22. Gewestplan en orthofoto (2014) Molenberg

Figuur 6-23. Orthofoto (2021) Molenberg

6.2 De overwogen alternatieven

De voorgestelde structuurschets van het 'planvoornemen' is een verdere uitwerking en actualisering van de gebiedsgerichte en geïntegreerde ruimtelijke visie op landbouw, natuur en bos die voor de regio Limburgse Kempen en Maasland werd uitgewerkt (zie hoger). Deze gebiedsgerichte en geïntegreerde ruimtelijke visie is het resultaat van een gebiedsgericht overlegproces met lokale besturen en middenveldorganisaties. Binnen dat visievormingsproces zijn de voorschillende (sectorale) voorstellen voor bijkomende natuur- en bosgebieden ter versterking van de natuurlijke structuur (de zgn. 'gewenste natuurlijke structuur' en de 'gewenste bosstructuur') afgewogen ten opzichte van het sectorale voorstel van de gewenste agrarische structuur en is binnen de kwalitatieve en kwantitatieve taakstellingen van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen tot een geïntegreerde visie op regionaal niveau gekomen.

Er worden in deze startnota géén andere planalternatieven geformuleerd of onderzocht. Tenzij uit de adviezen en inspraakreacties over deze startnota valabele te onderzoeken alternatieven of ruimtelijke configuraties aangebracht worden die op een evenwaardige wijze de plandoelstelling m.b.t. het realiseren van de gewenste natuurlijke en agrarische structuur zouden kunnen invullen, zullen er dus geen planalternatieven meer overwogen worden.

7.1 Inleiding

7.1.1 Juridisch kader

De regelgeving inzake planmilieueffectrapportage is opgenomen in titel IV van het DABM (Decreet Algemene Bepalingen Milieubeleid, 5 april 1995 en latere wijzigingen), en bijhorende Besluiten.

Het decreet verplicht dat bepaalde plannen van administratieve overheden van gewestelijk, provinciaal of lokaal niveau worden onderworpen aan een milieueffectenonderzoek, vooraleer zij definitief worden goedgekeurd. Wie een plan met mogelijk aanzienlijke milieueffecten wil opmaken, moet eerst de milieueffecten en de eventuele alternatieven in kaart brengen.

Volgens de geldende regelgeving moet er een plan-MER voor het RUP worden opgemaakt omdat het een plan betreft inzake o.a. ruimtelijke ordening, het geen klein gebied op lokaal niveau of kleine wijziging betreft, aanzienlijke effecten vooraf niet uit te sluiten zijn en dat het plan het kader kan vormen voor de latere vergunning voor projecten uit de bijlagen van het project-m.e.r.-besluit (10 december 2004 en latere wijzigingen):

Het RUP vormt mogelijk het kader voor de toekenning van een vergunning voor projecten opgesomd in bijlage II en III van het project-m.e.r.-besluit. Volgende rubrieken zijn mogelijk van toepassing:

- Bijlage II 1d) eerste bebossing voor zover de oppervlakte 10 ha of meer bedraagt
- Bijlage II 1d) ontbossing met het oog op de omschakeling naar een ander bodemgebruik voor zover de oppervlakte 3 ha of meer bedraagt en voor zover artikel 87 van het Bosdecreet niet van toepassing is
- Bijlage III 1d) eerste bebossing en ontbossing met het oog op omschakeling naar een ander bodemgebruik (projecten die niet in bijlage II zijn opgenomen).

Bij de opmaak van dit RUP zal een plan-MER uitgewerkt worden, waarbij alle mogelijke significante milieueffecten onderzocht worden. Eerst wordt hieronder de algemene methodologie toegelicht. In §8.5 wordt dan meer concreet ingezoomd op de te onderzoeken milieueffecten per discipline in het plan-MER.

7.1.2 Wat is een milieueffectenonderzoek?

De Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening voorziet dat de milieubeoordeling gedurende het volledige planproces aan bod komt. Gezien de plandoelstellingen wordt ervan uitgegaan om een volwaardig plan-MER met alle relevante disciplines uit te werken in de volgende fases.

De milieueffecten van de planingrepen zullen worden onderzocht ten aanzien van de referentiesituatie(s), en dit voor de verschillende relevante disciplines. Dit onderzoek gebeurt door erkende onafhankelijke MER-deskundigen. Indien er negatieve effecten optreden, kunnen de deskundigen milderende maatregelen of monitoring voorstellen.

De planingrepen zijn de wijzigingen die door het plan (kunnen) gebeuren.

De wijzigingen worden bekeken ten opzichte van verschillende referentiesituaties. De referentiesituatie is de toestand van het milieu die als vergelijkingsbasis dient voor het beschrijven en beoordelen van de impact van een plan. De referentiesituatie is dus de toestand van de omgeving in het referentiejaar in afwezigheid van het plan. Als de referentiesituatie in de toekomst ligt, bepalen de autonome en gestuurde ontwikkelingen (beslist beleid) mee hoe die referentiesituatie er uit ziet.

Voor het plan zullen twee referentiesituaties in beschouwing genomen worden:

- De bestaande toestand op het terrein (de feitelijke toestand);
- De planologische toestand (de toestand conform huidige geldende bestemmingen en hun voorschriften).

Alle effecten die optreden, zullen onderzocht en beoordeeld worden ten opzichte van deze referentiesituaties. Er wordt met andere woorden nagegaan wat de effecten van het plan zullen zijn in het referentiejaar in de toekomst, rekening houdend met het reeds besliste beleid dat (onafhankelijk van het plan) op dat ogenblik zal gerealiseerd zijn.

De ontwikkelingsscenario's omvatten geplande ontwikkelingen die nog geen beslist beleid zijn of die nog niet zullen gerealiseerd zijn in het referentiejaar. Voor ontwikkelingsscenario's zal worden nagegaan of de plannen invloed hebben op elkaar, of er effecten van beide plannen zijn die elkaar versterken of verzwakken.

De effecten worden onderzocht voor verschillende milieudisciplines: Mobiliteit, Geluid en trillingen, Lucht, Bodem, Water, Biodiversiteit, Landschap, onroerend erfgoed en archeologie, Mens – ruimtelijke aspecten en Mensgezondheid.

Mogelijke invloeden op het klimaat worden niet behandeld in een afzonderlijke discipline. Indien relevant wordt per discipline een klimaatreflex toegevoegd waarbij de aandacht gaat naar de impact van het plan op het klimaat.

In de scoping wordt nagegaan voor welke disciplines effecten kunnen verwacht worden. Op die manier worden de reikwijdte en het detailniveau voor het onderzoek in het plan-MER vastgelegd door het scopingsproces. Daarbij worden niet enkel de effecten die optreden in het onderzoeksgebied, maar ook de effecten die door het plan op andere plaatsen kunnen optreden, onderzocht.

Het plan-MER zal aangeven welke de leemten in de kennis zijn die tijdens het uitvoeren van het milieueffectenonderzoek werden vastgesteld. Deze leemten kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op de concrete inrichting van het plangebied, maar kunnen ook betrekking hebben op de gebruikte methode en het inzicht in het milieueffectenonderzoek. Het plan-MER zal aangeven hoe met deze leemten is omgegaan en hoe zij kunnen doorwerken in de verdere besluitvorming.

Iedere discipline wordt uitgewerkt door een door de overheid erkende onafhankelijke MER-deskundige. Er wordt eveneens advies gevraagd aan de relevante administraties. De richtlijnboeken fungeren hierbij als leidraad voor de deskundigen, waarbij de methodiek wordt aangepast en afgestemd op het voorliggend plan.

Bij negatieve effecten wordt er door de deskundigen nagegaan of ze kunnen worden vermeden en of er relevante milderende maatregelen kunnen toegepast worden. Dit zijn wijzigingen aan het plan of bijkomende randvoorwaarden zodat de negatieve effecten minder negatief worden.

Sommige maatregelen zijn afhankelijk van of en hoe de effecten zich juist zullen manifesteren. Een aantal milieuaspecten vereisen verdere opvolging of monitoring.

Het plan-MER zal in een discipline-overschrijdende samenvatting aangeven wat de te verwachten gevolgen voor het milieu zijn, en hoe en in welke mate de voorgestelde maatregelen effecten kunnen voorkomen of milderen. De milderende maatregelen zullen eveneens in één overzichtelijke tabel opgelijst worden. Bij de milderende maatregelen zal aangegeven worden hoe deze zullen/kunnen doorwerken.

Het plan-MER zal ook een niet-technische samenvatting bevatten, als een afzonderlijk leesbaar deel, waar de essentie van de overige delen beknopt en correct worden weergegeven.

In functie van een gericht en kwaliteitsvol milieueffectenonderzoek, moet er eerst een scoping uitgevoerd worden, o.b.v. het planvoornemen en de eventuele alternatieven, naar de relevantie van de milieudisciplines en de effectgroepen hierin.

In deze startnota worden de uitgangspunten en de onderzoeksmethodologie (op hoofdlijnen) voorgesteld die gehanteerd zullen worden in het latere milieueffectenonderzoek. Er is een beschrijving opgenomen van:

- Planingrepen
- Referentiesituaties en ontwikkelingsscenario's
- Studiegebied
- Overzicht te verwachten effecten en onderzoeksmethodologie per discipline

Tijdens het verdere planproces kan deze scoping nog bijgestuurd worden waar expliciet nodig. Dit betekent dat bijkomende effectgroepen kunnen onderzocht worden, of effectgroepen niet meer relevant worden geacht voor (verder of gedetailleerder) onderzoek op planniveau. Tevens kan het detail van het onderzoek nog beperkt wijzigen, in functie en op maat van nieuwe inzichten.

7.2 Planingrepen

Ten behoeve van het milieuonderzoek is het handig om de doorgevoerde bestemmingswijzigingen te vertalen naar mogelijke planingrepen, met name tastbare fysieke projecten die mogelijk worden gemaakt én die ook verwacht worden vanuit de plandoelstellingen. In een aantal gevallen is het echter ook mogelijk de gevolgen van een bestemmingswijziging aan een plan-MER te onderwerpen zonder dat er sprake hoeft te zijn van concrete projectingrepen. Zo kan een bestemmingswijziging leiden tot andere luchtkwaliteitsnormen of tot een verandering in de vastgoedwaarde van percelen of gebouwen. Daarnaast zijn er aan aantal andere instrumenten, die gekoppeld aan het GRUP kunnen worden ingezet om bepaalde maatregelen te realiseren. Het kan gaan om stedenbouwkundige verordeningen, convenanten, overeenkomsten, ... Deze kunnen door de overheid worden ingezet om het beleid zodanig te sturen dat de plandoelstellingen maximaal bereikt worden.

Als 'planingrepen' worden beschouwd:

- de ingrepen die door de herbestemmingen van het plan mogelijk/onmogelijk worden;
- de ingrepen (handelingen, constructies, exploitaties of de verderzetting ervan) in de 'omgeving' die door het plan (on)mogelijk worden gemaakt én die voorafgaand aan het plan niet (wel) mogelijk waren.

Het definiëren van planingrepen vereist een denkoefening op projectniveau/realisatieniveau. Immers de effecten volgen altijd uit realisatie, nooit uit het plan an sich.

Voorliggend plan voorziet volgende herbestemmingen:

- herbestemmen van recreatiegebieden, woonuitbreidingsgebieden, industriegebieden, gebieden voor gemeenschapsvoorzieningen, ontginningsgebieden en militaire domeinen naar natuur- of bosgebied in functie van natuurherstel en -ontwikkeling.
- herbestemmen van militair domein naar gebied voor gemeenschapsvoorzieningen in functie van het hergebruik van voormalige militaire infrastructuur voor recreatieve en educatieve activiteiten.

Concreet zullen hierdoor, afhankelijk van de locatie en de gehanteerde referentietoestand, volgende planingrepen mogelijk of onmogelijk worden:

- A. Behoud en verdere ontwikkeling van de natuurwaarden
- B. Het realiseren van de nabestemming natuur in afgewerkte ontginningsgebieden
- C. Stopzetten van ontwikkelingsmogelijkheden voor recreatieve en toeristische accommodatie
- D. Stopzetten van ontwikkelingsmogelijkheden voor industrie en ontwikkeling van natuur of bos
- E. Stopzetten van ontwikkelingsmogelijkheden voor woonuitbreiding
- F. Stopzetten van ontwikkelingsmogelijkheden tot militair domein
- G. Stopzetten en bieden van ontwikkelingsmogelijkheden tot gebieden voor gemeenschapsvoorzieningen
- H. Stopzetten van ontwikkelingsmogelijkheden voor landbouw

Voor een uitgebreide toelichting over het planvoornemen wordt er verwezen naar hoofdstuk 6.

7.3 Referentiesituaties en ontwikkelingsscenario's

7.3.1 Referentiesituaties

Om een correcte vergelijking mogelijk te maken, moet de referentiesituatie op eenzelfde manier gedefinieerd worden als het plan en zijn alternatieven.

Voor het plangebied van dit GRUP zijn zowel de feitelijke referentiesituatie en de planologische referentiesituatie relevant. De bestaande feitelijke toestand en de planologisch (juridische) toestand is beschreven in hoofdstukken 4 en 5.

In de referentiesituatie wordt rekening gehouden met plannen en projecten die zullen hebben plaatsgevonden in het referentiejaar 2022. Er zijn op heden geen essentiële autonome ontwikkelingen gekend die impact zullen hebben op de referentiesituatie.

7.3.2 Ontwikkelingsscenario's

Naast de reeds besliste ontwikkelingen die zullen plaatsgevonden hebben in het referentiejaar, zijn er ook ontwikkelingen die nog niet beslist zijn, maar die, als er wel beslist zou worden deze plannen uit te voeren, mogelijk een interactie zullen hebben met de effecten van dit plan. Deze worden beschouwd als mogelijke ontwikkelingsscenario's. Ze maken geen deel uit van de referentietoestand maar eventuele cumulaties van effecten worden waar relevant bij de disciplines aangehaald.

Op basis van de huidig gekende status worden volgende plannen en projecten als ontwikkelingsscenario beschouwd:

- Spartacus Lijn 2
- Leidingenstraat Antwerpen - Ruhr
- Fietssnelweg Kolenspoor

Meer info over deze plannen en projecten wordt gegeven in de paragrafen 3.1 tot 3.4.

7.4 Waardeschaal en effectbeoordeling

Voor elk effect wordt volgende beoordelingsschaal gehanteerd over de verschillende disciplines heen:

- aanzienlijk negatief (-3)   aanzienlijk positief (+3)
- negatief (-2)   positief (+2)
- beperkt negatief (-1)   beperkt positief (+1)
- geen effect/verwaarloosbaar effect (0)

Hierbij duidt een positieve score op een positief, gewenst effect. Dat kan bv. een verhoging, een ondersteuning of een versterking van de betrokken positieve eigenschap zijn. Een negatieve score wijst op een ongewenst effect. Dat kan bv. gaan om het verdwijnen, een verlaging of een aantasting van een bepaalde positieve eigenschap. Voor elk relevant effect wordt een beoordelingskader geschetst dat zal gebruikt worden bij de bepaling van het significantieniveau.

De beoordelingen voor de individuele effecten kunnen niet samengeteld worden om een globale vergelijking van alternatieven/varianten te maken.

7.5 Te verwachten effecten

De milieubeoordeling heeft tot doel na te gaan welke de mogelijke milieueffecten van het voorgenomen plan zijn en die zo mogelijk te vermijden of te remediëren. In het plan-MER wordt in de eerste plaats gefocust op de milieueffecten die optreden ten gevolge van de realisatie van de nieuwe planologische bestemmingen die voorzien worden in het GRUP. De milieueffecten ten gevolge van werkzaamheden in de aanlegfase worden slechts in aanmerking genomen indien er kans is op permanente effecten.

Voor elk van de planingrepen wordt aangegeven op welke effectgroep zij invloed hebben en wat er relevant is om verder te onderzoeken in het plan-MER. De verder te onderzoeken effecten worden in **vet** aangegeven. De effecten aangeduid met "O" zijn verder te onderzoeken, 'N' betekent niet verder te onderzoeken. 'M' staat voor mogelijks verder te onderzoeken: de scoping is afhankelijk van nog niet gekende feiten zoals bv. onderzoek in een andere effectgroep.

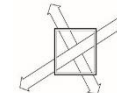
IN HET PLANGEBIED

NAAR EN VAN OMGEVING

OP NETWERKEN

BODEM					
Structuur- en profielwijziging	De plandoelstellingen natuur en bos leiden niet tot structuur- en profielwijziging	N			
Wijziging bodemgebruik en bodemgeschiktheid	De plandoelstellingen natuur en bos leiden tot een beperkte wijziging in bodemgebruik en geen bijkomende verharding	N			
Wijziging bodemstabiliteit (incl. erosie en grondverschuiving)	De plandoelstellingen leiden niet tot een wijziging in bodemstabiliteit.	N	De plandoelstellingen leiden niet tot een wijziging in bodemstabiliteit.	N	
Aantasting bodemhygiëne / Wijziging bodemkwaliteit	Door de bestemmingswijzigingen naar natuur en bos ontstaan er mogelijks positieve effecten op bodemkwaliteit	M	Door de bestemmingswijzigingen naar natuur en bos ontstaan er mogelijks positieve effecten op bodemkwaliteit	M	
Wijziging bodemvochtregime	Het plan heeft lokaal heel beperkte effecten op de grondwaterstand door het wegnemen van verhardingen	N			
WATER					
Wijziging afvoergedrag en kwantiteit oppervlaktewater	Op enkele kleine lokale depressies na is het plangebied niet overstromingsgevoelig. Vermits er wordt geen grote bijkomende verhardingen worden voorzien heeft het plan geen impact op het overstromingsregime binnen het plangebied. Het plan voorziet onder meer bijkomende bebossing. Dit kan leiden tot een toename in zowel evapotranspiratie als infiltratie, en dus een afname van de afvoercomponent. Gezien het ook in de huidige situatie geringe belang van deze component wordt geen effect verwacht op het afvoergedrag van de waterlopen binnen het plangebied, die sowieso slechts in zeer beperkte mate voorkomen. Op het debiet van beken die ontspringen in (grondwatergevoede) plassen binnen het plangebied (met name de Kikbeek) wordt evenmin een effect verwacht.	N	Een aantal beekvalleien en droge thalwegs stroomafwaarts van het plangebied zijn overstromingsgevoelig. Er wordt binnen het plangebied echter geen grote bijkomende verharding voorzien. Het plan heeft dus geen impact op het overstromingsregime van gebieden buiten het plangebied. Het plan voorziet onder meer bijkomende bebossing. Dit kan leiden tot een toename in zowel evapotranspiratie als infiltratie, en dus een afname van de afvoercomponent. Gezien het ook in de huidige situatie geringe belang van deze component wordt geen effect verwacht op het afvoergedrag van de waterlopen stroomafwaarts van het plangebied. Op het debiet van beken die ontspringen in (grondwatergevoede) plassen binnen het plangebied of die ter hoogte van de steilrand worden gevoed door grondwater wordt evenmin een effect verwacht.	N	
Wijziging structuurkwaliteit oppervlaktewater	De beperkt aanwezige waterlopen binnen het plangebied worden niet beïnvloed door het plan. Het plan heeft dus geen impact op de structuurkwaliteit van dewaterlopen	N			

Wijziging oppervlaktewaterkwaliteit	Door de bestemmingswijzigingen naar natuur en bos ontstaan er mogelijk positieve effecten op waterkwaliteit. Op het terrein komt de feitelijke toestand echter voor een groot deel al overeen met de beoogde bestemming. Een eventueel positief effect op de waterkwaliteit zal dus beperkt zijn. Het grootste potentieel positieve effect in termen van milieukwaliteit is de omzetting van het terrein "Op de Berg" van industrieterrein naar bosgebied. In de feiten zal dit in het referentiejaar echter nog niet tot enige wijziging in bodemgebruik geleid hebben. Bovendien is de relatie met oppervlaktewater op deze locatie zeer beperkt. Eventuele wijzigingen in grondwaterkwaliteit kunnen doorwerken in de waterkwaliteit van de grondwatergevoede beken binnen het plangebied.	M	Aangezien geen betekenisvolle impact verwacht wordt op de kwaliteit van het oppervlaktewater binnen het plangebied zal de kwaliteit van het oppervlaktewater stroomafwaarts van het plangebied evenmin beïnvloed worden door het plan. Eventuele wijzigingen in grondwaterkwaliteit kunnen doorwerken in de waterkwaliteit van de grondwatergevoede beken buiten het plangebied, maar dit effect wordt als verwaarloosbaar beschouwd.	N		
Wijziging grondwaterkwantiteit	De plandoelstellingen natuur en bos leiden slechts tot beperkte wijzigingen in de grondwaterkwantiteit	N				
Wijziging grondwaterkwaliteit	Positieve effecten op de bodemkwaliteit (ten gevolge van de bestemmingswijzigingen naar natuur en bos) kunnen ook een positieve impact op de grondwaterkwaliteit met zich meebrengen.	M				
LUCHT						
Emissies			Door de bestemmingswijzigingen naar natuur en bos ontstaan er positieve effecten op luchtkwaliteit. Op het terrein komt de feitelijke toestand echter voor een groot deel al overeen met de beoogde bestemming. Een eventueel positief effect zal bijgevolg beperkt zijn.	N	Door de bestemmingswijzigingen naar natuur en bos ontstaan er positieve effecten op luchtkwaliteit. Op het terrein komt de feitelijke toestand echter voor een groot deel al overeen met de beoogde bestemming. Een eventueel positief effect zal bijgevolg beperkt zijn.	N
Geur			De planingrepen leiden niet tot geurhinder naar de omgeving	N		
GELUID/TRILLINGEN						
Geluidsemissie			Door de bestemmingswijzigingen naar natuur en bos ontstaan er positieve effecten op de geluidskwaliteit. Op het terrein komt de feitelijke toestand echter voor een groot deel al overeen met de beoogde bestemming. Een eventueel positief effect zal bijgevolg beperkt zijn.	N	Door de bestemmingswijzigingen naar natuur en bos ontstaan er positieve effecten op de geluidskwaliteit. Op het terrein komt de feitelijke toestand echter voor een groot deel al overeen met de beoogde bestemming. Een eventueel positief effect zal bijgevolg beperkt zijn.	N
Trillingen			Eventuele verstoring m.b.t. trillingen door activiteiten in het plangebied en gegenereerd verkeer zullen verminderen door de geplande planingrepen bos en natuur	N		
BIODIVERSITEIT						
Ecotooverlies en -creatie	Creatie van habitats door bebossing of andere natuur worden mogelijk dankzij de planingrepen	O				
Versnippering					De plandoelstelling van het oplossen van enclaves en anomalieën verbeteren de connectiviteit in het natuurlijk netwerk	O

Eutrofiëring en verzuring	Het herbestemmen van industrie en landbouw naar natuur en bos vermindert de toevoer van voedingsstoffen via lucht en bodem/water, welke kunnen leiden tot eutrofiëring en verzuring De overmatige aanwezigheid van voedingsstoffen kan een belemmering vormen voor natuurontwikkeling.	M	Het herbestemmen van industrie en landbouw naar natuur en bos vermindert de toevoer van voedingsstoffen via lucht en bodem/water, welke kunnen leiden tot eutrofiëring en verzuring	M		
Wijziging van de ecohydrologie	Er worden geen wijzigingen aan grondwaterniveaus verwacht met impact op grondwaterafhankelijke vegetatie binnen en rond het plangebied of wijzigingen aan de kenmerken van waterlopen (bv. stroomsnelheden, overstromingsregime)	N	er worden geen wijzigingen verwacht in afvoergedrag richting de waterlopen	N		
Verontreiniging	Het herbestemmen van industrie naar natuur en bos vermindert het risico's op verontreiniging. De aanwezigheid van verontreinigingen kan een belemmering vormen voor natuurontwikkeling.	M	Het herbestemmen van industrie naar natuur en bos vermindert het risico's op verontreiniging.	M		
Verstoring	Door de bestemmingswijzigingen naar natuur en bos ontstaan er positieve effecten op vlak van geluidsklimaat. Op het terrein komt de feitelijke toestand echter voor een groot deel al overeen met de beoogde bestemming. Het grootste potentieel positieve effect in termen van geluidskwaliteit is de omzetting van het terrein "Op de Berg" van industrieterrein naar bosgebied. Deze positieve effecten kunnen leiden tot een vermindering van de verstoring van fauna.	O	Door de bestemmingswijzigingen naar natuur en bos ontstaan er positieve effecten op vlak van geluidsklimaat. Op het terrein komt de feitelijke toestand echter voor een groot deel al overeen met de beoogde bestemming. Het grootste potentieel positieve effect in termen van geluidskwaliteit is de omzetting van het terrein "Op de Berg" van industrieterrein naar bosgebied. Deze positieve effecten kunnen leiden tot een vermindering van de verstoring van fauna.	O		
LANDSCHAP, ERFGOED EN ARCHEOLOGIE						
Structuur- en relatiewijzigingen					De planingrepen voorzien wijziging van diverse bestemmingen naar natuur en bos. De impact op de landschappelijke structuur wordt onderzocht	O
Wijziging erfgoedwaarde – landschappelijk erfgoed	Delen van het plangebied zijn aangeduid als landschapsatlasrelict.	M				
Wijziging erfgoedwaarde – bouwkundig erfgoed	Er zijn geen effecten te verwachten op het bouwkundig erfgoed in het plangebied.	N				
Wijziging erfgoedwaarde – archeologisch erfgoed	De planingrepen gaan niet gepaard met grootschalige graafwerken of noemenswaardige wijzigingen in de grondwaterstand. Er is bijgevolg geen impact te verwachten op het archeologisch erfgoed.	N				
Wijziging perceptieve kenmerken			De herinrichting van het plangebied zal een beperkte impact hebben op de visuele kwaliteit van het gebied.	M		
MENS						
Ruimtelijke structuur en wisselwerking met de ruimtelijke context					Het plan voorziet beperkte wijzigingen aan de ruimtelijke structuur en de relatie tot de aangrenzende ruimtelijke structuren	O
Ruimtegebruik en gebruikskwaliteit	Het plan voorziet een wijziging aan diverse ruimtegebruiksfuncties en de bijhorende gebruikskwaliteit.	O	Het plan voorziet een wijziging aan diverse ruimtegebruiksfuncties wat ook een invloed kan hebben op de gebruikskwaliteit van de onmiddellijke omgeving	O		

Ruimtebeleving	De wijzigingen van het ruimtegebruik kunnen een impact hebben op de ruimtebeleving van het gebied. g	O	De wijzigingen van het ruimtegebruik kunnen een impact hebben op de ruimtebeleving vanuit de omgeving	O	
Functioneren verkeerssystemen – netwerk en verkeersgeneratie	Door de omzetting van recreatie en industrie naar (na)bestemming natuur en bos is er (op lange termijn) een afname van de verkeersgeneratie en ontsluiting. Dit leidt niet tot veranderingen in het functioneren van verkeerssystemen	N			Door de omzetting van recreatie en industrie naar (na)bestemming natuur en bos is er (op lange termijn) een veranderende verkeersgeneratie en ontsluiting. Dit leidt niet tot veranderingen in het functioneren van verkeerssystemen
Verkeersleefbaarheid					Het plan kan op lange termijn leiden tot een kleinere verkeersgeneratie (schrappen industriegebied e.d.) wat op zijn beurt de verkeersleefbaarheid kan doen toenemen. Eventuele effecten zullen erg lokaal zijn en positief.
Gezondheidsimpact tgv luchtverontreiniging			Er worden in de discipline lucht geen relevante wijzigingen mbt luchtklimaat verwacht.	N	
Gezondheidsimpact tgv geluidshinder			Er worden in de discipline geluid geen relevante wijzigingen mbt het geluidsklimaat verwacht.	N	
Gezondheidsimpact tgv overige vormen van hinder	Er zijn geen elementen in het plan die aanleiding geven tot andere vormen van hinder (geurhinder, lichthinder, schaduw, wind ...)	N	Er zijn geen elementen in het plan die aanleiding geven tot andere vormen van hinder (geurhinder, lichthinder, schaduw, wind ...)	N	
Psychosomatische impact / Sociaal veiligheidsgevoel	Bijkomend contact met natuur en bos leiden tot positieve effecten	N			
Externe veiligheid - risico installaties	De planingrepen leiden mogelijks tot interferentie met de aanwezige hoogspanningsleidingen	O	De planingrepen leiden mogelijks tot interferentie met de hoogspanningsleidingen	O	

7.6 Overzicht te onderzoeken disciplines en effectgroepen

7.6.1 Studiegebied

Het studiegebied is het gebied waarbinnen zich mogelijk effecten kunnen voordoen. Dit omvat minstens het plangebied, maar kan ook groter zijn, afhankelijk van de lokalisatie en de invloedssfeer van de te verwachten effecten. Voor de volgende disciplines is het studiegebied ruimer dan het plangebied:

- Bodem en Water: het studiegebied omvat het grondwater- en oppervlaktewatersysteem waar een invloed op verwacht kan worden.
- Biodiversiteit: het studiegebied omvat de omliggende groene zones die in 'verbinding' staan met het plangebied.
- Landschap, bouwkundige erfgoed en archeologie. Het studiegebied omvat de gebieden waarmee een functionele, structurele of visuele samenhang bestaat.
- Mens – Ruimtelijke aspecten: het studiegebied voor de wisselwerking met de ruimtelijke context omvat de relevante structurerende elementen in de omgeving. Het studiegebied met betrekking tot de gebruikskwaliteit omvat het plangebied en de directe omgeving.

7.6.2 Relevante effectgroepen Bodem

Methodiek grondig onderzoek referentiesituatie

Voor de discipline Bodem kan voor het plangebied de huidige toestand als referentiesituatie 1 worden beschouwd. In referentiesituatie 2 gaan we uit van de invulling van het plangebied conform de huidige juridische bestemming en wordt bekeken voor welke kenmerken van de bodem dit relevante wijzigingen kan inhouden.

Voor het beschrijven van de referentiesituatie (bodemgesteldheid, bodemkwaliteit, geologie...) zal gebruik gemaakt worden van onder andere:

- Digitaal Terrein Model II van het Nationaal Geografisch Instituut;
- Bodemkaart van België voor de beschrijving van de bodemtypes;
- Geologische kaart van België;
- Databank Ondergrond Vlaanderen (<http://dov.vlaanderen.be>), waar informatie omtrent boringen, sonderingen, peilputten en/of grondwaterwinningen wordt geraadpleegd;
- Topografische kaarten en orthofoto's om het huidige bodemgebruik in het plangebied na te gaan;
- OVAM-databank en geoloket met locatie van uitgevoerde bodemonderzoeken en informatie met betrekking tot percelen opgenomen in het register van verontreinigde gronden.

Methodiek effectvoorspelling en -beoordeling

De volgende effectgroep wordt als relevant beschouwd voor verder onderzoek, zoals aangegeven in de scopingstabel in hoofdstuk 7.5.

Aantasting bodemhygiëne / wijziging bodemkwaliteit: er zal onderzocht worden wat de impact is van het plan op de bodemkwaliteit van het plangebied. In het MER zal ook verwezen worden naar specifieke regelgeving en richtlijnen in verband met overdracht van gronden en grondverzet. Het stopzetten van ontwikkelingsmogelijkheden voor industriële activiteiten en landbouw kan een invloed hebben op de milieuhygiënische kwaliteit van de bodem.

Effecten	Criterium	Methodiek	Toetsingskader
Bodemkwaliteit	Interferentie met verontreinigde locaties met risico op (verspreiding van) (water-) bodemverontreiniging. Toe- of afname van verontreinigingsbronnen.	Kwalitatieve bespreking en situering op kaart.	Bodemkwaliteits-normen (Vlarem, Vlarebo, EU richtlijnen, buurlanden)

7.6.3 Relevante effectgroepen Water

Methodiek grondig onderzoek referentiesituatie

Voor de discipline Water kan voor het plangebied de huidige toestand als referentiesituatie 1 worden beschouwd. We verwachten op korte termijn immers geen autonome of gestuurde evoluties die de situatie in het referentiejaar fundamenteel zouden kunnen beïnvloeden. In referentiesituatie 2 gaan we uit van de invulling van het plangebied conform de huidige juridische bestemming en wordt bekeken voor welke kenmerken van het watersysteem het plan relevante wijzigingen kan inhouden. In § 5.2 werd reeds een eerste beschrijving gegeven van de referentiesituatie voor de discipline Water (oppervlaktewater resp. grondwater). In het MER zelf zal deze beschrijving, voor zover relevant voor de effectbeoordeling, verder uitgediept worden.

Voor het verkrijgen van inzicht in het watersysteem wordt gebruik gemaakt van gegevens uit officiële databanken en daarvan afgeleid kaartmateriaal, eventuele voorstudies opgemaakt in het kader van voorliggend plan, relevante studies met betrekking tot delen van het plangebied (o.a. MER-rapporten voor de ontginningen in het gebied, studiewerk in kader van complex project "Op de Berg"), algemene literatuur en een terreinbezoek. Relevante informatiebronnen (die grotendeels ook reeds geraapleegd werden bij de beschrijving in § 5.2) zijn:

- VHA (Vlaamse Hydrografische Atlas met informatie over de algemene karakteristieken van de waterlopen en de categorisering, over de structuurkenmerken en ecologische waarde);
- DOV (Databank Ondergrond Vlaanderen met informatie over grondwaterwinningen, grondwaterstanden, hydrogeologische opbouw);
- Grondwaterkwetsbaarheidskaart Vlaanderen;
- Overstromingskaarten (ROG, NOG), watertoetsloket;
- Klimaatportaal (<https://klimaat.vmm.be>)
- www.waterinfo.be/overstromingsrichtlijn);
- Beheerplannen voor de Vlaamse delen van de stroomgebiedsdistricten Schelde en Maas en bijhorende bekenspecifieke delen en grondwatersysteemspecifieke delen; fiches van de toestandsbeoordeling van de oppervlaktewaterlichamen volgens SGBP II en III
- Geoloket stroomgebiedbeheerplannen (<https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/geoloket/geoloket-stroomgebiedbeheerplannen/>)
- VMM waterkwaliteitsdatabank;
- Zoneringsplannen (VMM);
- Bestaande studies cf supra.

Op basis van deze informatie wordt een beschrijving gegeven van de hydrogeologie, grondwaterkwaliteit, hydrografie, afwatering van het gebied, overstromingsgevoeligheid, afvalwaterbehandeling en oppervlaktewaterkwaliteit. De beschrijving zal ook aandacht hebben voor de ecologische en chemische toestand van de relevante oppervlaktewaterlichamen en voor de chemische en kwantitatieve toestand van de relevante grondwaterlichamen.

Methodiek effectvoorspelling en -beoordeling

De volgende effectgroepen worden als relevant beschouwd voor verder onderzoek, zoals aangegeven in de scopingstabel in hoofdstuk 7.5:

- **Oppervlaktewaterkwaliteit:** De bestemmingswijzigingen naar natuur en bos kunnen een positief effect hebben op de waterkwaliteit. Dit effect zal vermoedelijk beperkt zijn, aangezien de beoogde toestand al voor een aanzienlijk deel gerealiseerd is. Op basis van de (beperkt) beschikbare gegevens blijkt trouwens dat de kwaliteit van het oppervlaktewater binnen het plangebied in de huidige situatie al goed is. Het grootste potentieel positieve effect in termen van milieukwaliteit, zij het pas op langere termijn, is te verwachten van de omzetting van het terrein "Op de Berg" van industrieterrein naar bosgebied. Ook de uitdoving van de grind- en zandwinning binnen het plangebied heeft potentieel een (beperkt) positief effect. Eventuele positieve effecten op de grondwaterkwaliteit (zie volgende punt) kunnen ook een (beperkt) positief effect hebben op grondwatergevoede oppervlaktewaterlichamen binnen het plangebied en erbuiten.
- **Grondwaterkwaliteit:** Positieve effecten op de bodemkwaliteit (ten gevolge van de bestemmingswijzigingen naar natuur en bos) kunnen ook een positieve impact op de grondwaterkwaliteit met zich meebrengen. Het belangrijkste positieve effect is hier te verwachten van de (geleidelijke) uitdoving van het industrieterrein "Op de Berg" die de consequentie is van de omzetting tot bosgebied.

De geplande situatie wordt beschreven en beoordeeld op basis van een kwalitatieve evaluatie. In de mate dat vanuit andere studies (bv. m.b.t. de ontginningen) grondwatermodellen of andere watergerelateerde modellen beschikbaar

zijn kunnen via een interpretatie van de gepubliceerde resultaten van die modellen mogelijk voor bepaalde aspecten ook benaderende kwantitatieve uitspraken gedaan worden.

Effecten	Criterium	Methodiek	Toetsingskader
Oppervlaktewaterkwaliteit	Verwachte wijziging in de (ecologische en eventueel chemische) waterkwaliteit van waterlopen als gevolg van wijzigingen in bodemgebruik	Kwalitatieve bespreking. Bespreking houdt rekening met (aangenomen) afname van verontreinigingsbronnen en met de oppervlaktewaterkwaliteit in de referentiesituatie. Expert judgment	Goede ecologische toestand of goed ecologisch potentieel voor de betrokken waterlopen.
Grondwaterkwaliteit	Verwachte wijziging grondwaterkwaliteit als gevolg van wijzigingen in bodemgebruik en bodemkwaliteit	Kwalitatieve bespreking op basis van aannames met betrekking tot afname van verontreinigingsbronnen en rekening houdend met de huidige grondwaterkwaliteit. Expert judgment	Goede chemische toestand van het grondwaterlichaam

Als onderdeel van de discipline Water zal ook een klimaatreflex opgenomen worden. Die zal rekening houden met enerzijds evoluties in het neerslagoverschot/-tekort en anderzijds een mogelijk toegenomen frequentie van piekbuien. De mate waarin deze evoluties de expressie van de hierboven beschreven effecten wijzigt zal kwalitatief besproken worden.

7.6.4 Relevante effectgroepen Biodiversiteit

Methodiek grondig onderzoek referentiesituatie

De rapportering over de referentiesituatie wordt maximaal gericht op die kenmerken van het biotisch milieu waarvoor een wijziging verwacht wordt. Binnen deze discipline zullen voor het studiegebied de feitelijke en planologische referentiesituatie besproken en geëvalueerd worden. Hiertoe worden volgende elementen besproken:

- Globale ecologische structuur van het studiegebied, met specifieke aandacht voor de ecotopen van de door het plan beïnvloede biologisch waardevolle gebieden;
- Beoordeling van de aanwezige natuurwaarden naar kwetsbaarheid. Er kan een evaluatie gemaakt worden van de waarde en de kwetsbaarheid van de aanwezige natuur aan de hand van:
  - Zeldzaamheid en diversiteit van de voorkomende soorten;
  - gevoeligheden voor standplaatswijzigingen;
  - grond- en oppervlaktewaterafhankelijkheid van de aanwezige vegetatie;
  - verstoringgevoeligheid van fauna;
  - graad van menselijke beïnvloeding op de ecotopen (natuurlijkheid);
  - mogelijkheden tot vervanging, et cetera.

Hiertoe wordt onder meer gebruik gemaakt van bestaand kaartmateriaal zoals bijvoorbeeld de Biologische Waarderingskaart en de kwetsbaarheidskaarten (bijvoorbeeld vermessing en verzuring). Deze kwetsbaarheidskaarten zijn in de eerste plaats signaalkaarten. Ze geven ruimtelijk aan waar door een ingreep mogelijk negatieve effecten te verwachten zijn. Daarnaast worden ook de vrij beschikbare verspreidingsgegevens geraadpleegd (zoals www.waarnemingen.be) en desgevallend aangevuld met observaties tijdens de terreinbezoeken.

Het plangebied overlapt met speciale beschermingszones en VEN-gebieden. Bij de bespreking van de referentiesituatie zal in het bijzonder op deze gebieden gefocust worden. Hiertoe wordt onder andere gebruik gemaakt van de habitatkaart en zoekzonekaart voor de instandhoudingsdoelstellingen. Daarnaast wordt informatie verworven uit het IHD-rapport, Natura 2000-managementplan, het natuurrichtplan, soortenbeschermingsprogramma's, etc. Het voorliggend plan zou een opwaardering van het natuurgebied en het groenblauwe netwerk met zich meebrengen, waar aandacht aan gegeven zal worden in de effectbeschrijving en -beoordeling.

Methodiek effectvoorspelling en -beoordeling

De volgende effectgroepen worden als relevant beschouwd voor verder onderzoek, zoals aangegeven in de scopingtabel in hoofdstuk 7.5.

- **Ecotoopverlies en -creatie (ruimtebeslag):** er zal nagegaan worden wat de impact van het plan is op het voorkomen van ecotopen binnen het plangebied. Het natuurherstel en de natuurontwikkeling die voorzien is in het kader van voorligend plan en het stopzetten van tal van ontwikkelingsmogelijkheden voor o.a. industrie en militaire domeinen creëert mogelijkheden voor nieuwe biotopen en habitats en/of het verbeteren van de kwaliteit van bestaande biotopen en habitats.
- **Versnippering:** er zal nagegaan worden wat de impact is van het plan op de migratie van plant- en diersoorten. Het oplossen van enclaves en anomalieën kan aanleiding geven tot een verhoogde connectiviteit voor zowel fauna- als florasoorten.
- **Verstoring:** een wijziging in het bodemgebruik zal een impact hebben op de geluidemissies en andere bronnen van verstoring ten aanzien van de biodiversiteit. Hierdoor neemt de kwaliteit van het leefgebied voor fauna lokaal toe.

De volgende effectgroepen worden mogelijks verder onderzocht:

- **Eutrofiëring en verzuring:** door het herbestemmen van industrie en landbouw naar natuur en bos vermindert de toevoer van voedingsstoffen via lucht en bodem/water naar de omliggende natuurgebieden, welke kunnen leiden tot eutrofiëring en verzuring. Ook op de locaties zelf die omgevormd worden, kunnen de aanwezige abiotische kenmerken een impact hebben op de tot doel gestelde vegetaties. Op basis van de resultaten van de disciplines bodem, water en lucht wordt, indien relevant, de mogelijke impact op de biodiversiteit onderzocht.
- **Verontreiniging:** door het herbestemmen van industrie naar natuur en bos vermindert het risico op verontreinigingen via bodem/water ter hoogte van de omliggende natuurgebieden. Ook op de locaties zelf die omgevormd worden, kunnen de aanwezige verontreinigingen een impact hebben op de tot doel gestelde vegetaties. Op basis van de resultaten van de disciplines bodem en water wordt, indien relevant, de mogelijke impact op de biodiversiteit onderzocht.

Effecten	Criterium	Methodiek	Toetsingskader
Ruimtebeslag	Oppervlakte waardevol gebied (voor fauna en/of flora) dat zal verdwijnen of gecreëerd worden.	GIS-analyse, terreinbezoek, oppervlakte waardevolle biotooptypes die rechtstreeks dreigen aangetast te worden ten gevolge van het plan of die gecreëerd worden dankzij het plan.	Beschermde vegetaties en soorten; biologisch waardevolle vegetaties Expert judgement
Versnippering	Toe- of afname van barrièrewerking. Impact inkrimping/uitbreiding migratie-, foerageer- en broedgebieden.	Kwalitatieve evaluatie van bijkomende migratiekelpunten of herstel van migratiemogelijkheden (ontsnippering).	Beschermde vegetaties en soorten; biologisch waardevolle vegetaties Expert judgement
Eutrofiëring, verzuring	Wijziging geschiktheid standplaatscondities door wijziging in eutrofiëring en verzuring ten gevolge van wijziging in bodem, grond- of oppervlaktewaterkwaliteit	Kwalitatieve evaluatie van de (wijziging in) ecologische kwaliteit o.b.v. wijziging bodem-, grond- en oppervlaktewaterkwaliteit (input discipline bodem en water) en aanwezigheid kwetsbare vegetatie en soorten	Beschermde vegetaties en soorten; biologisch waardevolle vegetaties Expert judgement
	Wijziging geschiktheid standplaatscondities door wijziging in eutrofiëring en verzuring ten gevolge van wijziging in atmosferische depositie (als gevolg van ontginningen en landbouwactiviteiten)	Kwalitatieve evaluatie van de (wijziging in) ecologische kwaliteit o.b.v. wijziging vermestende en verzurende deposities (input discipline lucht) en aanwezigheid kwetsbare vegetatie en soorten	Beschermde vegetaties en soorten; biologisch waardevolle vegetaties Expert judgement
Verontreiniging	Wijziging geschiktheid standplaatscondities door wijziging bodem- of grondwaterkwaliteit.	Evaluatie van de (wijziging in) ecologische kwaliteit o.b.v. wijziging bodem- en grondwaterkwaliteit (input discipline bodem en water) en (potentieel) aanwezigheid kwetsbare vegetatie en soorten	Beschermde vegetaties en soorten; biologisch waardevolle vegetaties Expert judgement
Verstoring	Toe- of afname van verstoring	Evaluatie van bijkomende of afnemende verstoringsbronnen (input discipline geluid)	Expert judgement

Passende beoordeling

Het plangebied is deels gelegen in het Habitatrichtlijngebied “BE2200035 Mechelse Heide en de Vallei van de Ziepbeek” en het gelijknamige Vogelrichtlijngebied “BE2200727 Mechelse Heide en de Vallei van de Ziepbeek”. Volgens Art. 36ter van het Natuurdecreet mag de overheid geen vergunningsplichtige activiteit toestaan die een betekenisvolle aantasting van een speciale beschermingszone kan veroorzaken. Het plan betreft het stopzetten van verschillende activiteiten en ontwikkelingsmogelijkheden in functie van het behoud en verdere ontwikkeling van de aanwezige natuurwaarden. In welke mate het plan bijdraagt aan de instandhoudingsdoelstellingen van de habitats en soorten waarvoor de betrokken speciale beschermingszone werden afgebakend, zal onderzocht worden in een passende beoordeling.

In de Passende Beoordeling wordt voor de betrokken speciale beschermingszone een overzicht gegeven van de habitattypes en soorten waarvoor deze aangemeld werd. Ook de algemene project- en gebiedsgegevens worden toegelicht. Verder worden de elementen met een mogelijke impact op de speciale beschermingszone beoordeeld. Op basis van deze beoordeling worden de eventueel noodzakelijke milderende maatregelen besproken. Tenslotte wordt in een conclusie beschreven of de effecten op de speciale beschermingszone al dan niet van die aard zijn dat de betreffende instandhoudingsdoelstellingen in het gedrang zouden kunnen komen.

Verscherpte natuurtoets

Het plangebied is deels gelegen in het VEN-gebied nr. 401 “De Hoge Kempen”. Art. 26bis van het Natuurdecreet bepaalt dat een overheid geen vergunning of toestemming mag verlenen voor een activiteit die onvermijdbare en onherstelbare schade aan de natuur in het afgebakend VEN-gebied kan veroorzaken. Onvermijdbare schade is de schade die men hoe dan ook zal veroorzaken, op welke wijze men de activiteit ook uitvoert. Schade is onherstelbaar indien ze op de plaats van beschadiging niet meer kan worden hersteld met kwantitatief en kwalitatief gelijkaardige habitat als deze die er voor de beschadiging aanwezig was.

De VEN-toets kan men omschrijven als een “verscherpte natuurtoets” (strenger ten opzichte van de “algemene natuurtoets” van artikel 16 van het Natuurdecreet, welke vervat zit in de effectbespreking binnen de discipline biodiversiteit van het MER). Het gaat hierbij om een gebiedsgerichte verscherping van de natuurtoets door het VEN, die garant moet staan voor het behoud van het VEN tegen nadelige invloeden van activiteiten in en buiten het VEN, met effect op het VEN.

Het plan betreft het stopzetten van verschillende activiteiten en ontwikkelingsmogelijkheden in functie van het behoud en verdere ontwikkeling van de aanwezige natuurwaarden. De oppervlakte aan VEN-gebied zal door het plan in principe uitbreiden. In dit kader wordt geen onvermijdbare én onherstelbare schade aan de natuur in het VEN verwacht. De opmaak van een verscherpte natuurtoets wordt dan ook niet noodzakelijk geacht.

7.6.5 Relevante effectgroepen Landschap, bouwkundig erfgoed en archeologie

Methodiek grondig onderzoek referentiesituatie

Informatie ter beschrijving van de referentiesituatie voor deze discipline zal geput worden uit de Landschapsatlas (atlas van de relictten van de traditionele landschappen), de lijst van beschermde monumenten, landschappen, stads- en dorpsgezichten, de vestgestelde en wetenschappelijke inventarissen van het departement Onroerend Erfgoed, de Centraal Archeologische Inventaris (CAI), archeologienota's en terreinbezoek. Ook wordt gebruik gemaakt van zowel historisch als actueel kaartmateriaal om de historie van het studiegebied na te gaan.

- De opbouw van de bespreking van de referentiesituatie is als volgt:
  - Algemene landschapsbeschrijving: dit bestaat uit een algemene geografische situering en een landschapskartering op verschillende schaalniveaus (macro, meso, micro).
- Het in kaart brengen, beschrijven en analyseren van de verschillende erfgoedwaarden:
  - De beschrijving van de erfgoedwaarde van het landschap gebeurt op basis van de nog aanwezige erfgoedelementen (zowel geopatrimonium als cultuurhistorische relictten). Vlak-, lijn- en puntrelictten kunnen worden onderscheiden.
  - De beschrijving van het bouwkundig erfgoed gebeurt op basis van literatuurgegevens (onder andere de vastgestelde en wetenschappelijke inventarissen van het Bouwkundig Erfgoed in Vlaanderen).
  - Wat betreft het archeologisch erfgoed wordt in de referentiesituatie eerst een inventaris gegeven van de gekende archeologische waarden in het studiegebied. Deze beschrijving vindt plaats door een systematische inventarisatie van informatie uit verschillende bronnen (de Centrale Archeologische

Inventaris, archeologienota's, informatie van amateur-archeologen en andere lokaal actieve historici, informatie uit lokale databanken en archieven, heemkundige kringen, ...).

- De perceptieve kenmerken/belevingswaarde zijn een belangrijk aandachtspunt binnen de discipline Landschap:
  - Kwalitatieve bespreking van de huidige visuele beleving en kwaliteiten binnen het plangebied (incl. inplanting nieuwe bedrijventerreinen, bouwhoogtes, ...);
  - Kwalitatieve bespreking van de huidige visuele beleving van de rand van het plangebied vanuit de directe omgeving.

Methodiek effectvoorspelling en -beoordeling

De volgende effectgroepen worden als relevant beschouwd voor verder onderzoek, zoals aangegeven in de scopingstabel in hoofdstuk 7.5.

- **Erfgoedwaarde:** het ontwikkelen van natuur en bos en het wijzigen van ontwikkelingsmogelijkheden voor o.a. agrarische en industriële activiteiten kan leiden tot een wijziging van het aanwezige erfgoed. De effectgroep wordt aangeduid als te onderzoeken.
- **Landschapsstructuur:** het opheffen van ontwikkelingsmogelijkheden voor wonen en met wonen verweven functies, recreatie of industrie kan een impact hebben op de landschapsstructuur.
- **Perceptieve kenmerken:** het ontwikkelen van natuur en bos en het wijzigen van ontwikkelingsmogelijkheden voor o.a. agrarische en industriële activiteiten kan leiden tot een wijziging in de waarneming van het landschap (openheid, zichtlijnen). Het ontwikkelen van recreatieve infrastructuur heeft een impact op de waarneming van het landschap.

Effect	Criterium	Methode van effectbeoordeling	Toetsingskader
Erfgoed	Mate waarin het plan een wijziging in (de beleving van) het aanwezige erfgoed met zich mee kan brengen	Kwalitatieve beoordeling	Kwalitatief
Landschapsstructuur	Mate waarin de landschapsstructuur wordt aangetast, rekening houdend met oppervlakte, lengte van doorsnijding of aantal doorsneden eenheden of bekomen snippers.	Visualisatie oppervlakte/lengte/aantal via GIS overlay plangebied met landschapsstructuren.	Kwalitatief
Perceptieve kenmerken	Mate waarin het plan een wijziging in (de beleving van) het aanwezige landschap met zich mee kan brengen	Kwalitatieve beoordeling	Kwalitatief

7.6.6 Relevante effectgroepen Mens – ruimte

Methodiek grondig onderzoek referentiesituatie

Om de referentiesituaties in te schatten zal gebruik gemaakt worden van onder meer volgende databronnen:

- De topokaart, de luchtfoto en de stratenatlas;
- Kadastrale plannen;
- Juridische plannen zoals het gewestplan, BPA's, RUP's, afbakening van SBZ's.
- Terreinbezoek;
- Toeristische info op websites van betrokken gemeenten;
- Recreatieve routes op basis van informatie VLM, Toerisme provincie Limburg, websites van Naitonaal Park Hoge Kempen, websites met wandelroutenetwerken, fietsroutenetwerken, natuurland, betrokken gemeentes;

Om een correcte effectbeoordeling mogelijk te maken wordt de referentiesituatie op eenzelfde detailniveau beschreven als de beschrijving van de effecten.

Methodiek effectvoorspelling en -beoordeling

De volgende effectgroepen worden als relevant beschouwd voor verder onderzoek, zoals aangegeven in de scopingtabel in hoofdstuk 7.5.

- **Ruimtelijke structuur en wisselwerking met de ruimtelijke context:** De natuurlijke structuur zal ten gevolge van het plan wijzigen. De samenhang van deze structuren (aaneengeslotenheid, structurerende waarde) met de omgeving wordt geëvalueerd. De recreatieve structuur wordt door het plan versterkt.
- **Ruimtegebruik en gebruikskwaliteit:** De planingrepen wijzigen de mogelijkheden voor verschillende ruimtegebruiksfuncties en vormen van medegebruik. De gebruikskwaliteit van de aanwezige functies kan hierdoor wijzigen. Vb. Het plan kan mogelijkheden voor de agrarische functie wijzigen door afname areaal agrarisch gebied. Het plan heeft ook een impact op de functies wonen, industrie, militair domein en recreatie (vissers, wandelaars, fietsers).
- **Ruimtebeleving:** De planingrepen wijzigen de inrichting van het landschap, wat een invloed kan hebben op de aanwezigheid van attractieve elementen of belevingswaarden en de leesbaarheid van de ruimte.
- **Externe veiligheid – risicoinstallaties:** eventuele wijzigingen in ruimtegebruiksfuncties kunnen de veiligheid van de aanwezige leidingen in het gedrang brengen.

Effectgroep	Criterium	Methodiek
Ruimtelijke context en ruimtelijke structuur	Mate waarin de wijzigingen in afstemming zijn met de aanwezige ruimtelijke structuren en de ruimtelijke context.	Kwalitatieve beoordeling onderbouwd door: - Versterken / verzwakken van de ruimtelijke structuren Wenselijke ruimtelijke structuur op basis van ruimtelijke beleidsplannen
Ruimtegebruik en gebruikskwaliteit	Wijziging in de gebruikskwaliteit van de aanwezige en aangrenzende functies.	Kwalitatieve beoordeling onderbouwd door: - Kwantitatieve wijzigingen in het ruimtegebruik van de verschillende functies - De organisatie van het ruimtegebruik - Wijzigingen in de mogelijkheden voor medegebruik - De gebruikskennmerken, ervaring en gevoeligheden van een specifieke functie / gebruikersgroep
Ruimtebeleving	Wijzigingen in de leesbaarheid van de ruimte en de belevingswaarde.	Kwalitatieve beoordeling onderbouwd door ruimtelijke analyses.
Externe veiligheid - risicoinstallaties	Wijziging in de veiligheid van de aanwezige hoogspanningsleidingen	Kwalitatieve beoordeling onderbouwd door veiligheidsvoorschriften van de bestaande leidingen.

7.7 Overige elementen plan-MER

Klimaatreflex

In de verschillende disciplines worden effecten onderzocht die een relatie hebben met het klimaat, bv. luchtemissies, bijkomende verhardingen en waterafvoer .... Daarnaast zijn er ook elementen van het plan, bv. het aanplanten van bos, die na het referentiejaar een invloed kunnen hebben op het klimaat. Deze worden besproken in een klimaatreflex. Ze worden niet beoordeeld als een effect, wel wordt geschetst of ze bijdragen tot een klimaatrobustere omgeving, tot klimaatadaptatie of klimaatmitigatie. Deze reflex is niet te beschouwen als een integrale klimaatstudie, wel als een input vanuit dit MER aan een klimaatstudie.

Leemten in de kennis

Het plan-MER zal aangeven welke de leemten in de kennis zijn die tijdens het uitvoeren van het milieueffectenonderzoek werden vastgesteld. Deze leemten kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op de concrete inrichting van het plangebied, maar kunnen ook betrekking hebben op de gebruikte methode en het inzicht in het milieueffectenonderzoek. Het plan-MER zal aangeven hoe met deze leemten is omgegaan en hoe zij kunnen doorwerken in de verdere besluitvorming.

Eindsynthese en integratie

Het plan-MER zal in een discipline-overschrijdende samenvatting aangeven wat de verwachte gevolgen voor het milieu zijn, en hoe en in welke mate de voorgestelde maatregelen deze kunnen voorkomen of milderen. De milderende maatregelen zullen eveneens in één overzichtelijke tabel opgelijst worden. Bij de milderende maatregelen zal aangegeven worden hoe deze zullen/kunnen doorwerken.

Niet-technische samenvatting

Het plan-MER zal een niet-technische samenvatting bevatten, als een afzonderlijk leesbaar deel, waar de essentie van de overige delen beknopt en correct worden weergegeven.

8 Ruimtelijke veiligheidsrapportage

Ter uitvoering van de Seveso-richtlijn dient in het beleid inzake ruimtelijk ordening rekening gehouden te worden met de noodzaak om op langetermijnbasis voldoende afstand te laten bestaan tussen Seveso-inrichtingen enerzijds en aandachtsgebieden anderzijds. Deze doelstelling wordt verwezenlijkt door het houden van toezicht op de vestiging van nieuwe Seveso-inrichtingen, op wijzigingen van bestaande Seveso-inrichtingen, en op nieuwe ontwikkelingen rond bestaande Seveso-inrichtingen. Er moet worden nagegaan wat de risico's zijn waaraan mensen in de omgeving van Seveso-inrichtingen (kunnen) blootgesteld worden ten gevolge van de aanwezigheid van gevaarlijke stoffen in die inrichtingen.

Het plangebied is niet binnen de consultatiezone van Seveso-inrichtingen gelegen en het plan voorziet géén nieuwe inplantingen van Seveso-inrichtingen.

Op basis van de elementen uit de startnota besliste het Team Externe Veiligheid op 19 mei 2022 dat er géén ruimtelijk veiligheidsrapport gemaakt moet worden (advies RVR-AV-1658).

9 In te zetten instrumenten

Volgende generieke flankerende maatregelen zijn van toepassing, zoals:

- planbaten en planschade;
- kapitaalschadevergoeding voor de eigenaar van gronden die van een agrarische naar een groene bestemming gaan;
- bestemmingswijzigingscompensatie voor de landbouwgebruiker van gronden die van een agrarische naar een groene bestemming gaan;
- Ontheffingen en overgangsbepalingen op het bemestingsverbod voor gronden die van een agrarische naar een groene bestemming gaan cfr. de bepalingen van het mestdecreet.